

การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์
โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เกียรติคุณ บุษย์ศรีเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

พ.ศ. 2563

**The Development of the Ability to Learn Economics By Local Wisdom
For Mathayomsuksa One Students**

Kiattikul Budsrijaroen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education Program

Department of Curriculum and Instruction

College of Education, Dhurakij Pundit University

2020

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เสนอโดย นายเกียรติกุล บุญศรีเจริญ
สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพร โกมารทัต
ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

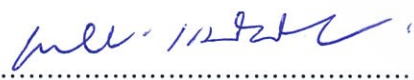

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชติ ทองएम)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพร โกมารทัต)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภา ตันติชูเวช)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภารัตน์ แสงจันทร์)

วิทยาลัยครุศาสตร์รับรองแล้ว

..... คณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์
(อาจารย์ ดร.พงษ์ภิญโญ แม้นโกศล)

วันที่ 30 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2562

หัวข้องานวิจัย	การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์
ชื่อผู้เขียน	เกียรติกุล บุษย์ศรีเจริญ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมพร โกมารทัต
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 แผน 2) แบบวัดความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ 3) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ 4) แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 5) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนมีความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80) จำนวน 5 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 83.33 ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 16.67 2) นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 3) นักเรียนทุกกลุ่มมีคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับมาก 4) ความพึง

พอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.48)

Thesis Title	Development of the Ability to Study Economics through Local Wisdom for Matthayomsuksa 1 Students, Wang Takian Prachanusorn School
Author	Kiatkul Bussricharoen
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Somporn Gomaratur
Department	Curriculum and Instruction
Academic Year	2019

ABSTRACT

The research titled “Development of the Ability to Study Economics through Local Wisdom for Matthayomsuksa 1 Students, Wang Takian Prachanusorn School” aimed to 1) develop the ability to study Economics through local wisdom, 2) study the learning achievement of Economics through local wisdom, 3) study group behavior in learning Economics through local wisdom, and 4) study students’ satisfaction toward the instruction of Economics through local wisdom. The samples used in the research were 30 Matthayomsuksa 1 students, Wangtakian Prachanusorn School, Tumbol Anghthong, Amphoe Mueang, Kamphaeng Phet Province, studying in the academic year 2019. The research tools were 1) 5 lesson plans of Economics using local wisdom, 2) the Economics ability test, 3) the Economics achievement test, 4) the group behavior assessment, and 5) the questionnaire on students’ satisfaction toward the instruction of Economics through local wisdom.

The results showed that 1) 5 groups of students, accounting for 83.33%, were able to study Economics through local wisdom and passed the set criteria (not less than 80 percent), while 1 group of students, accounting for 16.67%, did not pass the set criteria, 2) the achievement test results of 25 students, accounting for 83.33%, passed the set criteria (not less than 80 percent), while those of 5 students, accounting for 16.67%, did not pass the set criteria, 3) the group behavior scores of all groups were at a high level, and 4) the overall level of student satisfaction toward the instruction of Economics through local wisdom was at a high level ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.48)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัญชลี ทองเอน ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิภารัตน์ แสงจันทร์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมพร โกมารทัต และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัชราภา ตันติชูเวช เป็นผู้ทรงคุณวุฒิกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัญชลี ทองเอน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธัญรัช วิกิตภูมิประเทศ และ อาจารย์วรรณชัย มงคลศรี ที่เมตตาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ดร. มิตรชัย สมตำราญกุล ผู้อำนวยการ โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ใช้ประโยชน์ในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าและทดลองครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณครูพี่เลี้ยง นายวรรณชัย มงคลศรี หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ ที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนในการทำการศึกษาค้นคว้าและทดลองครั้งนี้

ขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จำนวน 30 คน ที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาค้นคว้าและทดลองครั้งนี้

สุดท้ายขอขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวของผู้วิจัยที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนแก่ผู้วิจัยในการทำวิจัยครั้งนี้ จนประสบผลสำเร็จ คุณประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยนี้ขอมอบแก่ บิดา มารดา คณะครูคณาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่คอยช่วยเหลือให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

เกียรติคุณ บุญศรีเจริญ

สารบัญ

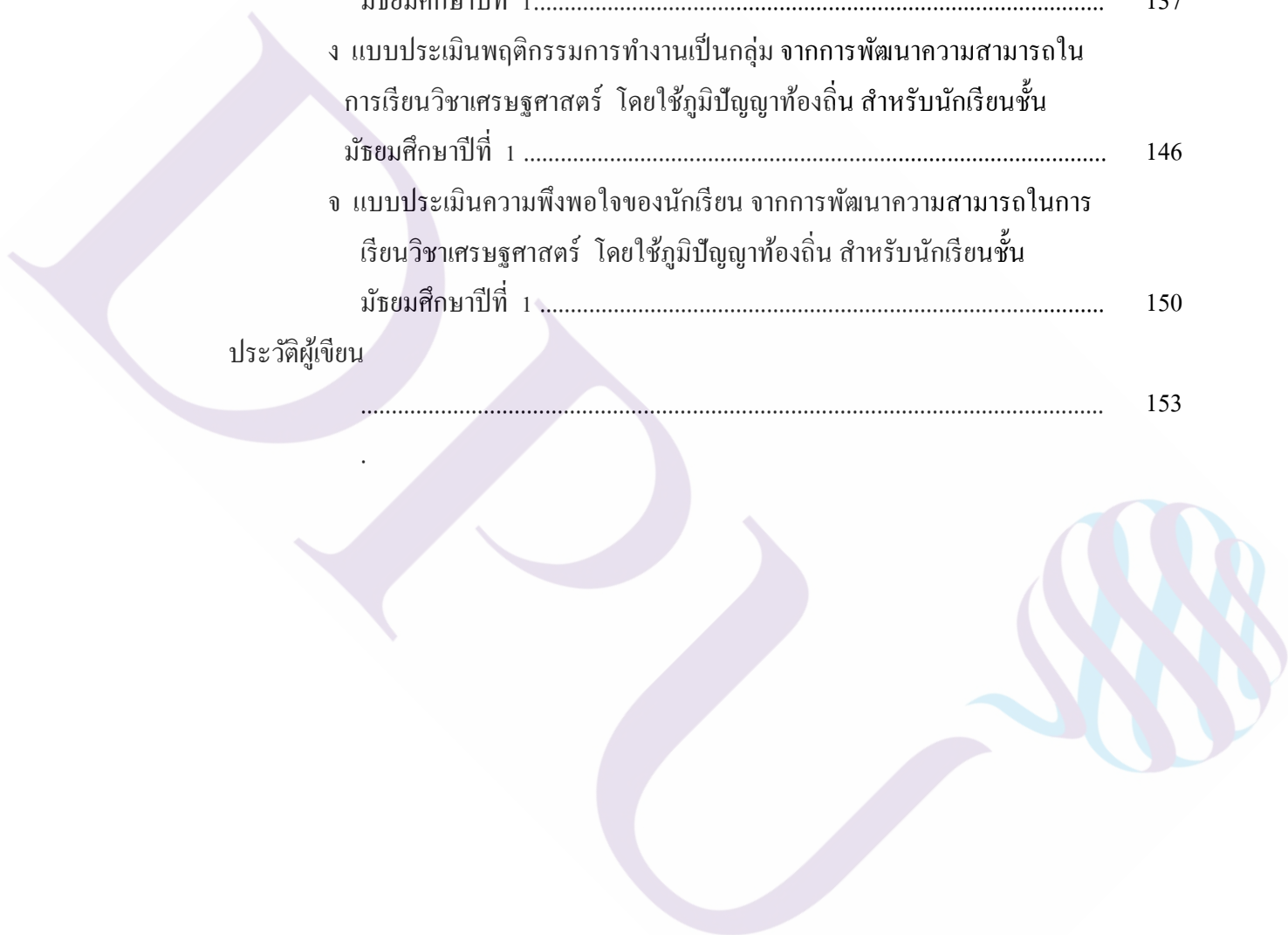
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 คำถามการวิจัย.....	6
1.4 สมมุติฐานของการวิจัย.....	7
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	7
1.6 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	7
1.7 นิยามคำศัพท์.....	8
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.....	12
2.2 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ และ สาระการ เรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	16
2.3 แนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการความรู้	20
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	35
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	50
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	69
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	69
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70
3.4 การรวบรวมข้อมูล.....	77
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
4. ผลการศึกษา.....	80
4.1 ผลการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	81
4.2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	85
4.3 ผลการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	87
4.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถใน การเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1	88
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	91
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	94
5.2 อภิปรายผล.....	95
5.3 ข้อค้นพบในการวิจัย.....	100
5.4 ข้อเสนอแนะ.....	101
บรรณานุกรม.....	102
ภาคผนวก.....	108
ก แผนการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	109
ข แบบประเมินความสามารถการเรียนรู้ จากการพัฒนาความสามารถในการ เรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1	131

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ค แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการพัฒนาความสามารถในการ เรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1.....	137
ง แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม จากการพัฒนาความสามารถใน การเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1	146
จ แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน จากการพัฒนาความสามารถในการ เรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1	150
ประวัติผู้เขียน	153

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ขั้นตอนรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการจัดความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น.	31
3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกเนื้อหาการเรียนรู้อิง 5 เรื่อง	70
4.1 แสดงคะแนน ร้อยละและค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา เศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1...	81
4.2 แสดงคะแนน/ร้อยละ ความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามกลุ่ม.....	82
4.3 แสดงคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	85
4.4 แสดงระดับผลคะแนนร้อยละ จากการทดสอบความพึงพอใจของนักเรียนที่มี ต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน.....	87
4.5 แสดงระดับผลคะแนนร้อยละ จากการทดสอบความพึงพอใจของนักเรียนที่มี ต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน.....	88

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มและประสิทธิภาพขององค์กร.....	54
2.2 แบบจำลอง Homans.....	54

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทัศนีย์ ทองไชย (2556) ได้กล่าวว่า การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับวงการศึกษไทย เพื่อให้เยาวชนหรือนักเรียนเติบโตอย่างมีคุณภาพตามสภาพและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมุ่งเน้นให้เรียนรู้จากการดำเนินชีวิตประจำวันและเท่าทันสังคมโลกด้วยการเชื่อมโยงระบบความรู้ที่มีอยู่ในแหล่งต่าง ๆ กับความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้เกิดองค์กรเรียนรู้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เกิดสภาพที่เรียกว่าโลกไร้พรมแดนการติดต่อสื่อสารสามารถทำได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงกัน นอกจากนี้การศึกษาค้นคว้าข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว สถานการณ์ในการแข่งขันจึงเข้มข้นองค์กรที่จะอยู่รอดได้จะต้องเรียนรู้ให้ทันสถานการณ์โดยอาศัยการปรับเปลี่ยนที่คล่องตัวคนในองค์กรจะต้องเรียนรู้ร่วมกันเพื่อผลักดันให้องค์กรมุ่งไปสู่ “องค์กรแห่งการเรียนรู้” (Learning Organization) ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิผลมากขึ้น คือ การจัดการความรู้ขององค์กร ประเวศ ะสี (2544) รุ่ง แก้วแดง (2547) และบัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ (2550) ได้กล่าวถึงการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ว่าความรู้ที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายและมากมายในองค์กรที่ถูกเก็บอยู่อย่างเป็นหมวดหมู่ และส่งเสริมให้องค์กรเกิดการเรียนรู้แบ่งปันความรู้ร่วมกัน โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดการแพร่กระจายขององค์ความรู้ (Flow of Knowledge) ที่มีอยู่ทั้งในตัวบุคคลและในองค์กร นอกจากนี้ โพลานยี (Polanyi) (ทวี นาคบุตร, 2549, น.30-31) กอล์ฟ และ โจนส์ (Groff and Jones, 2003, p.3) ทาคูชิ และ โนนากะ (Takeuchi and Nonaka, 2004, น.53) ประพนธ์ ภาสุขยัต (2550, น.21-22) บดินทร์ วิจารณ์ (2550, น.16) และวิจารณ์ พานิช (2551, น.4) ยังได้กล่าวถึงความรู้ที่มีอยู่มีทั้งความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในรูปตัวหนังสือและความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) ที่อยู่ในคนทั้งที่เป็นความเชื่อค่านิยมเหตุผลและทักษะในการปฏิบัติทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างให้เป็นสังคมแห่งความรู้ และเศรษฐกิจฐานความรู้ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิรูปองค์กร และฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีความแข็งแกร่งมั่นคงอย่างเต็มที่ และมนุษย์ได้ก้าวเข้าสู่ยุคการจัดการความรู้ (Knowledge Management)

ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ. ศ. 2540-2544) เป็นต้น มาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ. ศ. 2560-2564) และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ. ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นการพัฒนาประเทศจะมุ่งพัฒนาโดยใช้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และแนวทางการพัฒนาก็คือ การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้โดยเน้นการพัฒนาให้แก่เด็ก และเยาวชน โดยอาศัยความร่วมมือของครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ซึ่งครอบคลุมทั้ง บ้าน วัด และโรงเรียน และในการพัฒนานั้นจะต้องสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และสังคม ให้เป็นรากฐานการพัฒนาที่มั่นคงของประเทศ มุ่งพัฒนาโดยให้ชุมชนจัดการกันเองทั้งด้านการจัดการความรู้และการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจชุมชน และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ. ศ. 2545 ได้กล่าวถึงหลักของการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อความเป็นไทย ให้มีความรัก และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และประเทศชาติมีการสร้าง และใช้ความรู้และสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทัน และชาญฉลาด

การพัฒนาบุคลากรในองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน ให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ พร้อมกับมีความสมดุลทั้งทางด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ และด้านสังคมอย่างครบถ้วนตามวิถีชีวิตแบบไทย และอยู่ในสภาวะที่พร้อมที่จะ “แข่งขัน” และ “ร่วมมือ” กันในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้ที่จะประสบความสำเร็จ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของโลกยุคใหม่ได้อย่างสง่างาม จะต้องเป็นคนเข้มแข็งและแข็งแกร่ง ความสามารถที่สร้างสรรค์ในวงกว้าง มีไหวพริบ ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาที่มีรูปแบบ และระบบที่หลากหลาย สามารถเชื่อมโยงกระบวนการเรียนการสอนไว้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กระบวนการจัดการความรู้จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะสามารถพัฒนาคนให้เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต จากความรู้ที่มีอยู่ในตนเอง และแหล่งเรียนรู้ภายนอก ซึ่งระบบการศึกษาไทย ยังไม่ได้ส่งเสริมกระบวนการสร้างสังเคราะห์ และจัดระบบขององค์ความรู้ที่ดี จึงส่งผลให้เกิดการเรียนรู้แบบท่องจำเป็นส่วนใหญ่ แต่กระบวนการจัดการเรียนรู้นั้น มีกระบวนการที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ ให้มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งจากตนเอง และผู้อื่น โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อันจะส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีกระบวนการคิด และกระบวนการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งมีหน้าที่ที่สำคัญคือ การสร้างความรู้การเผยแพร่ความรู้เพื่อสนองความต้องการของสังคมประเทศชาติ และสังคมโลก จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ด้านการจัดการศึกษาได้ส่งเสริมการศึกษา ในการพัฒนาผู้เรียน

ให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ 2552) นักเรียนไทยในปัจจุบัน ไม่สามารถใช้ศักยภาพของตนได้อย่างเต็มความสามารถ และพฤติกรรมการทำงานของนักเรียน ทำงานเฉพาะตัว เฉพาะหน่วย ขาดการใช้พลังร่วม (Synergy) ในการทำงานภายใต้ความสัมพันธ์ในแนวเส้นตรง (Linear Relationship) ทำให้ไม่เกิดการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน (วิจารณ์ พานิช, 2551) ในโลกปัจจุบันนี้ ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ของสังคม และเทคโนโลยี และองค์ความรู้ จึงมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น

จาก ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งสาระสำคัญของประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการของประเทศได้รับการพัฒนาระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาเทคโนโลยีที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถ “รู้ รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานระบบสวัสดิการ และกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง และเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สำหรับใช้เป็นแผนพัฒนาประเทศไทยในระยะ 5 ปี ซึ่งเป็นการแปลงยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปีสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมความพร้อม และวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มีหลักการที่สำคัญ คือ

1. ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาคน มีความเป็นคนที่สมบูรณ์

สังคมไทย เป็นสังคมคุณภาพ มีที่ยืนและเปิดโอกาสให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

2. ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิต และสุขภาวะที่ดี สำหรับคนไทย พัฒนาคอนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคอนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

3. ยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

4. ยึด “เป้าหมายอนาคตประเทศไทย ปี 2579” ที่เป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปีแรกและเป้าหมายในระดับย่อยลงมาควบคู่กับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน (SDGs)

5. ยึด “หลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโต จากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม”

6. ยึด “หลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปีที่ต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ ที่เป็นเป้าหมายระยะยาว”

ด้วยที่กล่าวมาข้างต้น ชุมชน คือ ที่รวมของคนที่มีความรู้ที่หลากหลาย จึงมีความสำคัญ และมีประโยชน์อย่างมากต่อการจัดการเรียนที่ดี เพราะชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ ยังสามารถนำมาจัดกิจกรรม และนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ และในปัจจุบันแหล่งความรู้ในชุมชนยังได้รับการสนับสนุนให้เป็นที่เอื้อการเรียนการสอนที่สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ใกล้ตัว ที่มีข้อเท็จจริง มีหลักฐาน และประจักษ์พยานให้เห็นชัดเจน เน้นการปลูกฝังความรัก ความภาคภูมิใจ และความรู้อันเป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง ภูมิปัญญาชาวบ้านจึงเป็นความรู้ ความคิด ของคนในท้องถิ่น ที่คิดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงคนในท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคล และความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตจริงของคนเรา ซึ่งมีขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ จนเกิดการตกผลึกทางปัญญา มีการถ่ายทอด และพัฒนาอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมในแต่ละยุค แต่ละสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้อให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ไว้ 8 กลุ่มสาระ ประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จัดเป็นสาระการเรียนรู้ที่สำคัญต่อการพัฒนาชาติ มีสาระการเรียนรู้ดังนี้ 1) ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ 5) ภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ต้องเรียน เพราะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันบนโลก ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา และการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลายการปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม ทำให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบมีความสามารถทางสังคมมีความรู้ทักษะคุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้องอกงามในแต่ละด้าน ทั้งด้านทักษะ และกระบวนการด้านเจตคติและค่านิยม และด้านการจัดการและการปฏิบัติในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในมาตรฐาน ส.4.3 ได้กำหนดไว้ว่าเข้าใจความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยมีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงมีความสำคัญกับการเรียนการสอน โดยเน้นให้เห็นคุณค่าสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วัฒนธรรมไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยหลักธรรมและคุณธรรมมีค่านิยมที่พึงประสงค์รักและผูกพันกับท้องถิ่น และประเทศชาติมีความภูมิใจในความเป็นไทยที่จะทำให้นักเรียนเข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย และสังคมโลก

จังหวัดกำแพงเพชร เป็นจังหวัดหนึ่งที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาทางการศึกษา เศรษฐกิจสังคมและศิลปวัฒนธรรม และมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายต่อวิถีชีวิตของผู้คน ที่มีวิถีชีวิตอยู่บนความเชื่อพุทธศาสนา พราหมณ์ ฝัอง และธรรมชาติอย่างผสมผสานเช่นเดียวกับคนกำแพงเพชรโดยทั่วไปการดำรงชีวิตเปลี่ยนไปมากตามแรงกระทบจากสังคมภายนอกแต่ชาวชนบทก็ยังคงรักษาและปฏิบัติตามศิลปวัฒนธรรม อย่างเหนียวแน่นซึ่งเป็นจุดเด่นโดยส่วนรวมเป็นคุณค่ามหาศาลสำหรับชาวกำแพงเพชร ที่จะต้องช่วยกันทำนุบำรุงส่งเสริมและพัฒนาให้เอื้อประโยชน์ต่อลูกหลานได้มีส่วนสืบสานเกียรติภูมิดั้งเดิมและพัฒนาความเป็นนักปราชญ์แก่ชาวกำแพงเพชรสืบไป

การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ด้วยทักษะความสามารถในการจัดการความรู้ ที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถการสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ที่มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ของบุคคลและสังคมที่เราดำรงชีวิตอยู่และนำไปสู่การนำความรู้ไปใช้ใน

การวางแผนแก้ปัญหาตัดสินใจและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมจากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นแนวคิด แนวปฏิบัติที่ชาวบ้านในท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นให้มีความกินดีอยู่ดีและพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น และเป็นเครื่องมือในการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสังคมท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงสิ่งที่ควรได้รับการถ่ายทอดในการพัฒนาท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองในท้องถิ่นเรียนรู้สังคม และในฐานะผู้วิจัยเป็นผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรม จึงมีความคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นจะช่วยพัฒนา การเรียนของผู้เรียนในวิชาเศรษฐศาสตร์ได้ เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแนวคิดแนวปฏิบัติของคนในท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ดังที่กล่าวมาไว้ข้างต้น จึงสนใจทำวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.3 คำถามวิจัย

1. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนได้หรือไม่
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีผลอย่างไร
3. พฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นอย่างไร
4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นอย่างไร

1.4 สมมุติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนมีพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
3. พฤติกรรมกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับมาก
4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ของนักเรียน อยู่ในระดับมาก

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์จังหวัดกำแพงเพชร ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ จำนวน 1 ห้อง เลือกโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) โดยการวิธีจับฉลาก

1.3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ รายวิชาเศรษฐศาสตร์ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หลักแนวคิด/หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ทฤษฎีใหม่

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ

ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ใช้เวลา 5 แผน 15 ชั่วโมง

1.6 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งดัดแปลงมาจาก ทศนีย์ ทองไชย (2556) มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ขั้นตอนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ขั้นที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้
- ขั้นที่ 3 การสร้างความรู้ กับภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ที่ตกผลึก
- ขั้นที่ 5 การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ
- ขั้นที่ 6 การประยุกต์ใช้ความรู้

ตัวแปรตาม ได้แก่

- 1) ความสามารถในการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) พฤติกรรมกลุ่มของนักเรียนในการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.7 นิยามคำศัพท์

การเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการเรียนการสอน จำนวน 6 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การเตรียมความพร้อมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีความรู้วิชาเศรษฐศาสตร์และความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2) การออกแบบการเรียนรู้ (Knowledge Management Designing) เป็นการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ กำหนดหน้าที่บทบาทของนักเรียนและวิธีการเรียนรู้ให้ตรงตามเป้าหมาย
- 3) การสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จากความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นการสร้างความรู้โดยให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าจากความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) จนได้ความรู้ที่มีอยู่ในตัวตนของนักเรียน เปลี่ยนเป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ตรงตามเป้าหมาย
- 4) การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ที่ตกผลึก (Knowledge Sharing for the New Body of Knowledge) เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้โดยการระดมความคิด (Brain Storming) ของสมาชิกในกลุ่มจนเกิดเป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เพื่อรายงานผลการเรียนรู้ และสรุปความรู้ลงในใบงาน
- 5) การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ (Systematic storing of Knowledge) เป็นการจัดเก็บข้อมูลการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ในรูปแบบแฟ้มงาน

6) การประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Applying) เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาประยุกต์และดัดแปลง

วิชาเศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หมายถึง เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีรายละเอียด คือ 1) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) หลักแนวคิด/หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ทฤษฎีใหม่ 4) การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) การพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ

ความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบประเมินความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 ครั้ง ตามแผนการเรียนรู้ ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หลักแนวคิด/หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ทฤษฎีใหม่

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนวัดผลการเรียนรู้เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ 5 แผนการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้แบบวัดผลการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในแบบวัดประกอบด้วยการวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ และแบบวัดนี้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

พฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนในขณะทำกิจกรรมกลุ่มของการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งวัดได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 5 ด้าน คือ 1) การแบ่งหน้าที่กันอย่างเหมาะสม 2) ความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม 3) ความกล้าแสดงความคิดเห็น 4) การยอมรับความคิดเห็นภายในกลุ่ม และ 5) ความมีน้ำใจช่วยเหลือกัน

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ความรู้สึกชอบของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้ประเมินจากแบบวัดความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบไปด้วย 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านผู้สอน

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทำให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีทักษะกระบวนการกลุ่ม โดยมีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้น
2. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ระดับชั้นอื่นได้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้เสนอเนื้อหาสาระสำคัญของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากเอกสารตำราและงานวิจัย ดังนี้

- 2.1 หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
  - 2.1.1 วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
  - 2.1.2 มาตรฐานการเรียนรู้
  - 2.1.3 สาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 2.2 หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ และ สาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
  - 2.2.1 หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์
  - 2.2.2 สาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
  - 2.2.3 มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 2.3 แนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการความรู้
  - 2.3.1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน
  - 2.3.2 การจัดการความรู้
  - 2.3.3 ความสำคัญของการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้
  - 2.3.4 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการจัดการเรียนรู้
  - 2.3.5 ขั้นตอนรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
  - 2.4.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น
  - 2.4.2 ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น
  - 2.4.3 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 2.4.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
  - 2.5.1 ความหมายของพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
  - 2.5.2 หลักการและแนวคิดในการทำงานกลุ่ม
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

2.1.1 วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกายความรู้คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักการที่สำคัญดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติมีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ทักษะเจตคติและคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญามีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพจึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบ การศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสารการคิดการแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีมีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดคนนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการดังนี้

1. การรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิดความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนคติของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคมรวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆการเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้องลดจนการ เลือกรับใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
2. ความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์การคิดสังเคราะห์การ คิดอย่างสร้างสรรค์การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสมการ
3. ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผลคุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศเข้าใจ ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมแสวงหาความรู้ประยุกต์ความรู้มา

ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเองสังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันการเรียนรู้ด้วยตนเองการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลการจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสมการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้การสื่อสารการทำงานการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกดังนี้

1. รักชาติศาสน์กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. จิตสาธารณะ

2.1.2 มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขึ้นพื้นฐานนอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบเพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไรต้องสอนอะไรจะสอนอย่างไรและประเมินอย่างไรรวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษาและการทดสอบระดับชาติระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

2.1.3 สาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และซำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการฟื้นฟูเมืองคิมี่ค่านิยมที่ดีงามและซำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันยึดมั่นศรัทธา ซำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมายความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติ จากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรมมีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ และ สาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.2.1 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ได้กำหนด สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมไว้ว่าสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคมการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา

เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยกาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นมีความอดทนอดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก

2.2.2 สาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กันและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลายเพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อมเป็นพลเมืองดีมีความรับผิดชอบมีความรู้ทักษะคุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสมโดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553, น.2)

1. ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือการนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเป็นผู้กระทำความดีมีค่านิยมที่ดีงามพัฒนาตนเองอยู่เสมอรวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญการเป็นพลเมืองดีความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสิทธิหน้าที่เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

3. เศรษฐศาสตร์ การผลิตการแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการการบริหารจัดการทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบันความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีตบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอดีตความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยแหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

5. ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพแหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกการใช้แผนที่ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติความสัมพันธ์ของมนุษย์ กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นการนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมที่กล่าวมาทั้ง 5 สาระข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าสาระที่จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคมการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยกาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่นมีความอดทนอดกลั้นยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศ และสังคมโลก ดังนั้นการจัดการความรู้ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้

2.2.3 มาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม

สาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่ง สิริวรรณ ศรีพหล (2553, น.3) ได้กล่าวถึงมาตรฐานการเรียนรู้ว่าจะระบุสิ่งที่ผู้เรียนจึงรู้และปฏิบัติได้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไรต้องสอนอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายใน และการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบ เพื่อประกันคุณภาพดังกล่าว เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใดซึ่งสาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้จำนวน 11 มาตรฐานดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการฟื้นฟูเมืองคิมมีค่านิยมที่ดีงาม และซารงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันยึดมั่นศรัทธา ซารงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค้ำรวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมายความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติ จากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรมมีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากสาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าทั้ง 5 สาระ ได้แก่ สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระ เศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์นั้น มีมาตรฐานการเรียนรู้สมรรถนะสำคัญ

ของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาเด็กให้มีความรอบรู้ อย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลงสังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีปัญญามี ความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพตามอุดมการณ์ของหลักสูตร โครงสร้าง หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนวังตะเคียน ประชาณุสรณ์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนวังตะเคียนประชา อนุสรณ์ (2562) ได้กำหนดโครงสร้างตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในรายวิชาพื้นฐานจัดการเรียนการสอน 2 ชั่วโมง / สัปดาห์รายวิชาประวัติศาสตร์ จัดการเรียนการสอน 1 ชั่วโมง / สัปดาห์ และในรายวิชาเพิ่มเติม จัดการเรียนการสอน 1 ชั่วโมง / สัปดาห์

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัย ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ในเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัด กำแพงเพชร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ โครงสร้างหลักสูตรสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.3 แนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการความรู้

2.3.1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

นักการศึกษาได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไว้หลายท่าน อาทิ วัชรานันท์ (2553, น. 44) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนว่า หมายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันในการดำเนินการสอนให้บรรลุเป้าหมาย และประสบ ผลสำเร็จ ซึ่งจะอยู่ในรูปของกระบวนการเช่นเดียวกับวิธีสอนความแตกต่างกัน จะอยู่ที่รูปแบบการ สอนอาจจะมามีวิธีการสอน และเทคนิคการสอนปรากฏอยู่

ทิสนา แคมมณี (2555, น. 222) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนว่า รูปแบบการเรียนการสอนหมายถึงสภาพ หรือลักษณะของการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ ระเบียบ ตามหลักปรัชญาทฤษฎีหลักการแนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีการจัดกระบวนการ หรือขั้นตอนในการเรียนการสอนโดยอาศัยวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้าไปช่วยให้สภาพ การเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ

Joyce Weil and Showers (1992, p. 4 อ้างถึงในทัศนีย์ ทองไชย, 2556 น.33) ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แผนหรือแบบที่สามารถใช้ในการสอนใน ห้องเรียน โดยตรงหรือการสอนเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์เทปบันทึกเสียงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และหลักสูตรวิชาแต่ละรูปแบบจะให้ แนวทางในการออกแบบการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์

ทัศนีย์ ทองไชย (2556, น.33) กล่าวว่า การเรียนการสอนจะบรรลุวัตถุประสงค์ จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักการความเชื่อ ตามทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยรูปแบบการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอน ที่จะเข้ามาช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด และในการจัดกลุ่มรูปแบบการเรียนการสอน ได้มีนักการศึกษาได้แบ่งรูปแบบการเรียนการสอนไว้ อาทิเช่น

ทิสนา แคมมณี (2555, น.222-255) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนการสอนไว้เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนา ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment Model) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดกาเย (Gagne's Instructional Model) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอ มโนทัศน์กว้างล่วงหน้า (Advance Organizer Model) รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ (Memory Model) รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizer Instruction Model)

2. รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนา ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นรูปแบบที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมอันพึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนาหรือปลูกฝังการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่เพียงช่วยให้ความรู้ความเข้าใจ มักไม่เพียงพอต่อการช่วยให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้ จึงต้องอาศัยหลักการและวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติมรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของบลูม (Instructional Model Based on Bloom's Domain) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการซึก้าน (Jurisprudential Model) รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Playing Model)

3. รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนา ด้านทักษะพิสัย (Psycho-Motor Domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติการกระทำหรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการวิธีการที่แตกต่างไปจากการพัฒนาด้านจิตพิสัยหรือพุทธิพิสัย รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะการปฏิบัติซิมพ์สัน (Instructional Model Based on Simpson's Processes for Psycho-Motor Skill)

4. รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process Skills) เป็นรูปแบบการสอนทักษะกระบวนการที่เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางสติปัญญา เช่นกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้หรือกระบวนการคิดต่าง ๆ เช่นการคิดวิเคราะห์การอุปนัย การนิรนัย การใช้เหตุผล การสืบสอบ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณ เป็นต้น หรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคมเช่นกระบวนการทำงานร่วมกัน เป็นต้น รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและการแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model) รูปแบบกระบวนการคิดอุปนัย (Inductive Thinking Instructional Model) รูปแบบการเรียนการสอน กระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Synectics Instructional Model) รูปแบบการเรียนการสอน กระบวนการคิดแก้ปัญหา อนาคต แนวคิดของทอเรนซ์ (Torrance's Future Problem Solving Instructional Model)

5. รูปแบบการสอนที่เน้นการบูรณาการ (Integration) เป็นรูปแบบที่จะพยายามพัฒนาผู้เรียนด้านต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กันโดยใช้การบูรณาการทั้งด้านเนื้อหาสาระ และวิธีการรูปแบบการสอนที่ใช้ในกลุ่มนี้ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง (Direct Instruction Model) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง (Storyline Method) รูปแบบการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT รูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ (Instructional Model of Cooperative Learning)

จอยส์ เวลและคาล์อัน (2009, pp. 25-34 อ้างถึงในทัศนีย์ ทองไชย, 2556 น.33) ได้จัดรูปแบบการเรียนการสอนออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการจัดกระบวนการสารสนเทศ (The Information Processing Family) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการส่งเสริมแรงกระตุ้นภายในของบุคคลในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยการเรียนรู้ และจัดกระทำข้อมูลให้เป็นระบบรับรู้และจัดกระทำกับปัญหา รวมทั้งการพัฒนาโน้ตสโน้และภาษาในการถ่ายทอดในบางรูปแบบเป็นการเตรียมผู้เรียนในเรื่องการรวบรวมข้อมูล และมโนทัศน์บางรูปแบบเน้นการสร้างมโนทัศน์ และการตรวจสอบสมมติฐาน รูปแบบการสอนกลุ่มนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ ความรู้มีความสามารถทางปัญญา และสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และสังคมรูปแบบการเรียนการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ การคิดแบบอุปนัย (Think Inductively) การบรรลุผลด้านมโนทัศน์ (Attaining Concept รูปแบบการคิดแบบอุปนัยของรูปภาพ-คำ (The Picture-Word Inductive Model) การสืบเสาะแบบวิทยาศาสตร์และการสืบเสาะความรู้ (Scientific Inquiry and Inquiry Training) การใช้เทคนิคช่วยจำ (Memorization) การสังเคราะห์ (Synectics) และการเสนอมโนทัศน์ล่วงหน้า (Advance Organizers)

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (The Social Family) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะความสามารถในการเรียนรู้และทักษะสังคมให้มีความสำคัญกับการสร้างชุมชน การเรียนรู้การพัฒนาความสัมพันธ์ในชั้นเรียน โดยการเรียนรู้ร่วมกันการพัฒนาวัฒนธรรมของความสัมพันธ์ในโรงเรียน เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ การสืบสวนเป็นกลุ่ม (Group Investigation) บทบาทสมมติ (Role Playing) และการสืบสวนสอบสวน (Jurisprudential Inquiry)

3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาตน (The Personal Family) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาบุคลิกภาพ และความตระหนักในตนเอง โดยการรับรู้สิ่งที่เป็นตนเองมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ และการดำรงชีวิตสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์เกิดการเรียนรู้ในการที่จะพัฒนาตนเองเพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอนกลุ่มนี้ ได้แก่ การสอนแบบไม่ชี้นำ (Nondirective Teaching) การส่งเสริมความตระหนักในตนเอง (Enhancing Self Concepts)

4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นพฤติกรรม (The Behavioral System Family) เป็นรูปแบบการสอนจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม และทฤษฎีการปรับพฤติกรรม ซึ่งเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการปรับแก้ตนเอง เพื่อให้พบกับความสำเร็จเน้นการพัฒนาทักษะการอ่านการคำนวณ ทักษะทางกายภาพ เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ และวัดได้รูปแบบการเรียนการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อรอบรู้ (Mastery Learning) การสอนตรง (Direct Instructional) การเรียนรู้สถานการณ์จำลอง (Simulation)

2.3.2 การจัดการความรู้

ในเรื่องความหมายของการจัดการความรู้ มีนักการศึกษากล่าวไว้ ดังนี้

ฉลองรัฐ อินทรีย์ (2550, น.28) ได้กล่าวถึง การจัดการความรู้ว่าเป็นกระบวนการที่องค์กรยกระดับความรู้ ให้คุณค่าแก่ทรัพยากรความรู้ และจัดการทรัพยากรความรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร โดยที่การจัดการความรู้นั้น จะต้องถูกต้อง และสอดคล้องกับบุคคล และเวลามีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ได้แก่ การผลิตความรู้ การสร้างความรู้ และการเผยแพร่ความรู้ มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ยกระดับความรู้ใช้ความรู้ร่วมกัน ในการแก้ปัญหาการวางแผนกลยุทธ์ และการตัดสินใจรวมไปถึงการจัดการเกี่ยวกับฐานความรู้ของทรัพยากรในองค์กร

ฉลาด จันทสมบัติ (2550, น.26) ได้กล่าวถึง การจัดการความรู้ว่าการจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่ดำเนินการร่วมกันขององค์กรกลุ่มชุมชนมีการสร้างความรู้ที่เหมาะสม ตั้งใจพร้อมกันวิสัยร่วมกัน ร่วมเรียนรู้จักความรู้ให้อยู่ในรูปที่เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ได้จัดการให้มีการสร้างความรู้ และการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติสำเร็จผลประเมิณผล การปฏิบัตินำไปสู่ปรับตัวอย่างต่อเนื่อง การจัดระบบการจัดเก็บความรู้และการเข้าถึงข้อมูลมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้าง และประยุกต์ใช้ความรู้ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคล เพื่อสร้างเป็นความรู้หรือนวัตกรรม และจัดเก็บในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้ โดยอาศัยช่องทางต่างที่องค์กรจัดเตรียมไว้ เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานพัฒนาคน และองค์กร

บัณฑิต นัฏวิโรจน์ (2550, น.19) ได้กล่าวถึงการจัดการความรู้ว่าเป็นการผสมผสานเทคนิคกระบวนการ ๆ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้มีระบบการจัดเก็บ และนำไปใช้อย่างมีระบบทำให้เกิดประสิทธิภาพ การทำงานในด้านการประหยัดเวลาและการพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

วิจารณ์ พานิช (2551, น.3) ยังได้กล่าวถึง การจัดการความรู้ว่าการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมาย การพัฒนาคนบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาองค์กร ไปเป็นองค์กรเรียนรู้ และบรรลุความเป็นชุมชนเป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน

ไพโรจน์ ชลารักษ์ (2551, น.53) ได้กล่าวถึง การจัดการความรู้ว่าเป็นการกระทำกับความรู้ และแหล่งความรู้ด้วยเครื่องมือ และเทคนิควิธีต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นหรือเกิดประโยชน์จากการจัดการความรู้เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการ

วรรณกร ทวีแก้ว (2553, น.27) ได้กล่าวถึง การจัดการความรู้ว่ากระบวนการใด ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ ซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคล หรือภายในองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ โดยนำมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อจะนำมาใช้ หรือถ่ายทอดแก่กันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพความรู้ที่ได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบนี้ จะคงอยู่เป็นความรู้ขององค์กรตลอดไป

ทาคุชิ และ โนนากะ (Takeuchi and Nonaka, 2004, P.4) ได้กล่าวถึงการจัดการความรู้ว่าเป็นกระบวนการในการสร้างความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่องเผยแพร่ความรู้ทั้งองค์กรและนำไปเป็นส่วนประกอบสำคัญของผลิตภัณฑ์ทางการบริหารเทคโนโลยี และระบบใหม่ ๆ

ซาวารี (Savary, 1999, P.15 อ้างถึงในทัศนีย์ ทองไชย, 2556 น.34) ได้กล่าวถึง การจัดการความรู้ว่าเป็นกระบวนการที่องค์กรนำมาใช้ในการสร้างความรู้ และรวบรวมความรู้ซึ่งมี 3 กระบวนการคือ 1) การเรียนรู้ขององค์กร 2) การผลิตความรู้และ 3) การเผยแพร่ความรู้ จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการความรู้หมายถึงกระบวนการในการศึกษาความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) ที่เป็นความเชื่อ ความคิด และอยู่ภายนอกตัวบุคคล (Explicit Knowledge) ที่มีการบันทึกเป็นเอกสารตำราสิ่งพิมพ์อื่น ๆ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์มาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และนำความรู้ นั้น ไปเผยแพร่ให้เกิดการต่อยอดความรู้ หรือสร้างประโยชน์จากความรู้ และนำไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองส่วนรวม หรือต่อองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2.3.3 ความสำคัญของการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้

การจัดการความรู้ เป็นแนวคิดการจัดการสมัยใหม่ที่มองคนในองค์กรเป็นสินทรัพย์อันมีค่า เนื่องจากกระแสโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วขององค์กรต่าง ๆ จึงต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ทำให้คนในองค์กรต้องเป็น Knowledge Worker ที่สามารถทำงานได้อย่างรอบด้าน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความมุ่งมั่น เพื่อความสำเร็จทำงานอย่างมีเป้าหมายซึ่งจะต้องเป็นคนที่มีความสมรรถนะสูง (High Competency) เพื่อสามารถที่จะผลักดันให้องค์กรอยู่ได้ในสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เนื่องจากในปัจจุบันเป็นยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้ใหม่ และเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนของการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และการจ้างงานในระยะยาวการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้จะทำให้ความรู้ที่อยู่ภายใน กับภายนอก ตัวบุคคลเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมีความจำเป็นและมีความความต้องการที่จะพัฒนา และแปลงความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) ในตัวบุคคลให้มีสภาพเป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ที่มีความชัดเจนทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ได้มากขึ้น และเป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ความรู้ จึงเป็นตัวจักรที่สำคัญต่อการผลิต ที่มีคุณภาพ และความเจริญทางเศรษฐกิจ จะนำไปสู่จุดเน้นใหม่ในบทบาทสำคัญของความรู้ และเทคโนโลยี

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการจัดการความรู้มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กร ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ดังเช่น แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545ก, น.23-24) ได้กล่าวถึงการจัดการความรู้ไว้ในนโยบาย ข้อที่ 7 ไว้ว่าการสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ และเผยแพร่ความรู้ และการเรียนรู้ เพื่อสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมาย 3 ประการ ดังนี้

1. มีการพัฒนาความรู้และการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย
2. มีการใช้ความรู้เป็นฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย
3. มีการใช้ความรู้เป็นฐานในการพัฒนาในทุกภาคการผลิต เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า และผลิตภัณฑ์ที่นำมาสู่รายได้ที่เพิ่มขึ้นของคนไทย

มาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548, น.8-9) กล่าวไว้ในมาตรฐานที่ 3 ว่า แนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้สังคมแห่งความรู้ ข้อ 3.1 ได้กล่าวถึงการบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งความรู้ โดยให้สถานศึกษาร่วมมือกับบุคลากร และองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ร่วมจัดปัจจัย และกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนและให้บริการวิชาการที่เป็นประโยชน์ การพัฒนาคนในชุมชน เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และคนไทยมีการเรียนรู้ตลอด

ชีวิต และชุมชนเป็นที่ตั้งขององค์กรที่ให้บริการทางการศึกษา มีสถานภาพเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งความรู้ มีความปลอดภัย ลดความขัดแย้ง มีสันติสุข และมีการพัฒนาก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และ ในข้อ 3.3 ได้กล่าวถึง การสร้าง และการจัดการความรู้ในทุกระดับ ทุกมิติของสังคม โดยครอบครัวชุมชน องค์กรทุกระดับ และองค์กรที่จัดการศึกษา มีการสร้าง และใช้ความรู้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2548, น.14) ได้กล่าวถึง มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ในมาตรฐานที่ 17 ว่า สถานศึกษามีการสนับสนุน และใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และในฉบับที่ 17.1 ว่ามีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น และในมาตรฐานที่ 18 ระบุว่าสถานศึกษามีการร่วมมือกัน ระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐ และเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน และในฉบับที่ 18.2 ว่ามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2.3.4 กระบวนการจัดการความรู้

กระบวนการจัดการความรู้เป็นวิธีการหรือขั้นตอนการจัดการความรู้ที่จะนำบุคลากรในองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่ง เซ็งกี (Senge, 1990, p.3) ได้กล่าวถึง องค์กรแห่งการเรียนรู้ว่า เป็นองค์กรที่บุคคลมุ่งเพิ่มความสามารถอย่างต่อเนื่องในการสร้างสรรค์ ผลผลิตอย่างแท้จริงเป็นองค์กรที่ส่งเสริมแรงบันดาลใจให้บุคคลได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างเต็ม ความสามารถและเซ็งกี (Senge, 1990: 6-10) ยังได้กล่าวถึงวินัย 5 ประการที่เป็นพื้นฐานขององค์กร แห่งการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. การมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (Personal Mastery) องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรที่มีการเรียนรู้ผ่านกลุ่มบุคคลซึ่งการเรียนรู้ขององค์กรจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคคลนั้น ได้มีการเรียนรู้ และฝึก เรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการขยายขีดความสามารถ ให้มีความชำนาญมากขึ้น และใน ขณะเดียวกันก็เห็นภาพในอนาคตด้วย

2. รูปแบบการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง (Mental Models) เป็นข้อตกลงเบื้องต้นเป็น ความเชื่อพื้นฐานข้อสรุป หรือภาพลักษณ์ที่ตกผลึกในความคิดของคนที่มีอิทธิพลต่อความรู้ความ เข้าใจต่อสรรพสิ่งในโลก มีผลต่อการประพฤติปฏิบัติต่อค่านิยมเจตคติต่อบุคคล เพื่อเป็นการฝึกให้ เกิดความเข้าใจ และสามารถแยกแยะสิ่งที่เชื่อ กับสิ่งที่ปฏิบัติได้ โดยองค์กรจำเป็นต้องมีการเปิดเวที ที่สะท้อนถึงชุมชน นักปฏิบัติให้เกิดขึ้นในองค์กร เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้คนมีการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การจัดให้มีเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การพบปะกัน ตาม ทางเดินการเล่าเรื่องการเล่าประสบการณ์เทคนิคการจัดประชุมรวม ไปจนถึงแนวทางใหม่ ๆ ในการ

ปฏิบัติงานซึ่งต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันการสร้างความเข้าใจที่ดีและปรับปรุงแบบแผนความคิดร่วมกัน ผ่านเวทีการแลกเปลี่ยนที่สะท้อนให้เห็นถึงการเป็นชุมชนนักปฏิบัติที่ดี

3. วิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) วิสัยทัศน์จะเป็นพลังในการขับเคลื่อนภารกิจต่าง ๆ ขององค์กร เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และเป็นจุกړวมและเป็นพลังในการเรียนรู้ของสมาชิกในองค์กร ซึ่งผู้นำจำเป็นต้องมีการพัฒนาวิสัยทัศน์เฉพาะขึ้นมา และแบ่งปันให้ผู้อื่นได้รู้เข้าใจโดยวิสัยทัศน์ร่วมนี้ มีคุณค่า ทั้งทางภายใน เช่น การสร้างแรงบันดาลใจให้คนเกิดความยึดมั่นศรัทธา หรือเกิดความผูกพันกับทีม กับองค์กร เพื่อเป็นแรงผลักดันให้คนเกิดการคิด และทำในสิ่งที่ดีกว่าส่วนคุณค่าภายนอก ได้แก่ ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับองค์กรด้านที่องค์กรมีความเป็นเลิศ

4. การเรียนรู้ของทีม (Team Learning) เป็นสิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงคือจะอย่างไรให้ระดับความสามารถของทีมเหนือกว่าระดับความสามารถของบุคคลในทีมโดยการพัฒนาทีม ให้มีขีดความสามารถนั้น จำเป็นต้องมีการประสานความสัมพันธ์กันไว้เป็นอย่างดี โดยผ่านการพูดคุยและการอภิปรายร่วมกัน ของคนในองค์กร เพื่อให้เกิดการปรับทิศทางให้เหมาะสมกับองค์กร นอกจากนี้จำเป็นต้องมีการเพิ่มอำนาจในการตัดสินใจให้แก่บุคคลหรือทีม เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

5. การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) ระบบคือส่วนย่อยที่เกี่ยวข้องกันซึ่งจะสะท้อนให้เห็นการทำงานของส่วนย่อย ๆ การทำงานอย่างหนึ่งจะมีผลกระทบต่อส่วนย่อยอื่น ๆ ที่เหลือในระบบซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าขององค์กร

กระบวนการจัดการความรู้ ได้มีหน่วยงานนักวิชาการ และนักการศึกษาได้อธิบายถึงกระบวนการจัดการความรู้ไว้หลายขั้นตอนแตกต่างกันไป ในแต่ละขั้นตอนตามบริบทของหน่วยงานที่ได้จัดการความรู้ อาทิเช่น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548, น.5-6) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) ว่าเป็นกระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กรประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การบ่งชี้ความรู้เช่นพิจารณาว่าวิสัยทัศน์ / พันธกิจ / เป้าหมายคืออะไรและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเราจำเป็นต้องรู้อะไรขณะนี้เรามีความรู้อะไรบ้างอยู่ในรูปแบบใดอยู่ที่ใคร

2. การสร้างและแสวงหาความรู้เช่นการสร้างความรู้ใหม่แสวงหาความรู้จากภายนอกรักษาความรู้เก่าจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว

3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ เป็นการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบในอนาคต

4. การประมวล และกลั่นกรองความรู้ เช่น ปรับปรุงรูปแบบเอกสาร ให้เป็นมาตรฐาน ใช้ภาษาเดียวกันปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์

5. การเข้าถึงความรู้ เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้ นั้น เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่าย และสะดวก เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) Web Board และบอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ทำได้หลายวิธีการ โดยกรณีเป็น Explicit Knowledge อาจจัดทำเป็นเอกสารฐานความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกรณีเป็น Tacit Knowledge อาจจัดทำเป็นระบบทีมข้ามสายงานกิจกรรมกลุ่มคุณภาพ และนวัตกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบที่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงานการยืมตัวเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

7. การเรียนรู้ควรทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงานเช่นเกิดระบบการเรียนรู้จาก สร้างองค์ความรู้ > นำความรู้ไปใช้เกิดการเรียนรู้ และประสบการณ์ใหม่ และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

บุญดี บุญญากิจ และคณะ (2547, น. 20-23) ได้สรุปขั้นตอนหลักของกระบวนการ ความรู้ (Knowledge Process) ไว้ ดังนี้

1. การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification) เป็นการหาแผนที่ความรู้ เพื่อหาว่า ความรู้ใดมีความสำคัญสำหรับองค์กรจัดลำดับความสำคัญของความรู้เหล่านั้นเพื่อให้องค์กรวาง ขอบเขตของการจัดการความรู้ และสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

2. การสร้าง และแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) เป็นการจั ดบรรยากาศ และวัฒนธรรมขององค์กร ที่เอื้อให้บุคลากรกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่ง กันและกัน เพื่อใช้ในการสร้างความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา

3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) เป็นการจัดทำสารบัญ และ จัดเก็บความรู้ประเภทต่าง ๆ เพื่อให้การเก็บรวบรวมการค้นหาคำถามมาใช้ทำได้ง่ายและรวดเร็ว

4. การประมวล และกลั่นความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) เป็นการ ประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบ และภาษาที่เข้าใจง่าย และใช้ได้ง่าย

5. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) เป็นการเผยแพร่ความรู้ เพื่อให้ผู้อื่นได้ใช้ ประโยชน์ทำได้ 2 ลักษณะ คือ การป้อนความรู้ (Push) ให้ผู้รับโดยผู้รับไม่ได้อำนาจ หรือต้องการ และการให้โอกาสเลือกใช้ความรู้ (Pull) ให้ผู้รับสามารถเลือกรับหรือใช้ แต่เฉพาะข้อมูลหรือความรู้ ที่ต้องการเท่านั้น

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นการจัดทำเอกสาร จัดทำ ฐานความรู้ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ จะช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้ง่าย และรวดเร็วขึ้น

7. การเรียนรู้ (Learning) การเรียนรู้ของบุคคล จะทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นมากมาย ซึ่งจะไปเพิ่มพูนองค์ความรู้ขององค์กรที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นเรื่อย ๆ ความรู้เหล่านี้จะถูกนำไปใช้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ ๆ เป็นวงจรที่ไม่มีสิ้นสุด เรียกว่าเป็น “วงจรแห่งการเรียนรู้”

วิจารณ์ พานิช (2547, น.7-9) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการความรู้ว่าเป็นกระบวนการร่วมกัน โดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กร หรือหน่วยงานย่อยขององค์กร โดยความรู้ที่ใช้มีทั้งที่เป็นมาจากภายนอกกลุ่มหรือองค์กรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างขึ้นใช้ภายในองค์กรผ่านการทำงานร่วมกัน โดยมีเป้าหมายที่ผลสัมฤทธิ์ของงานสูงขึ้นกว่าเดิม จากการทำงานร่วมกันของสมาชิกในองค์กร ซึ่งเป็นกิจกรรมของผู้ปฏิบัติงานไม่ใช่กิจกรรมของนักวิชาการ หรือนักทฤษฎี แต่นักวิชาการหรือนักทฤษฎีอาจเป็นประโยชน์ในฐานะแหล่งของความรู้ (Resource Person) หรือผู้อำนวยการความสะดว ในการจัดการความรู้ ที่จะช่วยให้เกิดพัฒนาการของความรู้ หรือการจัดการความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กรมี 6 ขั้นตอน ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. การกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ (Define) เป็นการนำความมุ่งมั่นวิสัยทัศน์พันธกิจเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์กรมากำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ เพื่อให้การจัดการความรู้มีจุดเน้น ไม่สะเปะสะปะ

2. การเสาะหาและยึดกุมความรู้ (Capture) เป็นการพัฒนาความสามารถ ในการเสาะหา และยึดกุมความรู้ที่อยู่กระจัดกระจายหรือแฝงอยู่ตามที่ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดทักษะ และความชำนาญในการเสาะหา และยึดกุมแหล่งความรู้ที่จะเสาะหา อาจจะมาจากรายนอก หรือผู้ที่ทำงานอยู่ด้วยกันในองค์กรก็ได้

3. การสร้างความรู้ (Create) ซึ่งในมุมมองเดิมความรู้ต้องสร้าง โดยผู้ผู้เชี่ยวชาญ แต่ในมุมมองใหม่ความรู้เกิดขึ้นทุกจุดของการทำงาน โดยทุกคนที่ทำงานเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในสมองซึ่งอาจจะพูดออกมาไม่ได้การสร้างความรู้อาจทำได้ทั้งก่อนลงมือทำระหว่างการทำงานและสรุปประมวลประสบการณ์หลังจากการทำงานในการสร้างความรู้ไม่จำเป็นต้องสร้างใหม่ทั้งหมด 100% อาจเริ่มจาก 10-20% ก็ได้

4. การกลั่นกรอง (Distil) ความรู้บางอย่างเป็นสิ่งล้ำสมัย บางอย่างเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับบริบท หรือสภาพแวดล้อมสำหรับเรา จึงจำเป็นต้องมีการกลั่นกรอง เพื่อให้ได้ความรู้ที่เหมาะสมมาใช้

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะแต่ละคนมีมุมมองต่อความรู้ไม่เหมือนกัน ต้องมาแลกเปลี่ยนมิฉะนั้นจะเก็บอยู่ภายในตัวไม่มีการยกระดับความรู้ ถ้าขาดการแลกเปลี่ยนความรู้ ที่มีอยู่จะเก๋าล้ำสมัยอย่างรวดเร็ว ไม่ออกงาม ยิ่งแลกเปลี่ยนมาก ก็ยิ่งได้กำไรมาก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นสิ่งยากที่สุด คนไม่ยอมแลกเปลี่ยน

เพราะกลัวขาดทุน กลัวเสียเปรียบต้องสร้างเงื่อนไขและกติกาส่งเสริมการแลกเปลี่ยน การแบ่งปันให้เกิดประโยชน์แก่ผู้มีพฤติกรรมแบ่งปันความรู้ และไม่ให้ผลประโยชน์แก่ผู้มีพฤติกรรมกักตุนหรือปิดกั้นความรู้

6. การประยุกต์ใช้ความรู้ (Use) ทำให้เกิดผลจากการใช้ความรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ / บริการพัฒนากระบวนการทำงาน พัฒนาสมาชิกองค์กร และมีผลเชิงป้องกันต่อขั้นตอนการจัดการความรู้ ซึ่งตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น การใช้ความรู้ต้องเป็นการเอาความรู้มาใช้ในการทำงานให้มากไม่ควรเริ่มด้วยการหาความรู้มาใส่ไว้ในคอมพิวเตอร์ ซึ่งเสี่ยงมากที่จะไม่เกิดประโยชน์ไม่คุ้มค่า

2.3.5 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการจัดการเรียนรู้ของทศนีย์ ทองไชย (2556, น.43-44) มี 6 ขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Preparation for Knowledge Management on Local Wisdom) เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. การออกแบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management Designing) เป็นการกำหนดเป้าหมาย ในการจัดการความรู้ กำหนดหน้าที่บทบาทของนักเรียน และวิธีการจัดการความรู้ให้ตรงตามเป้าหมาย

3. การสร้างความรู้ (Knowledge Creating) จากความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นการสร้างความรู้โดยให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าจากความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) จนได้ความรู้ที่มีอยู่ในตัวคนของนักเรียนเปลี่ยนเป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ตรงตามเป้าหมาย

4. การแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ (Knowledge Sharing for the New Body of Knowledge) เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการระดมความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มจนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ของกลุ่ม

5. การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ (Systematic Storing of Knowledge) เป็นการจัดทำข้อมูลให้เป็นระบบเป็นฐานความรู้ โดยการนำเทคโนโลยีมาช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้ง่าย และรวดเร็วขึ้น

6. การประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Applying) เป็นการนำความรู้ที่ได้มาสร้างผลงานให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และชุมชนอย่างสร้างสรรค์

2.3.6 ขั้นตอนรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการจัดความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นตอนรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการจัดความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวคิดของ ทศนีย์ ทองไชย (2556, น.82-86)

ตารางที่ 2.1 ขั้นตอนรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการจัดความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นตอน	กิจกรรม	กระบวนการสอนตามทฤษฎี
1. การเตรียมความพร้อมการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Preparation for Knowledge Management on Local Wisdom)	เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น 1. ครูให้ความรู้เรื่องการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่นักเรียน 2. ครูนำเสนอกรณีตัวอย่างในการจัดการความรู้ และให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ว่า ปัญหาคืออะไร สาเหตุของปัญหา และใช้วิธีการอะไรในการแก้ปัญหานั้น 3. ครูชี้แจงเป้าหมายการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น	ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคด์ (Gordon and Hilgard, 1981) กฎแห่งความพร้อม กฎแห่งการฝึกหัด กฎแห่งการใช้ กฎแห่งผลที่พึงพอใจ และจากการตั้งจุดมุ่งหมายบุคคลจะแก้ปัญหาได้ก็ต่อเมื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย แล้วจึงจะทำให้กิจกรรมที่จะทำนั้น ประสบผลสำเร็จ
2. การออกแบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management Designing)	เป็นการกำหนดเป้าหมายในการจัดการความรู้ กำหนดหน้าที่บทบาทของนักเรียนและวิธีการจัดการความรู้ให้ตรงตามเป้าหมาย 1. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 4 - 6 คน 2. นักเรียนในกลุ่มร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการจัดการความรู้ใน	ทฤษฎีการเรียนรู้ของออสเชเบล (David, Joseph and Helen, 1968) ครูสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระอย่างมีความหมายด้วยการนำเสนอความคิดรวบยอดที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ล่วงหน้าก่อนสอนสื่อนั้น เพื่อผู้เรียนจะได้ใช้ในการเชื่อมโยงกับสาระที่เรียนรู้

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรม	กระบวนการสอนตามทฤษฎี
	<p>เรื่องที่กลุ่มสนใจหรือได้รับมอบหมาย</p> <p>3. นักเรียนในกลุ่มช่วยกันกำหนดวิธีการที่จะทำให้เป้าหมายในการจัดการความรู้ให้บรรลุตามเป้าหมาย</p> <p>4. นักเรียนในกลุ่มช่วยกันสรุปเป้าหมายและวิธีการจัดการความรู้ของกลุ่มเป็น</p>	<p>ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ (Bruner, 1963) มนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และกระบวนการเรียนรู้เกิด</p>
	<p>เอกสาร หรือแผนภูมิหรืออื่น ๆ</p>	<p>จากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (Discovery Learning)</p> <p>ทฤษฎีการสร้างความรู้ (David, 1996)</p> <p>1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ผู้เรียนเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ และสร้างความหมายของสิ่งนั้นด้วยตนเอง</p> <p>2. แนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเองกับหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ ปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด แบ่งกลุ่มนักเรียนประมาณ 4-6 คน ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Nicole and Holly, 2004)</p> <p>กระบวนการกลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมสูงสุด และทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์สูงสุด</p>

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรม	กระบวนการสอนตามทฤษฎี
3. การสร้าง ความรู้ (Knowledge Creating) จาก ความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge)	เป็นการสร้างความรู้โดยให้นักเรียน ไปศึกษาค้นคว้าจากความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) จนได้ความรู้ที่มี อยู่ในตัวตนของนักเรียน เปลี่ยนเป็น ความรู้ที่ชัดเจน(Explicit Knowledge) 1. นักเรียนในกลุ่มแบ่งหน้าที่กัน ไป ศึกษาค้นคว้า หรือแสวงหาความรู้ จากปราชญ์ชาวบ้าน เอกสารหรือ อื่น ๆ	ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ (Bruner, 1963) มนุษย์เลือกที่จะรับรู้ สิ่งที่ตนเองสนใจ และกระบวนการ เรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบ ด้วยตนเอง(Discovery Learning) ทฤษฎีการสร้างความรู้ (David, 1996) 1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ผู้เรียนเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือ
เป็นความรู้ที่ชัด แจ้ง (Explicit Knowledge)	2. นักเรียนในกลุ่มไปศึกษาค้นคว้า ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน เอกสาร หรือ อื่น ๆ 3. นักเรียนแต่ละคนทำเอกสารสรุป ความรู้ที่ได้จากการแสวงหาความรู้	ประสบการณ์ต่างๆ และสร้าง ความหมายของสิ่งนั้นด้วยตนเอง 2. แนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง กับหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เรียนรู้ปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด แบ่งกลุ่มนักเรียนประมาณ 4-6 คน ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Nicole and Holly, 2004) กระบวนการกลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนได้ มีส่วนร่วมสูงสุด และทำให้งานบรรลุ วัตถุประสงค์สูงสุด
4. การ แลกเปลี่ยน ความรู้เพื่อให้ เกิดองค์ความรู้ ใหม่	เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้โดยการ ระดมความคิดเห็นของสมาชิกใน กลุ่มจนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ของ กลุ่ม 1. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกัน อภิปรายเพื่อเป็นการขยายขอบข่าย	ทฤษฎีการสร้างความรู้ (David, 1996) สร้างบรรยากาศทางสังคม - จริยธรรม (Sociomoral) การมี ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นปัจจัย สำคัญของการสร้างความรู้

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรม	กระบวนการสอนตามทฤษฎี
(Knowledge Sharing for the New Body of Knowledge)	<p>ของความรู้โดยการแลกเปลี่ยน</p> <p>ความรู้จากการไปศึกษาค้นคว้าจาก</p> <p>ปราชญ์ชาวบ้าน เอกสารหรืออื่น ๆ</p> <p>2. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันจัดทำ</p> <p>เอกสารสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการ</p> <p>แลกเปลี่ยนความรู้</p>	<p>การร่วมมือแลกเปลี่ยนความรู้</p> <p>ความคิด และประสบการณ์ระหว่าง</p> <p>ผู้เรียนกับบุคคลอื่นจะทำให้การ</p> <p>เรียนรู้กว้างขวาง</p> <p>มากขึ้น</p> <p>ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม</p> <p>(Nicole and Holly, 2004)</p> <p>1. การเรียนรู้อาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน</p> <p>2. การเรียนรู้อาศัยกระบวนการกลุ่ม</p>
5. การจัดเก็บ ความรู้อย่างเป็น ระบบ (Systematic Storing of Knowledge)	<p>เป็นการจัดทำข้อมูลให้เป็นระบบเป็น</p> <p>ฐานความรู้โดยการนำเทคโนโลยีมา</p> <p>ช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้ง่ายและ</p> <p>รวดเร็วขึ้นสะดวกในการจัดเก็บ</p> <p>ความรู้</p> <p>1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเอกสารสรุป</p> <p>สาระสำคัญที่ได้จากการแลกเปลี่ยน</p> <p>ความรู้มาทำความเข้าใจ แล้วแยกแยะ</p> <p>ประเด็นความรู้ หรือหลอมรวม</p> <p>ความรู้เพื่อความ</p> <p>2. นักเรียนแต่ละกลุ่มบันทึกความรู้ ที่</p> <p>ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาจัดเก็บไว้</p> <p>ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเขียน การ</p> <p>พิมพ์ การวาด การถ่ายภาพ การ</p> <p>บันทึกเสียง ทำฐานข้อมูลใน</p> <p>คอมพิวเตอร์ เป็นต้น</p>	<p>ทฤษฎีการสร้างความรู้โดย</p> <p>การสร้างสรรค้ชิ้นงาน (ทิสนา</p> <p>แจมมณี และคณะ, 2545, น.24)</p> <p>เพเพิร์ต (Papert) มีความคิดว่า</p> <p>ครูควรส่งเสริมการเรียนรู้และสร้าง</p> <p>ความรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี</p> <p>จะช่วยให้ความคิดเป็นรูปธรรมที่</p> <p>ชัดเจนเมื่อผู้เรียนสร้างสิ่งหนึ่ง</p> <p>สิ่งใดขึ้นมา ความรู้ที่สร้างขึ้นจะมี</p> <p>ความหมายอย่างคงทนเนื่องจาก</p> <p>การเรียนรู้ที่ดีเกิดจากการสร้างพลัง</p> <p>ความรู้ในตนเองและด้วยตนเอง</p> <p>หากผู้เรียน มีโอกาสได้สร้าง</p> <p>ความคิด และนำความคิดของตน</p> <p>ไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อ</p> <p>และเทคโนโลยีที่เหมาะสม</p>

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรม	กระบวนการสอนตามทฤษฎี
6. การประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Applying)	เป็นการนำความรู้ที่ได้มาสร้างผลงานให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน อย่างสร้างสรรค์ 1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำความรู้ที่ได้จากการจัดเก็บความรู้มาประยุกต์ใช้ เช่น การเขียนโครงการ 2. นักเรียนแต่ละกลุ่มพัฒนาผลงานตามโครงการที่นำเสนอของกลุ่ม 3. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน	ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนิโคลและโฮลลี่ (Nicole and Holly, 2004) 1. ผู้เรียนมีความเข้าใจความคิดรวบยอด 2. การประยุกต์ใช้ ผู้เรียนได้ทดลองหรือประยุกต์ใช้ความคิดรวบยอดหรือผลิตความคิดรวบยอดในรูปแบบต่าง ๆ จนกลายเป็นแนวปฏิบัติของผู้เรียน

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.4.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถึงแม้ว่าจะเป็นองค์ความรู้ ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของชีวิต สังคม และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันการเรียนรู้จากบรรพบุรุษในอดีต และได้ถ่ายทอดสืบทอดความรู้เหล่านั้น ผ่านมายังลูกหลานจนถึงปัจจุบันในลักษณะการเชื่อมโยงความรู้เหล่านั้น เป็นคำสอนทางศาสนา จารีตประเพณี มีพัฒนาการสืบสานกันมาจนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างสมดุลและเหมาะสมกับยุคสมัยได้อย่างลงตัว

คำว่า “ภูมิปัญญา” ตามความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น.826) คำว่า “ภูมิ” หมายถึงพื้นความรู้ความสามารถ

“ปัญญา” หมายความว่า ความรอบรู้ความรู้ทั่วไปความฉลาดอันเกิดแต่เรียนและคิดเมื่อนำมารวมเข้ากันแล้วคำว่าภูมิปัญญาตามราชบัณฑิตยสถาน (2546) และเอกวิทย์ ณ ถลาง (2540) หมายความว่า พื้นความรู้ความคิดความเชื่อความสามารถความชัดเจนที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ในการปรับตัว และดำรงชีพตามระบบนิเวศหรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมที่ได้พัฒนาการสืบสานกันมาภูมิปัญญา จึงเป็นความรู้ความคิดความเชื่อความสามารถความชัดเจนที่เป็นผลของการใช้สติปัญญาในการปรับตัวกับสภาวะต่าง ๆ

ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักแหล่งอยู่และได้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับกลุ่มชนอื่น ๆ รับเอามาหรือปรับเปลี่ยนนำมาใช้ประโยชน์หรือแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของตนเอง

จากความหมายภูมิปัญญาที่กล่าวมาข้างต้น ได้มีหน่วยงานนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ดังเช่น

สำนักงานโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (2548, น.16) ได้ให้ความหมายของคำว่าภูมิปัญญา ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงของความหมายของคำ ไว้ดังนี้

ภูมิปัญญา ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Wisdom หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความเชื่อและศักยภาพในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่สืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างไม่ขาดสาย และเชื่อมโยงกันทั้งระบบในทุกสาขา

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะและเทคนิคการตัดสินใจ ผลิตผลงานของบุคคล อันเกิดจากการสะสมองค์ความรู้ทุกด้านที่ผ่านกระบวนการสืบทอด พัฒนาปรับปรุง และเลือกสรรมาแล้วเป็นอย่างดี สามารถแก้ไขปัญหา และพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2534, น.52) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์ของชีวิต สังคม และในสภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน และถ่ายทอดสืบทอดกันมาเป็นวัฒนธรรมการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม จึงต้องใช้ปัญญาค้นหาสิ่งที่มีอยู่แล้วฟื้นฟูประยุกต์ประดิษฐ์เสริมสร้างสิ่งใหม่บนรากฐานสิ่งเก่าที่ค้นพบนั้นนักฟื้นฟูนักประยุกต์ และนักประดิษฐ์ คิดค้นทางวัฒนธรรมพื้นบ้านเหล่านี้มีชื่อเรียกในเวลาต่อมาว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” หรือ “ผู้รู้ชาวบ้าน” และสติปัญญาที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์นี้เรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” หรือ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น”

สารานุกรมสำหรับเยาวชนเล่มที่ 23 (2538 , น.1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เอง และนำมาใช้ในการแก้ปัญหาเป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเองทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาคำเนินชีวิต ในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยความเหมือนกันของภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เป็นองค์ความรู้ และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจซึ่งได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, น.1) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการสั่งสมความรู้ดั้งเดิมของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเป็นการสะสมจากประสบการณ์ชีวิตของชาวบ้านเองหรือจากการได้สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษภูมิปัญญา แต่

ละด้านได้รับการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานมีการสังเกตทดลองใช้ปรับเปลี่ยนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตประจำวันในแต่ละท้องถิ่นด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, น.42) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในท้องถิ่นที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนสามารถสร้างชิ้นงาน หรือผลงานที่ได้ศึกษาค้นคว้าทดลองปฏิบัติ แล้วบังเกิดผลเป็นที่พอใจ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเมื่อนามารวบรวมไว้ด้วยกันก็แสดงถึงความรู้ ความสามารถของภูมิปัญญาไทย ความรู้ ความสามารถดังกล่าวไม่เน้นความรู้ที่เกิดจากการเล่าเรียนจากสถาบัน แต่เป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

จากความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ 2 ลักษณะ คือ

1) ความหมายในฐานะที่เป็นองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ เกร็ดความรู้ กุญแจเบียบทางสังคมและแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคม ที่ได้รับมาจากพื้นฐานความรู้ หรือ ความรอบรู้ที่บุคคลได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์สืบต่อกันมาตามสภาพแวดล้อม สภาพภูมิศาสตร์ และกระบวนการทางสังคม

2) ความหมายในฐานะที่เป็นทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง บุคคล ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร รุ่งแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในสังคม มีความเหมาะสมกับยุคสมัยและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

รัตนะ บัวสนธิ์ (2539, น.35) ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่คนของบุคคลที่มีต่อตนเองต่อโลกและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการที่คนดังกล่าวมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนาจารีตประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสอน และปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้ โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของส่วนที่เป็นชุมชนและปัจเจกบุคคล

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540, น.21) ได้กล่าวถึง ความหมายของภูมิปัญญาว่าภูมิปัญญาเป็น ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจนที่กลุ่มชน ได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ ในการปรับตัว และดำรงชีพในระบบนิเวศ หรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมที่ได้มีการพัฒนาการสืบสานกันมาปรับตัว ให้เข้ากับสภาวะต่าง ๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักแหล่งอยู่และได้แลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชนอื่นจากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่นที่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันแล้วรับเอาหรือปรับเปลี่ยนนำมาสร้างประโยชน์หรือแก้ปัญหาได้ โดยมีการพัฒนาภูมิปัญญาซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้านเป็น กระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านและภูมิปัญญาใหม่ที่ได้รับเข้ามาจากโลกภายนอกได้มีการปรับเปลี่ยน

ภูมิปัญญาการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา ในระดับพื้นฐานเป็นการสะสมความรู้และประสบการณ์อันยาวนานโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

รุ่ง แก้วแดง (2547, น.204) ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ประเวศ วะสี (2544, น.75) ให้ความหมายของภูมิปัญญาว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์มาช้านานเป็นการดำรงอยู่ในชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่นโดยมีการปรับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ตามกาลเวลาเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์โลกที่พิเศษกว่าสัตว์อื่น ๆ กล่าวคือ มีมันสมองที่มีความสามารถในการคิดค้นเรียนรู้แก้ปัญหาและมีการสืบทอดแบบแผนความรู้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา แม้ว่าภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่ถูกสั่งสมและถ่ายทอดเป็นมรดกมาช้านานแต่มีลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ เป็นองค์ความรู้ที่มีการเชื่อมโยงกันไปหมดไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาชีพเศรษฐกิจความเป็นอยู่การใช้จ่ายการศึกษาวัฒนธรรม

สุรศักดิ์ สามประดิษฐ์ (2546, น.41) ได้กล่าวถึง ภูมิปัญญาว่าเป็นความรู้ที่ได้สั่งสมและปฏิบัติต่อกันมาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ สามารถมีผลทำให้คุณภาพชีวิตของคนดีขึ้นซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ของคนรุ่นหนึ่งผ่านการถ่ายทอดแบบต่าง ๆ ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอาจมีการสืบทอดโดยกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้ 1) การแสวงหาหรือการค้นพบโดยกระบวนการค้นคว้าวิจัย 2) การประดิษฐ์คิดค้นและทดลอง 3) การสร้างสมพัฒนาการ 4) การถ่ายทอดสืบทอดทางการศึกษาและ 5) การพร่ำสอน

สุกัญญา จันทะสุน (2538, น. 9) ได้กล่าวถึง ภูมิปัญญาของชาวบ้านว่า หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้แก้ปัญหา เป็นสติปัญญาเป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเองทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำรงชีวิตได้ในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

รัช ปุณ โฉมทก (2531, น. 40-42) ได้ให้ความหมาย ภูมิปัญญาชาวบ้านว่า หมายถึง ความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และมีประสบการณ์ที่สะสมต่อกันมา ทั้งประสบการณ์ด้วยตนเอง หรือประสบการณ์ทางอ้อมที่เรียนรู้จากผู้ใหญ่

เกษม สุขสวัสดิ์ (2547, น. 10) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาชาวบ้านว่า หมายถึง ส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่เป็นความรู้ความคิดความสามารถความเห็น ความเชื่อ ความนิยม ความฉลาดรอบคอบ ในสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย การทำมาหากิน วิถีชีวิต การป้องกันรักษาโรคภัยไข้

เจ็บและการใช้ภาษาที่เกิดขึ้น ส่งเสริม พัฒนา ใช้ประโยชน์สืบต่อจนเป็นมรดกตกทอดของพื้นบ้านมาแต่โบราณ

ปรีชา อุยตระกูล (2545, น. 9) กล่าวว่า ภูมิปัญญาเป็นเรื่องที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีตและเป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากิน พิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสมดุล เป้าหมาย คือ เพื่อให้เกิดความสุขทั้งในส่วนที่เป็นชุมชน หมู่บ้าน และในส่วนที่เป็นปัจเจกของชาวบ้านเอง ถ้าหากเกิดปัญหาทางด้านความไม่สมดุลกันขึ้น ก็จะก่อให้เกิดความไม่สงบสุขในหมู่บ้าน และชุมชนภูมิปัญญายังหมายถึง ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในการศึกษาเล่าเรียนด้วย

กฤตฤก ทงสุพิมพ์ (2553, น.22) กล่าวว่า ภูมิปัญญาหมายถึงรากฐานความรู้ความคิด ค่านิยมความเชื่อความฉลาดไหวพริบทั้งในสิ่งที่เป็นนามธรรมและเป็นรูปธรรมของชาวบ้านในสังคมนั้นที่เกิดจากประสบการณ์ด้วยตนเองหรือประสบการณ์เดิมผสมผสานกับความรู้ใหม่ ๆ ที่มีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาภายในสังคมซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์และช่วยแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสภาพสังคมวัฒนธรรม

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของชาวบ้านหรือการเรียนรู้สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ และได้ถ่ายทอดความรู้เหล่านั้นผ่านมายังลูกหลานจนถึงปัจจุบัน ในลักษณะการเชื่อมโยงความรู้ในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างผสมกลมกลืนและเหมาะสมในการแก้ปัญหา และพัฒนาวิถีชีวิตของตนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย

2.4.2 ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถึงแม้ว่าจะเป็นองค์ความรู้อันมหาศาลที่อยู่ทั่วไปในหมู่บ้าน ชุมชนหรือตัวบุคคลก็ตาม เมื่อถูกปล่อยละเลย ขาดการยอมรับสืบทอดขาดสายใยแห่งความเชื่อมโยงระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ หรือระหว่างอดีตกับปัจจุบันจะทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นสูญสิ้นไป ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกความภาคภูมิใจ และความรับผิดชอบต่อสังคมชุมชนของตนเอง และของส่วนรวม และเพื่อเป็นการดำรงวัฒนธรรมประเพณีของตน ให้รอดพ้นจากการครอบงำจากสังคมภายนอกภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงมีความสำคัญต่อคนในชุมชนเป็นอย่างมาก ได้มีหน่วยงานนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ดังเช่น สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2534) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) สารานุกรมสำหรับเยาวชนเล่มที่ 23 (2538) รัตนะบัวสนธิ์ (2539) เอกวิทย์ ฌ ถกลาง (2540) และประเวศวะสี (2544) สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นเรื่องที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีต เป็นการสะสมความรู้จากประสบการณ์ชีวิตของชาวบ้านเอง หรือจากการได้สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ภูมิปัญญาแต่ละด้านได้รับการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน มีการสังเกตทดลองใช้ปรับเปลี่ยนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตประจำวันในแต่ละท้องถิ่น

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เอง และนำมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น จะถ่ายทอดโดยผ่านกระบวนการทางความเชื่อ จารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากินพิธีกรรมต่าง ๆ ให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เกิดความสงบสุข ทั้งในชุมชน หมู่บ้าน หรือในส่วนตัวของชาวบ้านเอง

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเองได้ สามารถลดการพึ่งพาจากสังคมภายนอก

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์มาช้านาน มีการเชื่อมโยงกันไปหมดไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาชีพเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่การใช้จ่ายการศึกษาวัฒนธรรม ที่ได้สั่งสมและปฏิบัติต่อกันมาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสามารถมีผลทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

7. ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการเรียนรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ผ่านการถ่ายทอดแบบต่าง ๆ ทั้งการแสวงหาหรือการค้นพบโดยกระบวนการค้นคว้าวิจัยการประดิษฐ์ คิดค้น และทดลองการสร้างสม พัฒนาการการถ่ายทอดสืบทอดทางการศึกษาและการพำร่ำสอนเพื่อให้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนให้สมดุลและเหมาะสมกับยุคสมัย

8. ภูมิปัญญาท้องถิ่น สั่งสมจากประสบการณ์ของชีวิตสังคม และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันและถ่ายทอดสืบทอดต่อกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรม

9. ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราที่ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์จนเกิดปัญหาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบขึ้นมา จากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง โดยไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาจึงจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหา การจัดการการปรับตัวในการดำเนินชีวิต

อนек นาคะบุตร (2540, น.82-83) กล่าวถึง ความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นว่าการพัฒนาท้องถิ่นที่อาศัยภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นองค์ประกอบ จะมีลักษณะดังนี้

1. มีความรู้และภูมิปัญญาของชาวบ้านที่เอื้ออำนวย ชี้นำ และเป็นทางเลือกที่เหมาะสม ต่อสภาวะท้องถิ่นและเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกที่เข้ามากระทบ

2. ความรู้ภูมิปัญญาและระบบคุณค่าต่าง ๆ ได้รับการประยุกต์ (Reproduction) และสืบสานอย่างต่อเนื่อง โดยสมาชิกของชุมชน ด้วยกระบวนการเรียนรู้หลายรูปหลายลักษณะ ผ่านทาง ประเพณี พิธีกรรม ตัวบุคคล และการปฏิบัติซ้ำ มีการเลือกสรร และผสมผสานกับความรู้ที่เข้ามา จากภายนอก

3. ผู้นำปัญญาชนชาวบ้าน นักเทคนิคพื้นบ้านเครือข่ายของกลุ่มบุคคล และองค์กร ชุมชน ในรูปต่าง ๆ คือ สถาบันสำคัญของกระบวนการปฏิบัติ ปฏิเวธ ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาการ พิทักษ์ปกป้องชุมชน และขยายแนวร่วมในการพัฒนาชุมชน

ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อผู้คนที่อยู่ในชุมชน และต่อบุคคลภายนอกที่ทำงานชุมชน ดังนี้ (ชลทิศย์ เอี่ยมสำอาง และวิศนี สิลตระกูล 2544 229-230)

1. ภูมิปัญญาชาวบ้าน ช่วยให้ผู้คนในท้องถิ่น ดำรงชีวิตด้วยความสงบสุข กลมกลืนกับ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ความเชื่อ และข้อห้ามต่าง ๆ

2. ภูมิปัญญาชาวบ้าน สามารถนำมาใช้ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมเดียวกัน บารมีของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และเป็นที่เคารพนับถือกันมาสามารถนำมาลดความขัดแย้ง และความมึนคืดของคนในชุมชน ความเชื่อ ในเรื่องของบาปบุญคุณโทษ นรกสวรรค์ กรรม และ วาสนา ส่งผลต่อพฤติกรรมของชาวบ้าน ความซาบซึ้งในนิทานพื้นบ้าน นิทานชาดกส่งผลให้คนว่านอนสอนง่าย รักสงบมีความพากเพียร ต่อสู้กับความทุกข์ยาก และลดการกตัญญูได้

3. ภูมิปัญญาชาวบ้าน มีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในปัจจุบัน ที่ประยุกต์แล้วนำมาใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัญหา เศรษฐกิจ ปัญหาสังคม เป็นต้น

4. ภูมิปัญญาชาวบ้าน ช่วยเสริมสร้าง และดำรงไว้ ซึ่งเอกลักษณ์ของสังคมนั้น จารีต ประเพณีขนบธรรมเนียม ตลอดจนวิถีดำเนินชีวิตของชาวบ้าน เป็นเรื่องที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา แต่ บรรพบุรุษการปรับเปลี่ยนประยุกต์ และการสืบทอด ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยภูมิปัญญาของผู้คนใน สังคม เพื่อให้เกิดความสอดคล้องเหมาะสม กับสภาพการณ์และเงื่อนไข ที่เปลี่ยนไป ดังนั้นจึงเป็น สิ่งที่ต้องภาคภูมิใจ เพราะเป็นคุณลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น

5. การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้าน ช่วยให้เข้าใจชุมชน และสามารถนำมาใช้ในการกำหนด ท่าที และเนื้อหาการทำงานกับชุมชน ให้การทำงานด้านการพัฒนาการจัดการศึกษา มีความ

เหมาะสมกับชีวิต ความต้องการ และสภาพท้องถิ่น ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ ประโยชน์จะเกิดกับกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการเรียนรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ผ่านการถ่ายทอดแบบต่าง ๆ ทั้งการแสวงหาหรือการค้นพบโดยกระบวนการค้นคว้าวิจัยการประดิษฐ์ คิดค้น และทดลองการสร้างสม ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ทำให้คนในท้องถิ่นชุมชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความปกติสุข ได้ใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ชุมชน มีศักยภาพในการประยุกต์ แล้วนำมาใช้ประโยชน์ ต่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม

2.4.3 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เอกวิทย์ ฌ ถलगและคณะ (2546, น.115) งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย ใน โครงการกิตติเมธี สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้กำหนดลักษณะของภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ 4 ลักษณะดังนี้ คือ 1) ความเชื่อโลกทัศน์ที่บ่งบอกความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม 2) วิธีการดำรงชีวิตการแก้ปัญหาและการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม 3) ศิลปหัตถกรรมประดิษฐกรรม ในรูปเครื่องมือของใช้ ศิลปวัตถุที่มีแรงบันดาลใจ จากสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมตามพื้นภูมิที่หลากหลายระหว่างภูมิภาค 4) กระบวนการและพฤติกรรมการเรียนรู้การถ่ายทอดภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการสั่งสมมาจากประสบการณ์จากความรู้ความสามารถของคนในท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต ให้สอดคล้องกับธรรมชาติและวิถีชีวิตของตนเองได้มีหน่วยงานนักวิชาการและนักการศึกษาได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้หลายประเภท ดังเช่น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2534) ได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 5 หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา หมายถึง แบบอย่างที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาในด้านการยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือข้อเสนออย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เป็นความจริงซึ่งเกิดจากสติปัญญาที่มีความเป็นเหตุเป็นผลหรือเกิดจากความเชื่อความศรัทธาแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ความเชื่อปรัชญาศาสนา และลัทธิไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ กฎหมายธรรมเนียม การปกครอง การปลูกฝังและการสืบทอด และประเพณี

หมวดที่ 2 หมวดภาษาและวรรณกรรม หมายถึง สิ่งสื่อความหมายด้วยเรื่องหรืออักษรที่กำหนดไว้เป็นแบบแผน เพื่อใช้เป็นสื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน แบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ

ได้แก่ ข้าราชการวรรณกรรมภาษาศาสตร์และหลักภาษาภาษาถิ่นและภาษาชนต่างกลุ่มนิทานและภูมิตามความเรียงและฉันทลักษณ์ว่าทการภษิตและปริศนาคำทำนาย

หมวดที่ 3 ศิลปกรรม และโบราณคดี หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อความงาม ที่ให้คุณค่าทางจิตใจหรือเพื่อประโยชน์ใช้สอยรวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อสื่อสารทางความเชื่อของกลุ่มชนแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ศิลปหัตถกรรม โบราณคดี การวางผังเมือง และชุมชนวัฒนธรรมสถาน หรือแหล่งวัฒนธรรม

หมวดที่ 4 การละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจหมายถึงสิ่งที่มีมนุษย์แสดงออกเพื่อสนองความต้องการทางด้านร่างกายอารมณ์และจิตใจแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ การขับร้องและดนตรีระบำรำฟ้อนมหรสพเพลงเด็กและเพลงกล่อมเด็กเพลงปี่พาทย์การละเล่นพื้นบ้านกีฬาและนันทนาการการท่องเที่ยวและธุรกิจเกี่ยวกับวัฒนธรรม

หมวดที่ 5 ชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ หมายถึง กิจกรรมการดำเนินชีวิตของบุคคลหรือกลุ่มชนประกอบกับการคิดค้นและพัฒนาวิทยาการ เพื่อเสริมสร้างความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นโดยอาศัยบุคคลในท้องถิ่นหรือการรับวัฒนธรรมต่างถิ่นมาปรับปรุงการพัฒนาการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมยิ่งขึ้นแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้คหกรรมศาสตร์การสาธารณสุขที่อยู่อาศัยชีวิตประวัติวิทยาการและอาชีพ

วิจิต นันทสุวรรณ (2528, น.10-11) ได้จำแนกประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น และอธิบายลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. ภูมิปัญญาจากการใช้ชีวิตในธรรมชาติ เนื้อหาของภูมิปัญญา คือ การอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับธรรมชาติ ในลักษณะของกฎเกณฑ์ที่พึงปฏิบัติ และข้อห้ามที่มีให้ชาวบ้านปฏิบัติ เช่น ความเชื่อต่อธรรมชาติต่าง ๆ เรื่องของผี ที่ทำให้เกิดภาวะสมดุลของการอยู่ร่วมกัน ระหว่างคนกับธรรมชาติ ระบบเหมืองฝาย ฝืนน้ำฝืนนา เป็นต้น

2. ภูมิปัญญาจากประสบการณ์การอยู่ร่วมกัน

ภูมิปัญญาแบบนี้มีพฤติกรรมตามแบบแผนของสังคม มีกฎเกณฑ์บอกอย่างนั้นดีอย่างนี้ไม่ดี มีระบบความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติเป็นหลัก มีความเข้าใจในอนิจจังของชีวิต เป็นแก่นสูงสุด รูปธรรมพึงแสดงออก คือ ความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ผีพ่อแม่ และ พิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

3. ภูมิปัญญาจากประสบการณ์เฉพาะด้านภูมิปัญญาจากประสบการณ์การทำมาหากินในด้านต่าง ๆ เช่น ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรค เป็นต้น

ประเวศ ะสี (2534, น.82-83) ได้กล่าวถึง ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ว่ามีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. มีความจำเพาะของท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น สะสมขึ้นมาจากประสบการณ์หรือความชัดเจนจากชีวิตและสังคมในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ เพราะฉะนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่น มากกว่าภูมิปัญญาที่มาจากข้างนอก แต่อาจเอาไปใช้ในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ไม่ได้หรือไม่ได้ดี

2. มีความเชื่อมโยงหรือนุรณาการสูง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นภูมิปัญญาที่มาจากประสบการณ์จริง จึงมีความเป็นนุรณาการสูง ทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ความคิดเรื่องแม่ธรณี แม่คงคาแม่โพสพพระภูมิเจ้าที่ รุกขเทวดา เป็นตัวอย่างของการนำเอาธรรมชาติมาเป็นนามธรรม ที่สื่อไปถึงส่วนลึกของใจ ที่เชื่อมโยงไปสู่อตุลประโยชน์ โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ถูกต้อง ให้คนเคารพธรรมชาติ คนเรากล้าเคารพอะไรย่อมไม่ทำลายสิ่งนั้น

3. มีความเคารพผู้อาวุโส

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ จึงมีความเคารพผู้อาวุโส เพราะผู้อาวุโสมีประสบการณ์มากกว่า

สุรเชษฐ์ เวชพิทักษ์ (2533, น.12-40) ได้แบ่งลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบการผลิต หรือการประกอบอาชีพ ซึ่งมีลักษณะการประกอบอาชีพ แบบพุทธเกษตรกรรม หรือการประกอบอาชีพ ที่มีลักษณะจัดความสมดุลสอดคล้องกับธรรมชาติ มุ่งการพึ่งตนเองเป็นกระแสหลักมากกว่าการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก

2. ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบสังคม หรือการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ซึ่งได้แก่ ความเชื่อคำสอนค่านิยมประเพณี ที่แสดงออกในแบบแผนการดำเนินชีวิต

3. ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรักษาป่าไม้ชุมชน การรักษาโรคด้วยสมุนไพร ประเภทและลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความแตกต่างกันตามเนื้อหาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีประเด็นศึกษาต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับทรัพยากร ชาวบ้านอันเกิดจากความคิดพื้นฐานของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นเจ้าของแนวคิดหรือกิจกรรม ในภาพรวมของลักษณะภูมิปัญญาของชาวบ้าน คือ เน้นมิติการเรียนรู้การค้นหาค้นหาภาพการพึ่งพาตนเอง และเป็นการเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อม และชุมชนรวมทั้งจิตวิญญาณด้านในของมนุษย์

2.4.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร

ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร เป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการสั่งสม ถ่ายทอด และพัฒนาจากประสบการณ์จากความรู้ ความสามารถของชาวบ้านจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตตามแนวทางที่สอดคล้องกับธรรมชาติและวิถีชาวบ้าน ดังนั้น การสั่งสมองค์ความรู้ การถ่ายทอด และการพัฒนาจากประสบการณ์ย่อมก่อให้เกิดภูมิปัญญาที่อาจเอื้อประโยชน์โดยตรงหรือโดยอ้อมแก่การดำเนินชีวิตในสภาวะการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนชาวกำแพงเพชร ได้มีหน่วยงานนักวิชาการและนักการศึกษาได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้หลายประเภท ดังเช่น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2534) ได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 5 หมวด ดังนี้

1. ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และความเชื่อ

เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่คนในครอบครัว ชุมชน ได้ประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นบรรทัดฐานของคนในท้องถิ่น เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีและสงบสุข เป็นความเชื่อ และการละเล่นเกี่ยวกับการเข้าทรงมักแสดงในช่วงสงกรานต์ การแสดงลิเกป่า มักแสดงในช่วงการลงแขกเกี่ยวข้าวและในงานบวชพระ ระบายค้ำช้าง เป็นการแสดงพื้นบ้านของนครชุมที่เลียนแบบการคล้องช้างป่ามาใช้ลากไม้ นำมาคิดเป็นระบายค้ำช้าง นอกจากนี้ยังมีประเพณีบพระเล่นเพลง ลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ ฯลฯ

ด้านความเชื่อ มีการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อที่ปรากฏอยู่ตามที่ต่างๆ เช่น ในลวดลายเครื่องปั้นดินเผา ตุ๊กตาเสียบบาล และความเชื่อทางศาสนา เช่นพระเครื่องดินเผา โดยมีพระซุ้มกอกำแพงที่เป็นหนึ่งในเบญจภาคีของพระเครื่องเมืองไทย

2. ภาษา และวรรณกรรม

3. ศิลปกรรมและโบราณคดี

กล่าวถึงประวัติเมืองกำแพงเพชร ที่มีอายุรุ่งเรืองราวเดียวและสัมพันธ์กับเมืองสุโขทัย จึงมีรูปแบบศิลปะคล้ายคลึงกัน เช่น เครื่องลายครามที่มีรูปแบบเฉพาะของสุโขทัยคือการรับอิทธิพลจากจีน

4. การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจเช่น เครื่องดนตรีที่ทำจากวัสดุธรรมชาติและหาได้ในท้องถิ่น

5. ชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ จัดแสดงเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สมุนไพรพื้นบ้าน ภูมิปัญญาในการเก็บรักษาอาหาร และการทำการเกษตร เช่น เกษตรแบบผสมผสาน

น้ำส้มควันไม้ ซึ่งสัมพันธ์ไปกับวิธีการทำนาทำไร่ นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือเครื่องใช้อื่นๆ เช่น กบไสไม้ เลื่อย กระจัง ตาขังเงิน เป็นต้น

จากข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้จัดการแบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 5 ประเภท ตามสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2534) และได้ประยุกต์ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาใช้ในการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในประเภทที่ 5 เรื่องชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับ สมุนไพรพื้นบ้าน เกษตรแบบผสมผสาน และน้ำส้มควันไม้ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร

สมุนไพรพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร

สมุนไพรพื้นบ้านแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทย ปีที่ 12 ระดับภาคเหนือ เพื่อสืบทอดภูมิปัญญา รักษาโรคสมุนไพรไทย ณ วัดพระบรมธาตุ (พระอารามหลวง) ตำบลนครชุม อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร มีการเผยแพร่ความรู้ศาสตร์แห่งการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้านไทยจำนวนมาก จาก 17 จังหวัดภาคเหนือ มารวมแสดงและการจัดนิทรรศการให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจการรักษาแบบตำหรับแผนไทย และมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการนวดแผนไทยเพื่อนำไปรักษาตนเองในเบื้องต้น การตรวจวินิจฉัยและรักษาโรคเบื้องต้นโดยแพทย์แผนไทย การทำยาจากสมุนไพรตำรายาไทยรักษาโรคต่าง ๆ เบื้องต้นด้วยตนเอง การแสดงและให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาโรคจากยาที่ได้จากกัญชา ทั้ง 16 ตำหรับ การประกวดผลงานทางวิชาการ นวัตกรรมและงานวิจัยเพื่อต่อยอดทางการแพทย์แผนไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาโรคบางอย่างในวันข้างหน้าวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้สมุนไพรที่มีอยู่แล้วในบ้านเรือนท้องถิ่นนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์บนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง ถูกต้องก็จะเกิดประโยชน์เป็นอย่างมากและยังเป็นการ “สืบทอดภูมิปัญญา รักษาโรคสมุนไพรไทย” ยังคงอยู่ต่อไปรุ่นสู่รุ่น

ระบบเกษตรผสมผสาน (Integrated Farming System)

ระบบเกษตรผสมผสาน เป็นระบบการเกษตรที่มีการเพาะปลูกพืชหรือการเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ ชนิดอยู่ในพื้นที่เดียวกันภายใต้การเกื้อกูล ประโยชน์ต่อกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยอาศัยหลักการอยู่ร่วมกันระหว่างพืช สัตว์ และสิ่งแวดล้อมการอยู่ร่วมกันอาจจะอยู่ในรูปความสัมพันธ์ระหว่างพืชกับพืช พืชกับสัตว์ หรือสัตว์กับสัตว์ก็ได้ ระบบเกษตรผสมผสานจะ

ประสบผลสำเร็จได้ จะต้องมีการวางรูปแบบ และดำเนินการ โดยให้ความสำคัญต่อกิจกรรม แต่ละชนิดอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม มีการใช้แรงงาน เงินทุน ที่ดิน บังคับ การผลิตและทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนรู้จักนำวัสดุเหลือใช้จากการผลิตชนิดหนึ่งมาหมุนเวียนใช้ประโยชน์กับการผลิตอีกชนิดหนึ่งกับการผลิตอีกชนิดหนึ่งหรือหลายชนิดภายในไร่ นาแบบครบวงจร ตัวอย่างกิจกรรมดังกล่าว เช่น การเลี้ยงไก่ หรือสุกรบนบ่อปลา การเลี้ยงปลาในนาข้าว การเลี้ยงผึ้งในสวนผลไม้ เป็นต้น

การทำเกษตรแบบผสมผสาน โดยนักเรียนศึกษาเรียนรู้ที่ศูนย์เรียนรู้ชีวิตพอเพียงบ้านดาตทองเจริญ ตำบลอ่างทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้เทคนิคทำสวนผสมผสาน เลือกลูกพีชหลัก พีชแซมแล้วค่อยปลูกไม้ยืนต้น ซึ่งระบบการจัดการ พีชหลักคือ มะละกอ กับปาล์มน้ำมัน ปลูกปาล์ม 12 ไร่ ระยะห่างระหว่างร่องปาล์มจะปลูกกล้วยน้ำว้า และกล้วยหอมชุมพร เป็นพีชที่เลี้ยง เพราะกล้วยโตเร็ว ให้ผลผลิตเร็ว และเป็นร่มเงาให้พีชระดับล่างได้ ระหว่างต้นกล้วยจึงปลูกพริก และระหว่างพริกจะปลูกไม้ยืนต้น ไม้ยูคา พะยูง

สร้างรายได้จากสวนผสมผสาน มีรายได้เข้าทุกวัน แบ่งเป็น รายวัน รายสัปดาห์ รายปี รายวัน เป็นผักสวนครัว พริกชี้หนู ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด พริกชี้หนู 2 วัน เก็บขาย รายสัปดาห์ กล้วยหอม กล้วยน้ำว้า 10 วัน เก็บขาย และปลูกชะอม เก็บขายรายสัปดาห์ รายเดือน ปลูกเองขายเอง ข้าวหอมดงคณทิ ลักษณะคล้ายข้าว กข 43 ทนโรค ทนแล้ง ทนน้ำ 85 วัน เก็บเกี่ยวได้

รายครึ่งปี ปลูกปลารวมขาย มีการขุดร่องปล่อยปลาไว้ในสวน ปลาที่ปล่อยเป็น ปลาตะเพียน ปลานิล ปลานวลจันทร์ และมีบ่อเล็ก เรียกว่า บ่อขนมครก ขุดไม่ลึกมาก จะปล่อยปลานิล ปลากิน ปลาจะละเม็ด ปลาหมอ ปลาดุก เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมสวนตกปลาทำอาหารกินเอง

รายปี เป็นรายได้ระยะยาว จะปลูกเป็นไม้พะยูง ไม้สัก และไม้ยูคา 3 ปี ตัดขาย 1 ครั้ง

น้ำส้มควันไม้

น้ำส้มควันไม้เป็นผลผลิตได้จากกระบวนการเผาไหม้ไม้เพื่อการทำถ่านหุงต้ม ในขณะที่ไม้ที่กำลังจะเปลี่ยนไปเป็นถ่าน หากมีการทำของเหลวที่เกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ให้เย็นตัวลง ก็จะได้ของเหลวที่กลั่นตัวเป็นหยดน้ำ มีสีน้ำตาล-แดง จากนั้นจึงนำน้ำสีน้ำตาลแดงที่ได้ ไปผ่านขั้นตอนการทำให้ตกตะกอนอีกประมาณ 3 เดือน เพื่อแยกชั้นน้ำมันเบา, ชั้นของน้ำส้มควันไม้ และ ชั้นของน้ำมันทาร์ ออกจากกัน จึงจะได้น้ำส้มควันไม้ที่บริสุทธิ์ ซึ่งมีค่าความเป็นกรดสูง นำไปใช้ประโยชน์

ได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นแก้เหาเห็บ ท่อตัน รักษาแผล ใช้น้ำในอุตสาหกรรม และนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ที่ซึ่งก่อนนำไปใช้งานต้องนำน้ำส้มควันไม้ไปเจือจางตามวัตถุประสงค์การใช้งานเสียก่อน เพื่อลดผลเสียที่อาจเกิดขึ้นได้กับพืชและสัตว์

การทำน้ำส้มควันไม้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร นักเรียนศึกษาเรียนรู้กลุ่มอาชีพบ้านหนองไม้แดง 74 หมู่ที่ 6 ตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร 62150 ซึ่งน้ำส้มควันไม้แตกต่างจากน้ำส้มอื่นๆ ที่ได้จากการหมัก หรือการกลั่น คือ มีสารประกอบหลากหลายกว่า โดยเฉพาะฟีนอลที่ได้จากการสลายตัวของลิกนิน น้ำส้มควันไม้มีสารประกอบต่าง ๆ มากกว่า 200 ชนิด ซึ่งได้จากการสลายตัวของไม้ด้วยความร้อนจนเกิดเป็นสารประกอบใหม่หลายชนิด เช่น กรดอินทรีย์ และแอลกอฮอล์ชนิดต่าง ๆ ที่ได้จากการสลายตัวของเฮมิ เซลลูโลสและเซลลูโลส น้ำส้มควันไม้มีสารประกอบที่สำคัญได้แก่ น้ำ 85 % กรด อินทรีย์ 3 % และสารอินทรีย์อื่น ๆ 12 % มีค่า pH 1.5-3.7 (อนุชา ทะระา, 2560)

การใช้ประโยชน์ทางการเกษตร

1. น้ำส้มควันไม้ 100% ใช้ทำน้ำหมักชีวภาพคุณภาพสูง โดยใช้น้ำส้มควันไม้ 2 ลิตร หมักรวมกับโปรตีนต่างๆ 1 กก. เช่น หอยเชอรี่บด เศษปลา เศษเนื้อ หรือกากถั่วเหลือง โดยหมักนาน 1 เดือน จากนั้นให้กรองเอากากออก ใช้น้ำหมัก 1 ลิตร ผสมน้ำ 200 ลิตร ฉีดพ่นพืชทุกๆ 7-10 วัน
2. น้ำส้มควันไม้ 1 ลิตร ผสมน้ำ 20 ลิตร ใช้ฉีดพ่นลงดิน เพื่อฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ได้เดือน ฝอย และแมลงในดิน แต่ควรทำและทิ้งไว้ก่อนการเพาะปลูกอย่างน้อย 10 วัน
3. น้ำส้มควันไม้ 1 ลิตร ผสมน้ำ 50 ลิตร ใช้ฉีดพ่นลงดิน เพื่อฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ที่เข้าทำลายพืชแล้ว
4. น้ำส้มควันไม้ 1 ลิตร ผสมน้ำ 100 ลิตร ใช้ราดโคนต้นไม้ เพื่อรักษาโรครา และโรค รากเน่า
5. น้ำส้มควันไม้ 1 ลิตร ผสมน้ำ 200 ลิตร ความเข้มข้นระดับนี้ สามารถใช้ประโยชน์ หลากหลาย เช่น ฉีดพ่นใบพืชและพื้นดินรอบ ๆ ต้นพืชทุก ๆ 15 วัน เพื่อขับไล่แมลง และส่งเสริม การเจริญเติบโตของพืช ฉีดพ่นกองปุ๋ยหมักเพื่อช่วยเพิ่มปริมาณจุลินทรีย์ ที่ช่วยย่อยกองปุ๋ยหมักให้ ได้ประสิทธิภาพดีและรวดเร็วยิ่งขึ้น ใช้หมักร่วมกับสะเดา หรือตะไคร้หอม เพื่อช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพในการขับไล่แมลงและป้องกันโรค
6. น้ำส้มควันไม้ 1 ลิตร ผสมน้ำ 500 ลิตร ฉีดพ่นผลอ่อนของพืชหลังจากติดผลแล้ว 15 วัน เพื่อช่วยขยายให้ผลโตขึ้น และฉีดก่อนเก็บเกี่ยว 20 วัน เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำตาลในผลไม้

7. น้ำส้มควันไม้ 1 ลิตร ผสมน้ำ 1000 ลิตร ใช้ผสมสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชแทนสารจับใบ ช่วยลดปริมาณการใช้สารเคมีจากปกติ 50 % เนื่องจากสารเคมีสามารถออกฤทธิ์ได้ดีในสารละลายที่เป็นกรดอ่อนๆ

การใช้ประโยชน์ทางด้านปศุสัตว์

1. ใช้ลดกลิ่นและแมลงในฟาร์มปศุสัตว์ โดยการใช้ครั้งแรกควรผสมในอัตราส่วน น้ำส้มควันไม้ 1 ลิตร ผสมน้ำ 100 ลิตร หลังจากนั้นเพิ่มขึ้นเป็น น้ำส้มควันไม้ 1 ลิตร ผสมน้ำ 200 ลิตร จะสามารถกำจัดกลิ่นและลดจำนวนแมลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ใช้ผสมอาหารสัตว์ เพื่อช่วยย่อยอาหารและป้องกันโรคท้องเสีย แต่การใช้โดยตรงโดยการผสมน้ำแล้วนำไปให้สัตว์กิน สัตว์จะรังเกียจกลิ่นควันไฟ จึงควรนำน้ำส้มควันไม้ไปผสมกับผงถ่านก่อนในอัตราส่วนน้ำส้มควันไม้ 2 ลิตร ผสมผงถ่าน 8 กก. จากนั้นนำผงถ่านที่ชุ่มน้ำส้มควันไม้ไปผสมอาหารสัตว์ 990 กก. จะได้อาหารสัตว์ในปริมาณ 1 ตัน พอดี ซึ่งจะมีคุณสมบัติดังนี้

- ช่วยทำให้การย่อยและการใช้ประโยชน์จากอาหารดีขึ้น ส่งผลให้สัตว์โตเร็วกว่าปกติ โดยให้อาหารเท่าเดิม หรือน้อยลงกว่าเดิม 3 %

- ช่วยยับยั้งการเกิดแก๊ส และดูดซึมโลหะหนักในกระเพาะอาหาร ทำให้สัตว์มีสุขภาพดี

- ช่วยป้องกันและรักษาอาการท้องเสีย

- ช่วยปรับปรุงคุณภาพและลดปริมาณน้ำในเนื้อสัตว์ ทำให้คุณภาพของเนื้อสัตว์ดีขึ้น ทั้งรสชาติ สี และกลิ่น

- ช่วยปรับปรุงคุณภาพของไข่ ทำให้ไข่แดงมีขนาดใหญ่และเหนียวขึ้น ทั้งยังช่วยเพิ่มปริมาณวิตามินและลดปริมาณคอเลสเตอรอล

- ช่วยเพิ่มปริมาณน้ำนม

- ช่วยยับยั้งการเกิดแก๊สแอมโมเนียและซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ทำให้กลิ่นเหม็นของมูลสัตว์ลดลง ซึ่งช่วยทำให้สัตว์ไม่เครียด ทั้งยังเป็นการเพิ่มคุณภาพของปุ๋ยคอกที่ได้จากมูลสัตว์ให้ดีขึ้นอีกด้วย

- ช่วยยับยั้งการฟักไข่ของแมลงในมูลสัตว์ ทำให้ปริมาณของแมลงในบริเวณฟาร์มลดลง โดยเฉพาะแมลงวัน

การใช้ประโยชน์ในครัวเรือน

1. น้ำส้มควันไม้ 100 % ใช้รักษาแผลสด แผลถูกน้ำร้อนและไฟลวก รักษาโรคน้ำกัดเท้าและเชื้อราที่ผิวหนัง
2. น้ำส้มควันไม้ 1 ลิตร ผสมน้ำ 20 ลิตร ใช้ราดทำลายปลวกและมด
3. น้ำส้มควันไม้ 1 ลิตร ผสมน้ำ 50 ลิตร ใช้ราดป้องกันปลวก มด แมลง เช่น ตะขาบ แมงป่อง กิ้งกือ
4. น้ำส้มควันไม้ 1 ลิตร ผสมน้ำ 100 ลิตร ใช้ฉีดพ่นถังขยะเพื่อดับกลิ่นขยะและไล่แมลงวัน ใช้ราดดับกลิ่นห้องน้ำ ห้องครัวและบริเวณที่ชื้นแฉะ ใช้ดับกลิ่นกรงสัตว์เลี้ยง รวมทั้งใช้หมักขยะสดและเศษอาหารสำหรับใช้ทำปุ๋ย

การใช้ประโยชน์ทางด้านอุตสาหกรรม

1. ใช้ผลิตสารดับกลิ่นตัว
2. ใช้ผลิตสารปรับผิวนุ่ม ทั้งใช้โดยตรงทางผิวหนัง หรือ ผสมน้ำอาบ
3. ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารรมควัน
4. ใช้ในอุตสาหกรรมย้อมผ้า
5. ใช้ผลิตสารป้องกันเนื้อไม้จากราและแมลง
6. ใช้ผลิตยารักษาโรคผิวหนัง ยาฆ่าเชื้อไทฟอยด์ อาหารเสริมเพิ่มภูมิคุ้มกันทาน อาหาร

เสริมการทำงานของตับ

7. ใช้ผลิตสารช่วยย่อยประเภทฟิโอบิโอดีค

ข้อควรระวัง

1. ก่อนที่จะนำน้ำส้มควันไม้ไปใช้ประโยชน์ จะต้องตั้งน้ำส้มควันไม้ดิบหลังจากดักเก็บทิ้งไว้เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 เดือน เพื่อให้เกิดการตกตะกอน และให้เกิดการแยกชั้นของน้ำมันใส น้ำส้มไม้ และน้ำมันดิบออกจากกันก่อน
2. การนำน้ำส้มควันไม้ไปใช้ประโยชน์นั้นควรระวังอย่าให้เข้าตา เนื่องจากน้ำส้มควันไม้มีคุณสมบัติเป็นกรดสูง
3. น้ำส้มควันไม้ไม่ใช่ปุ๋ย แต่เป็นเพียงตัวเร่งปฏิกิริยา ดังนั้นการนำน้ำส้มควันไม้ไปใช้ในการเกษตรนั้น จะเป็นเพียงตัวเสริมประสิทธิภาพให้กับพืชที่ปลูกเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถใช้แทนปุ๋ยได้

4. การใช้น้ำส้มควันไม้เพื่อฆ่าเชื้อจุลินทรีย์และแมลงในดินนั้น มีโทษต่อพืชที่ปลูก ควรทำก่อนการเพาะปลูกอย่างน้อย 10 วัน

5. การนำน้ำส้มควันไม้ไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จะต้องผสมน้ำให้เจือจางตามความเหมาะสม หากใช้กับแมลงกินใบ ควรมีการฉีดพ่นใต้ใบร่วมด้วย เพื่อช่วยขับไล่แมลงที่อยู่ตามใต้ใบพืช

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม เป็นการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่สอดคล้องต่อเนื่องกัน มีกระบวนการทำงานกลุ่มอย่างมีระบบและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังนั้น การทำงานกลุ่มจึงมีความจำเป็นและมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เพื่อจะได้ทำงานกลุ่มประสบผลสำเร็จ จึงต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานกลุ่มเป็นพื้นฐานหลัก ซึ่งพฤติกรรมในการทำงานกลุ่มนั้นเกิดจาก การร่วมมือกันของบุคคลที่มีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อร่วมมือกันปฏิบัติงาน โดยจะต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน และกระทำตามนั้นได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญเต็มความสามารถ

2.5.1 ความหมายของพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กระทรวงศึกษาธิการกรมวิชาการ (2540, น.19) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการทำงานกลุ่มว่า หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มบุคคล โดยมีจุดประสงค์และเป้าหมายที่สอดคล้องต่อเนื่องกัน มีกระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นระบบ และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันส่งผลให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

อารยา กล้าหาญ (2545, น.58) ให้ความหมายของพฤติกรรมการทำงานกลุ่มว่า หมายถึง ความชำนาญในการทำงานกลุ่มของบุคคลภายในกลุ่ม ทุกคนภายในกลุ่มมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน โดยปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในการทำงานกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย การสร้างความคุ้นเคย การสื่อสารสื่อความหมายยกย่องให้กำลังใจ ขจัดความขัดแย้ง

วัชรวิภา เล่าเรียนดี (2547, น.13) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (Group Working Behaviors) ไว้ว่า หมายถึง การแสดงออกด้วยคำพูดและการปฏิบัติ เพื่อให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จสูงสุด ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้นั้น สมาชิกกลุ่มทุกคนต้องยอมรับว่าผลงานกลุ่มหรือผลสำเร็จของกลุ่มทุกครั้งเป็นผลงานของทุกคน ทุกคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบเท่าเทียมกันต่อผลงานกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มจึงต้องมีส่วนร่วมในการคิดปฏิบัติ ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน ร่วมเสนอและปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ครูต้องคอยติดตามดูแลการปฏิบัติงานของกลุ่ม คอยช่วยเหลือปรับและแก้ไขพฤติกรรมไม่เหมาะสม และกระตุ้นเสริมกำลังใจให้ทุกคน

ร่วมกันคิดและปฏิบัติอย่างสนุกสนาน พฤติกรรมที่นักเรียนฝึกและสังเกตได้มีฝึกและสังเกตได้มี ดังนี้ การแสดงความคิดเห็น การให้กำลังใจเพื่อน การรับฟังความคิดเห็น การร่วมมือกับกลุ่ม และความตั้งใจในการทำงานกลุ่ม

สาคร ปั่นเอ (2547, น. 15) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมกลุ่ม หมายถึง การแสดงออกด้วยการพูดและการปฏิบัติในการช่วยเหลือในการทำงาน สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถาม ตอบ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ซึ่งวัดได้จากแบบสังเกต พฤติกรรมทำงานกลุ่ม คือ การช่วยเหลือเพื่อสมาชิกภายในกลุ่ม ความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม ความกล้าแสดงความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นภายในกลุ่ม และการสร้างบรรยากาศในการทำงาน กลุ่มโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 10 ข้อ โดยครูประเมิน หัวหน้ากลุ่ม ประเมินทุกชั่วโมงที่มีการเรียนการสอนแล้วนำมาสรุปพฤติกรรมทำงานกลุ่มของนักเรียนเป็นราย แผนการจัดการเรียนรู้

สุชาดา ปิณฑร (2559, น. 6) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม หมายถึง การจัดกลุ่มนักเรียนโดยครูกำหนดสมาชิกแต่ละกลุ่มมีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน โดยละสักส่วนเป็นนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มช่วยเหลือกันและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในลักษณะของการ ทำกิจกรรมกลุ่ม โดยมีครูเป็นผู้คอยสนับสนุนการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ทั้งด้านเนื้อหา และด้านมนุษยสัมพันธ์

จากความหมายที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการทำงานกลุ่มว่า หมายถึง การแสดงออกด้วยการพูดและการปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือในการทำงานต่อเพื่อน สมาชิกในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าประสงค์และ วัตถุประสงค์ของกลุ่ม ซึ่งวัดได้จาก แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม คือ 1) การแบ่งหน้าที่กัน อย่างเหมาะสม 2) ความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม 3) ความกล้าแสดงความคิดเห็น 4) การยอมรับความคิดเห็นภายในกลุ่ม และ 5) ความมีน้ำใจช่วยเหลือกัน

2.5.2 หลักการและแนวคิดในการทำงานกลุ่ม

การทำงานกลุ่มควรคำนึงถึงหลักสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การนำศักยภาพของแต่ละคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานกลุ่มดังนั้นในการ จัดกลุ่มเพื่อให้นักเรียนทำงานร่วมกันจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่กระตุ้นให้นักเรียนแต่ละคนได้นำ ศักยภาพของตนมาใช้ในการปฏิบัติงานกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายทั้งยังเป็นการสร้างการยอมรับนับถือ ซึ่งกันและกัน

2. การมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานกลุ่ม การมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานกลุ่มของนักเรียนจะเริ่มต้นจากการที่นักเรียนเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การทำงานในฐานะสมาชิกของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้การทำงานด้วยตนเอง และการมีส่วนร่วมของนักเรียนจะเน้นการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1) ร่วมใจ (Heart) ได้แก่ การที่นักเรียนมีความรู้สึกตั้งใจ เต็มใจ มุ่งมั่น ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการเรียนรู้การทำงานกลุ่ม

2) ร่วมคิด (Head) ได้แก่ การที่นักเรียนมีแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการเรียนรู้ การทำงานของกลุ่ม มีการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ด้วย

3) ร่วมมือ (Hand) ได้แก่ การที่นักเรียนลงมือปฏิบัติ หรือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง หรือมีการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นของตนเอง ให้สมาชิกในกลุ่มได้รับรู้

การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มเช่นมีผู้นำกลุ่มเลขาของกลุ่มและสมาชิกกลุ่มซึ่งบทบาทต่าง ๆ เหล่านี้ควรให้นักเรียนสลับบทบาทกันเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในการทำงานกลุ่มรวมทั้งฝึกทักษะงานกลุ่มอื่น ๆ อันได้แก่การกำหนดเป้าหมายของกลุ่มการวางแผนการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นและประสบการณ์วิเคราะห์ข้อมูลการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งการตัดสินใจการร่วมมือกันปฏิบัติงานและการประเมินผลซึ่งทักษะต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานกลุ่มได้อย่างราบรื่น

3. มีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน

บรรยากาศในการทำงานกลุ่ม นับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การทำงานในกลุ่มบรรลุเป้าหมาย และ สมาชิกในกลุ่มมีความพอใจ มีความสุขในการปฏิบัติงานร่วมกัน ดังนั้นสมาชิกในกลุ่มทุกคนจึงต้องสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน อันได้แก่ การมีเจตคติทางบวกต่อเพื่อนในกลุ่มและต่องานกลุ่มมีทักษะในการสื่อสาร มีการยอมรับซึ่งกันและกันให้กำลังใจกัน มีน้ำใจต่อกัน เอื้อเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้อภัยกัน ซึ่งทักษะทางสังคมเหล่านี้จะช่วยให้งานบรรลุเป้าหมายของกลุ่มด้วยความพอใจ ในผลงานของกลุ่มมีความสุขในการปฏิบัติงาน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อสมาชิกกลุ่มทุกคน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการทำงานกลุ่มมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

รีอบบิน และ โคลเตอร์ (2550, น.194) ได้อธิบายเกี่ยวกับโครงสร้างกลุ่ม (Group Structure) ว่าการมีโครงสร้างกลุ่มนั้นเพื่อการแบ่งงานกันทำ กำหนดสายการบังคับบัญชาและกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ดังนั้นโครงสร้างของกลุ่มจึงทำหน้าที่ในการกำหนดบทบาทของสมาชิกซึ่งประกอบด้วย

(1) บทบาท (Role) คือ รูปแบบของพฤติกรรมที่ได้รับการคาดหวังของบุคคลแต่ละตำแหน่งในหน่วยสังคมนั้น สมาชิกในกลุ่มจะถูกคาดหวังให้รับบทบาทตามตำแหน่งที่มีอยู่ในกลุ่ม โดยบทบาทอาจกำหนดขึ้นเพื่อให้งานที่รับผิดชอบตามตำแหน่งบรรลุผลสำเร็จ หรืออาจกำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้ได้รับตำแหน่งและบทบาทนั้นเกิดความพึงพอใจ สมาชิกหนึ่งอาจมีบทบาทมากกว่าหนึ่งบทบาท ซึ่งแต่ละบทบาทจะมีหน้าที่แตกต่างกันออกไป ผู้ที่มีความสามารถในการจัดการกับบทบาทของตนได้ จะได้รับการยกย่องชมเชย อันเป็นที่มาของเกียรติ และความน่าเชื่อถือ

(2) บรรทัดฐานและการปฏิบัติตามบรรทัดฐาน (Norms and Conformity) เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับหรือได้รับการคาดหวังจากสมาชิกของกลุ่ม บรรทัดฐานจะเป็นตัวกำหนดหรือบังคับ (Dictate) ให้สมาชิกของกลุ่มต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐาน เช่น การแต่งกายการทำงาน เป็นต้น

(3) ระบบการจัดลำดับชั้น (Status System) หรือสถานภาพ หรือตำแหน่งของสมาชิกในกลุ่ม สถานภาพจะเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของสมาชิก สถานภาพอาจกำหนดจากวุฒิการศึกษา อายุ ทักษะ หรือประสบการณ์การทำงาน

(4) ขนาดของกลุ่ม (Group Size) มีผลต่อพฤติกรรมรวมของกลุ่ม เช่น กลุ่มขนาดเล็กจะทำงานเสร็จเร็วกว่ากลุ่มขนาดใหญ่ หากกลุ่มต้องการระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหา กลุ่มขนาดใหญ่อาจได้ความคิดในการแก้ปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มขนาดเล็ก ดังนั้น กลุ่มขนาดใหญ่จะมีความหลากหลายทางความคิด (12 คน หรือมากกว่า) ส่วนกลุ่มขนาดเล็ก (7-8 คน) จะมีประสิทธิภาพมากกว่าทางด้านการปฏิบัติงาน

(5) กระบวนการของกลุ่ม (Group Process) เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมกลุ่ม ซึ่งกระบวนการของกลุ่มมีลักษณะของพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกัน หรือปฏิบัติต่อกันของสมาชิกภายในกลุ่ม เช่น การติดต่อ สื่อสาร การเปลี่ยนแปลงผู้มีอำนาจ กระบวนการในการตัดสินใจของกลุ่ม เป็นต้น

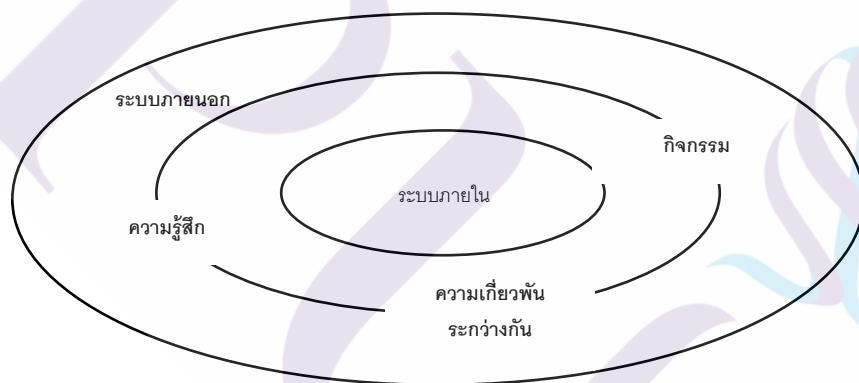
(6) ความสามัคคีของกลุ่ม (Group Cohesiveness) คือ ระดับความสนใจและมีส่วนร่วมในวัตถุประสงค์ของกลุ่มของสมาชิก ความเหนียวแน่นในการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของสมาชิก ความสัมพันธ์ของกลุ่มจะเป็นตัวช่วยในการทำงานของกลุ่มให้ดียิ่งขึ้น

		Cohesiveness	
		High	Low
Alignment of Group and Organizational Goals	High	Strong Increase In Productivity	Moderate Increase In Productivity
	Low	Decrease In Productivity	No significant Effect In Productivity

ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มและประสิทธิภาพขององค์กร

ที่มา: ร็อบบิน สตีเฟน พี. และแมรี โคลเตอร์, การจัดการและพฤติกรรมองค์กร, (แปลจาก Management โดย วิรัช สงวนวงษ์วาน), (กรุงเทพฯ : เพียร์สัน เอ็ดเคชั่น อินโดไชน่า, 2550, น.196.)

นอกจากนี้ สมยศ นาวิกาน ยังอธิบายพฤติกรรมของกลุ่มในการทำงานว่าเป็นสิ่งที่ซับซ้อน เพราะมีปัจจัยจำนวนมากที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และยังได้อธิบายถึงแบบจำลองของ Homans ว่ามีองค์ประกอบที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มทุกกลุ่มอยู่ 3 อย่าง ดังภาพประกอบที่ 4

ภาพที่ 2.2 แบบจำลอง Homans

ที่มา: สมยศ นาวิกาน, ทฤษฎีองค์การ, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2544, น.185.)

จากแบบจำลอง Homans อธิบายได้ว่า ความสัมพันธ์ของกลุ่มจะประกอบไปด้วย

1. ความรู้สึก (Sentiments) คือ ความรู้สึกทางจิตใจ ความเชื่อ ทัศนคติ อื่น ๆ ของสมาชิกในกลุ่ม

2. กิจกรรม (Activities) กิจกรรมหรืองานที่สมาชิกของกลุ่มต้องปฏิบัติ

3. การเกี่ยวข้องระหว่างบุคคล (Interactions) การทำงานหรือการเล่นด้วยกันพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลในการทำงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งสาม ซึ่งจะมองเห็นได้จากสถานการณ์ (กิจกรรม) ของสมาชิกในกลุ่มบางคนขัดแย้งกับบรรทัดฐานของกลุ่ม (ความรู้สึก) และจะทำให้เกิดผล คือ การเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลจะมีมากขึ้นในลักษณะที่กลุ่มพยายามทำให้พฤติกรรมของสมาชิกที่แตกต่างไปจากบรรทัดฐานกลับมาอยู่ภายในขอบเขต

ซึ่งสรุปได้ว่า พฤติกรรมของกลุ่มเกิดจากผลกระทบจากสภาพภายนอกกลุ่ม ซึ่งส่งผลกระทบต่อทรัพยากรบุคคลในกลุ่ม และ โครงสร้างของกลุ่ม ทำให้เกิดกระบวนการทำงานของกลุ่มเกิดขึ้นด้วยการแบ่งบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ให้กับสมาชิกเพื่อทำการติดต่อสื่อสาร และช่วยกันตัดสินใจไปสู่เป้าหมายร่วมกัน เรียกว่า กระบวนการกลุ่ม ผลลัพธ์ที่ได้ คืองานของกลุ่มจะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสมรรถนะของกลุ่มและความพอใจของสมาชิกในกลุ่ม

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้มีนักการศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น อาทิ เช่น

พูลจิต หล่ออินทร์ (2556, น. 95-99) ได้ศึกษาผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเรื่อง วัฒนธรรมประเพณี ในท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนหนองเม็ก อำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้เรียนรู้ จากการใช้หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่องวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 35 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ 30 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ นักเรียนร้อยละ 80 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไปและมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เฉลี่ย 25.31 คิดเป็นร้อยละ 84.38 และมีเจตคติที่มีต่อวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น ทั้งในด้านการรับรู้ ด้านการตอบสนอง ด้านการรู้คุณค่า ด้านการจัดระบบ และด้านลักษณะนิสัย โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก

มรกต วัฒนศักดิ์ (2553, น.314-328) ได้ศึกษาเรื่อง โรงเรียนอนุบาลเอกชน: การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้จากฐานภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสาน ด้านการดูแลพัฒนาการเด็ก มีความมุ่งหมาย เพื่อ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาของการจัดการความรู้จากฐานภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสาน ใน

โรงเรียนอนุบาลเอกชนด้านการดูแลพัฒนาการเด็ก 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการความรู้จากฐานภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสานในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ด้านการดูแลพัฒนาการเด็ก และ 3) เพื่อศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้จากฐานภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสาน ผลการศึกษาพบว่า ประวัติความเป็นมาในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน มีความจำเป็นต้องใช้มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา มาตรฐานด้านผู้บริหารและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเกณฑ์ในการประเมิน โรงเรียนพระราชทานนั้น มีไว้เพื่อมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการจัดการศึกษาโดยให้มีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น สนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาและให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา เพื่อระดมความคิดและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนเอกชนสภาพปัจจุบันพบว่า การจัดการศึกษาในโรงเรียนนั้น ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอนนักเรียนผู้ปกครองและประชาชนในชุมชนโรงเรียนมีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่วนการพัฒนาของบุคลากรในด้านการเรียนการสอนพบว่า มีปัญหาคือไม่สามารถสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาพื้นบ้านได้สมบูรณ์ เพราะยังไม่ครอบคลุมถึงกระบวนการตลอดชีวิต วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ท้องถิ่นมีรูปแบบการถ่ายทอดในระดับปัจเจกบุคคล เฉพาะกลุ่มบุคคล หรือเฉพาะภายในหน่วยงานในการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้จากฐานภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสาน พบว่าการดำเนินการของโรงเรียนเอกชน ต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ด้วยการเน้นนโยบายและเป้าหมายในการจัดการศึกษา ของผู้ก่อตั้งโรงเรียนปฏิบัติตาม มาตรฐานการศึกษา และหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้องค์ความรู้จากฐานภูมิปัญญาพื้นบ้าน ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ทั้งเจ็ดขั้นตอนมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ในการดูแลพัฒนาการเด็ก โดยครูผู้สอนต้องรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านมาสู่การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เป็นรายสัปดาห์ให้แก่ นักเรียน

สมหวัง มหาวัง (2554, น.227-238) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาและประเมินหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 2) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมและประเมินความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับโรงเรียนที่เป็นหน่วยศึกษา 4) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม และ 5) การ

นิเทศติดตามและประเมินผลงานครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความเหมาะสมประกอบด้วยสภาพปัญหา และความจำเป็น หลักการเป้าหมายวัตถุประสงค์โครงสร้างหลักสูตรแนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมการวัดและการประเมินผล และเกณฑ์การผ่านหลักสูตรฝึกอบรม 2) ครูมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา ความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานครูมีเจตคติ ได้แก่ ตระหนักและเห็นความสำคัญรักการทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมและการเห็นคุณค่าของตนเอง และครูมีทักษะ ได้แก่ สามารถทำหน่วยการเรียนรู้ และรายวิชาเพิ่มเติม ได้อย่างเหมาะสมปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับการเสริมสร้างสมรรถนะครู ได้แก่ วิทยุทัศน์และเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษานโยบายของสถานศึกษา ระยะเวลาในการเสริมสร้างสมรรถนะภาระหน้าที่ที่เพิ่มมากขึ้นของครู การมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติการ 3) ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะ ด้านความรู้ความเข้าใจ และมีการประเมินตนเองด้านความรู้ความเข้าใจด้านเจตคติและด้านทักษะปฏิบัติหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ประเมินความเหมาะสม การใช้หลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากและ 4) นักเรียนที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้และรายวิชาเพิ่มเติม ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อการเรียน ทุกหน่วยการเรียนรู้และรายวิชาเพิ่มเติมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ปาริฉัตร ลีลาเลอเกียรติ (2554 , น.272-275) ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาธุรกิจ ในโรงเรียนและชุมชน มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาธุรกิจ ในโรงเรียนและชุมชนและ 3) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาธุรกิจ ในโรงเรียนและชุมชน ผลการวิจัยพบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรปราการ แบ่งเป็นกลุ่มอาชีพได้ 68 กลุ่ม คือ ในอำเภอเมือง 35 กลุ่ม อำเภอบางพลี 9 กลุ่ม อำเภอพระประแดง 13 กลุ่ม อำเภอบางบ่อ 5 กลุ่ม อำเภอพระสมุทรเจดีย์ 3 กลุ่ม และอำเภอบางเสาธง 3 กลุ่ม อาชีพที่ได้ผ่านการคัดสรรว่าเห็นควรนำเข้าสู่การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมี 9 อาชีพ ได้แก่ กุ้งเหยียดผลิตภัณฑ์จากปลาสด ขนมจากวันในลูกมะพร้าว แหนมปลาแซลมอน ไพรลูกกระบอง สมุนไพรประดิษฐ์ดอกไม้จากเกล็ดปลา และผลิตภัณฑ์ผักตบชวา ส่วนภูมิปัญญาที่จะนำเข้าการประชุมเชิงปฏิบัติการ คือ กุ้งเหยียด ผลิตภัณฑ์ปลาสด และขนมจาก แนว

ทางการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นมีแนวทางปฏิบัติด้วยกระบวนการอนุรักษ์ฟื้นฟูและเผยแพร่ ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติจากการคัดสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังคงปฏิบัติอยู่และค่อนข้างจะลบลบกันไป แล้ว มาเข้าระบบการเรียนรู้ฝึกฝนอย่างจริงจัง และมีการประเมินผลตามขั้นตอน แล้วนำภูมิปัญญาไปเผยแพร่สืบทอดต่อไป รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทำได้โดยการ จัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน มีการปฏิบัติฝึกฝน โดยการกำกับดูแลของครู ปราชญ์ชุมชน และ ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด จนกว่าผู้เรียนจะเกิดความรู้ทักษะและสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

กฤตภัค ทองสุพิมพ์ (2553 , น.272-275) ได้ศึกษาเรื่อง การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปสุกร ในเขตเทศบาลนคร นครปฐม, เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิทยาการวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenon or Appearance) จากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 25 คน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอด ภูมิปัญญาของกลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปสุกร ความเชื่อมโยงของภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์แปรรูปสุกร และการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปสุกร จากผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปสุกรในเขตเทศบาลนครนครปฐม ประกอบด้วยปัจจัย ดังนี้ 1) แรงจูงใจในการเรียนรู้จำแนกได้ 5 ประการ ได้แก่ สภาพแวดล้อม การสนับสนุนจากผู้ใหญ่ แรงจูงใจด้านเศรษฐกิจ ความสนใจ และความชอบส่วนตัว 2 ลักษณะการเรียนรู้จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ การเรียนรู้จากบรรพบุรุษ การเรียนรู้จากการดัดแปลง และการเรียนรู้จากการเลียนแบบ 3) รูปแบบการถ่ายทอด เป็นการถ่ายทอดภายในครอบครัว 4) วิธีการถ่ายทอดจำแนกได้ 4 วิธี ได้แก่ การทำให้อาหารเป็นตัวอย่าง การให้ปฏิบัติจริงการบอกกล่าว และแนะนำ การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร 5) ปัญหาอุปสรรคในการถ่ายทอด และเรียนรู้ด้านผู้ถ่ายทอด คือ การไม่มีเวลาถ่ายทอดและปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย ด้านผู้รับการถ่ายทอด คือ การขาดความมานะอดทนของผู้รับการถ่ายทอดคนรุ่นใหม่ มีการศึกษาสูง จึงเลือกประกอบอาชีพอื่น ทำให้ไม่มีเวลาที่จะสนใจเรียนรู้ความเชื่อมโยงของภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์แปรรูปสุกร และการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เป็นอาชีพที่สามารถผลิตกันภายในครอบครัว กรรมวิธีการผลิตที่มีความเป็นอัตลักษณ์ ลักษณะเฉพาะและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์แบบใหม่ แต่ยังคงความเป็นท้องถิ่นเช่นเดิม รวมถึงการนำเทคโนโลยีเครื่องจักรมาใช้ในกระบวนการผลิต ทำให้ผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปเกิดมูลค่าทางการค้า

ทัศนีย์ ทองไชย (2556 , น.190-193) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวการจัดการความรู้กับภูมิ

ปัญหาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 2) เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 2. 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลังเรียน ด้วยรูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 2. 2) ศึกษาทักษะการจัดการความรู้หลังเรียน ตามรูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 2. 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา และ 3) เพื่อถอดบทเรียนการจัดการความรู้หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา การดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research R.) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A) ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D.) การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development: D & D) ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research R.) การนำไปใช้ (Implementation I) และขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development D.) การประเมินผล (Evaluation E) ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโดยยึดหลักการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติ ทั้งในระดับบุคคล และระดับกลุ่ม มุ่งเน้นให้นักเรียนสร้างความรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน และมีการจัดเก็บความรู้ที่มีอยู่ในตัวตนของนักเรียน เปลี่ยนเป็นความรู้ที่ชัดแจ้งด้วยการแลกเปลี่ยนความรู้ส่วนรูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเรียกว่า PHOSAI Model มีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการความรู้ 4) การวัดและประเมินผลและ 5) ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ 2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัศึกษากลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนทักษะการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ผลการถอดบทเรียนจากการบันทึกความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการสัมภาษณ์นักเรียน และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนจะให้ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องเริ่มต้นที่ตัวครูก่อน โดยครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้เตรียมการเรียนการสอน นำเสนอตัวอย่าง และแนะนำแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนได้ดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

รุจิรา วงษ์สามารถ (2549 , น.150-152) ได้ศึกษาเรื่อง "ปัด" ภูมิปัญญาทะเลและสุนทรียภาพสู่การออกแบบสภาพแวดล้อมภายในศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การศึกษาและออกแบบนี้มี

วัตถุประสงค์ เพื่อหาแนวทางในการนำภูมิปัญญาทอผ้าและสุนทรียภาพผ้าปักอีสาน มาใช้ในการออกแบบสภาพแวดล้อม ภายในศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากผ้าปักเป็นหนึ่งในภูมิปัญญาที่มีคุณค่า แสดงถึงวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของภาคอีสาน อีกทั้ง ปัจจุบันพบว่าแต่ละท้องถิ่นแต่ละภูมิภาค ต่างพยายามค้นหาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเกิด กระแสนิยมท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อกระแสสังคมบริโภคนิยมท้องถิ่นแต่ยังคงวิถีของชุมชน โดยใช้ออกแบบเป็นตัวถ่ายโอนองค์ความรู้ระหว่างกัน โดยศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ จะเปรียบเสมือนกับแหล่งศึกษาหาความรู้ ทั้งของผู้ที่อยู่ในชุมชนนักท่องเที่ยว และผู้ที่สนใจในลักษณะของการพัฒนาแบบพอเพียง เป็นชุมชนพึ่งตนเอง ให้สามารถคงความเป็นชุมชนที่ยั่งยืนสืบไป โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสำรวจแบบสัมภาษณ์แบบสังเกตการณ์ และจดบันทึก ผลของการศึกษาและการออกแบบศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นโครงการที่มีได้มุ่งเน้นในการดึงคนท้องถิ่นให้เข้ามาในชุมชน หรือการเพิ่มผลผลิตเพื่อให้เกิดรายได้ที่มากขึ้นเท่านั้น แต่เป็นการให้ความสำคัญในการสืบค้น และถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยการออกแบบจากกรอบแนวความคิด ในการออกแบบภายใต้คำสำคัญ คือ นอกระบบ มีระเบียบ ห่างไกล ใกล้เคียง โดยการนำผ้าปักในเชิงกายภาพ ผ้าปักในเชิงสังคม และผ้าปักในเชิงจิตใจ มาสะท้อนผ่านมิติของรูปทรงการใช้สอย และการสื่อความหมายในการออกแบบภายใน ที่คำนึงถึงความสอดคล้องต่อพื้นที่ ต่อบริบทสังคมปัจจุบัน ต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านผู้ทอผ้า และคนในชุมชนเดิมเป็นการถ่ายโอนทางความคิดระหว่างภูมิปัญญา สู่งานออกแบบเป็นสื่อสัญลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ให้กับท้องถิ่น

วลัยลักษณ์ อริยสัจจเวทิน (2552 , น. 149-153) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีศึกษา: ผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทชุมชนในด้านการผลิตผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 2) ศึกษาการผลิตและการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การผลิตผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 3) ศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ้าจกคูบัว ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ศึกษา ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน นักพัฒนาชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้าน ครู พระสงฆ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างควบคู่ กับการทำบันทึกภาคสนาม โดยผู้วิจัยใช้การศึกษาและวิเคราะห์เอกสารการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผลการศึกษาพบว่า ในท่ามกลางความหลากหลายและบริบทของสังคม โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ชุมชนไท – ยวนราชบุรี ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ชุมชนผลิตขึ้นมาใช้เอง และแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งได้แก่ ภูมิปัญญาการทอผ้าจก มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเป็นชุมชน รวมถึงการเปิดรับความรู้จากภายนอก

เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการความรู้ภูมิปัญญา การทอผ้าจกของตนเอง โดยมีการจัดการความรู้ เรื่องผ้าจก มีการจัดพิมพ์องค์ความรู้ในลักษณะของหนังสือ นำเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์มาใช้จัดเก็บองค์ความรู้ และเป็นสื่อการเรียนการสอนสร้างพิพิธภัณฑ์ รวบรวมวัตถุที่เป็นตัวแทนขององค์ความรู้ ด้านการกระจายองค์ความรู้สู่ชุมชน มีการจัดตั้งสถานที่ทอผ้าจกมีการเสริมหลักสูตรการเรียนการสอนทอผ้าจกภายใน และภายนอกชุมชน และโครงการสร้างศักยภาพการทอผ้าให้กับช่างฝีมือทอผ้าจกในตำบลคูบัว

ศักดิ์สิน ช่องคารากุล (2553, น. 229-236) ได้ศึกษาเรื่องการละเล่นพื้นบ้านไทยของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง: การจัดการความรู้เพื่อการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งศึกษาและพัฒนาการละเล่นพื้นบ้านไทยของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง: การจัดการความรู้เพื่อการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเป้าประสงค์ย่อยดังนี้ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาองค์ประกอบ ด้านวัฒนธรรมและองค์ความรู้เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านไทยในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง 2) ศึกษาประโยชน์การสืบสานและปัญหาการละเล่นพื้นบ้านไทย ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง และ 3) ศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ การละเล่นพื้นบ้านไทย ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง ผลการวิจัยพบว่าชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และสมุทรสงคราม มีความเป็นมาที่แตกต่างกันแต่ชุมชนมีการสร้างสรรค์ความรู้เกี่ยวกับการละเล่นขึ้นในท้องถิ่นและมีการพัฒนากันมาอย่างต่อเนื่ององค์ความรู้เหล่านี้มีการสั่งสมและสืบทอดผ่านต่อรุ่นสู่รุ่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน ในเรื่องการคิดความเชื่อ (Belief) ค่านิยมทางสังคม (Social Values) และการสร้างสรรค์คุณค่าทางปัญญาของท้องถิ่นนั้น ๆ เกี่ยวกับประโยชน์การสืบสานและปัญหาการละเล่นพื้นบ้านไทย พบว่าการละเล่นพื้นบ้านเป็นการแสดงเพื่อการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี ความกตัญญูกตเวที ต่อบรรพบุรุษ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนปัญหาสำคัญที่พบคือขาดผู้สืบทอดและไม่มีการพัฒนาสำหรับรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการสืบสานการละเล่นพื้นบ้านไทย ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลองของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องประกอบด้วย 1) มีวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าหมายตัวบ่งชี้ความคิดรวบยอด เนื้อหาสาระการละเล่นพื้นบ้านว่ามีหรืออยู่ที่ใดบ้าง 2) มีการสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลผลความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้และการต่อยอดความรู้ ให้ความสำคัญตระหนักแก้ไขปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีการสอดแทรกในกิจกรรมต่าง ๆ จัดการเรียนการสอนที่มีการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจอย่างมีคุณภาพจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนตามบริบทของพื้นที่นั้น ๆ และ 7) ระบบเสริมสร้างสืบสานวิถีเรียนรู้การละเล่นพื้นบ้านอย่างต่อเนื่องด้วยการพัฒนากิจกรรมสืบสานวัฒนธรรม

ทั้งของโรงเรียนและชุมชนอย่างสม่ำเสมอโดยจัดการความรู้และส่งเสริมปัจจัยที่เกี่ยวข้อง จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมการเรียนรู้ การละเล่นพื้นบ้านก็จะไม่สูญหายไปจากชุมชน

ประโรม กุ่ยสาคร (2552, น.149-153) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง การคูณการหาร โดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะ เรื่องการคูณการหาร โดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะ 4 ขั้นตอน คือ (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (2) พัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะ (3) ทดลองใช้แบบฝึกเสริมทักษะ (4) ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลวัดดอนไก่อดี สังกัดเทศบาลเมืองกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 32 คน แบบฝึกเสริมทักษะที่สร้างขึ้นทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง แบบแผนการทดลองคือ One Group Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบฝึกเสริมทักษะ แบบการบันทึก การประเมินชิ้นงานนักเรียน แบบทดสอบผลการเรียนรู้ และคู่มือครู วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test แบบ dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องการให้มีการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวภูมิปัญญาท้องถิ่น จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น โดยเป็นการเรียนรู้จากเรื่องใกล้ตัวไปสู่เรื่องที่ไกลตัว (2) แบบฝึกเสริมทักษะ ที่สร้างขึ้นประกอบด้วยคำนำ คำอธิบาย การใช้แบบฝึกใบความรู้สำหรับนักเรียน ชุดแบบฝึกเสริมทักษะแบบทดสอบและคู่มือครู โดยแบบฝึกเสริมทักษะมีเนื้อหา 4 เรื่อง คือ การคูณการหารจำนวนนับ (งดงามงานปั้นแต่งเครื่องเบญจรงค์) การคูณการหารระคน (มรดก ทางวัฒนธรรมหลวงพ่อดอนไก่อดี) การคูณการหารเศษส่วน (ชุมชนงามตากล้วยไม้ไทย) และการคูณการหารทศนิยม (สระหลวงปู่วัดดอนไก่อดี) ซึ่งแบบฝึกเสริมทักษะ ที่สร้างขึ้นมีค่าประสิทธิภาพ 80.63/80.94 (3) ทดลองใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขณะทดลองนักเรียน มีความกระตือรือร้น ตั้งใจเรียน สามารถปฏิบัติกิจกรรม และทำแบบฝึกได้นักเรียนมีความสนใจในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น (4) ผลการเรียนรู้ทางการเรียน เรื่อง การคูณการหาร โดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อน และหลังใช้แบบฝึกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยหลังใช้แบบฝึกเสริมทักษะนักเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนใช้ นักเรียนเห็นด้วยต่อการใช้แบบฝึกในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นว่าการเรียน โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ เรื่องการคูณการหาร โดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการเรียนที่น่าสนใจช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเรียน

มากยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนอย่างชัดเจน แต่ควรมีปรับในเรื่องระยะเวลาให้มีความยืดหยุ่น โดยจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับความต้องการและความถนัดของผู้เรียน

สุทิน เรื่องปานกัน (2546, น. 83-86) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารายการวิดิทัศน์ วิชาการปลูกพืชสมุนไพรเรื่อง "ขมิ้น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ประการแรก เพื่อพัฒนาสื่อการสอนประเภทรายการวิดิทัศน์ วิชาการปลูกพืชสมุนไพร เรื่อง "ขมิ้น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น" ประการที่สอง เพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนโดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และ ประการสุดท้าย เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ที่เรียนวิชาการปลูกพืชสมุนไพร เรื่อง "ขมิ้น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น" จากรายการวิดิทัศน์ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 1 อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 30 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) รายการวิดิทัศน์ วิชาการปลูกพืชสมุนไพร เรื่อง "ขมิ้น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น" สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน วิดิทัศน์วิชาการปลูกพืชสมุนไพร "เรื่องขมิ้น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น" สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรายการวิดิทัศน์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้แก่ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และการทดสอบค่าที่แบบจับคู่ (Paired samples t-test) ผลการวิจัยพบว่า สื่อการสอนประเภทรายการวิดิทัศน์ วิชาการปลูกพืชสมุนไพร เรื่อง "ขมิ้น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น" ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 79.58/80.67 สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน โดยมีความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียน จากรายการวิดิทัศน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรายการวิดิทัศน์อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}=4.57$)

สุนันทา เขมเพชร (2547, น.142-143) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพสำหรับครู ประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ (2) สร้างหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ (3) ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ และ (4) ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม ในด้านความรู้ความเข้าใจด้านความสามารถ และด้านความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูประจำชั้นช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนเอกชนจังหวัดสมุทรสงครามจำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามหลักสูตรฝึกอบรม แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ และแบบประเมินแผนการจัดการ

เรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S. D.) t-test แบบ dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า (1) ครูผู้เชี่ยวชาญ และผู้เกี่ยวข้องต้องการให้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่องแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ เน้นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและต้องการให้ครูเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ ได้แก่ น้ำตาลมะพร้าว เกลือสมุทร และถ่านไม้ไผ่ (2) หลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการฝึกอบรม 5) สื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาสาระประกอบด้วย 1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพสู่การเรียนรู้ 3) ผลผลิตภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ 4) ปฏิบัติการศึกษาคูงานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ การทำนาเกลือ และ 5) ปฏิบัติการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ (3) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับครูประจำชั้น จำนวน 33 คน เป็นเวลา 3 วัน โดยผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันเป็นวิทยากร ให้ความรู้ครูได้รับความรู้จากการศึกษาคูงานแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้ (4) ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ครูมีคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ ก่อนและหลังการฝึกอบรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม และครูมีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสม แต่ควรปรับปรุงในเรื่องระยะเวลาควรเพิ่มวิทยากรพี่เลี้ยง และเพิ่มการศึกษาคูงานและครูมีความสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพได้อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ได้สูงสุดและต่ำสุดคือ การวัดและประเมินผล

เอกวิทย์ ณ ถลางและคณะ (2546, น.115) งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย ในโครงการกิตติเมธี สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้กำหนดลักษณะของภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ 4 ลักษณะดังนี้ คือ 1) ความเชื่อโลกทัศน์ที่บ่งบอกความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม 2) วิธีการดำรงชีวิตการแก้ปัญหาและการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม 3) ศิลปหัตถกรรมประดิษฐ์กรรม ในรูปเครื่องมือของใช้ ศิลปวัตถุที่มีแรงบันดาลใจ จากสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมตามพื้นภูมิที่หลากหลายระหว่างภูมิภาค 4) กระบวนการและพฤติกรรมการเรียนรู้การถ่ายทอดภูมิปัญญา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา พบว่าปัญหาด้านภูมิปัญญาไทยที่สำคัญที่สุดคือ

ภูมิปัญญาไทยได้สูญหายไปจากสังคมไทยเป็นอันมาก โดยมีภูมิปัญญาสากลที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทย เข้ามาแทนที่ภูมิปัญญาไทย ดังจะเห็นได้จากเนื้อหาการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เห็นว่าภูมิปัญญาไทยไม่ได้รับการฟื้นฟูและนำคุณค่ามาปรับใช้ในการจัดการศึกษาและวิถีชีวิตไทย ในปัจจุบันขาดแคลนผู้ถ่ายทอด ผู้คนส่วนใหญ่ละเลยไม่สนใจ ขาดการสร้างสรรคองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง และประการสำคัญขาดการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐ สภาพปัญหาข้างต้นได้ส่งผลกระทบต่อประเทศและสังคมไทย ทำให้คนไทยขาดความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาของตนเองภูมิปัญญาใหม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และการดำรงชีวิตของคนในปัจจุบันที่ผิดแผกไปจากเดิมเป็นอันมาก

หม่อมหลวง สันติสุข กฤดากร (2541) งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า

1. มุลเหตุจูงใจในการเรียนรู้พบว่าผู้ที่มารับการถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม มีมุลเหตุจูงใจในการเรียนรู้ มาจากการจูงใจ จากสภาพแวดล้อมการได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ ในครอบครัวและความสนใจส่วนตัวมีใจรักใจชอบของผู้รับการถ่ายทอดการจูงใจด้านเศรษฐกิจ ความต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และความเชื่อในสิ่งเร้นลับ

2. กระบวนการถ่ายทอดความรู้ในองค์ประกอบทางด้านวิธีการถ่ายทอด พบว่าศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน มีวิธีการถ่ายทอดโดยวิธีการให้ผู้รับการถ่ายทอดดูแลแบบอย่างการปฏิบัติของผู้ถ่ายทอด และผู้รู้ในหมู่บ้านคนอื่น ๆ วิธีการให้ผู้รับการถ่ายทอดฝึกปฏิบัติด้วยตนเองวิธีการที่ผู้ถ่ายทอดทำให้ดูแล้วให้ผู้รับการถ่ายทอดทำตามทีละขั้นตอนวิธีการที่ผู้ถ่ายทอดบอกเล่าในลักษณะอธิบายและแนะนำเรื่องต่าง ๆ และวิธีการให้ผู้รับการถ่ายทอดปฏิบัติจริงไปพร้อม ๆ กับการถ่ายทอดและการถ่ายทอดเป็นลายลักษณ์อักษร

3. ปัญหาและอุปสรรคการถ่ายทอดศิลปะพื้นบ้าน 1) ปัญหาด้านผู้ถ่ายทอด ได้แก่ ผู้รู้ในหมู่บ้านไม่มีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถให้คนรุ่นหลังได้เห็นและจดจำเป็น แบบอย่างผู้รู้ในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุบางท่านสุขภาพไม่แข็งแรง ผู้รู้ในหมู่บ้านมักจะถ่ายทอดความรู้ให้กับคนใกล้ชิดหรือญาติสนิท และผู้รู้ในหมู่บ้านด้านการแสดงพื้นบ้านบางท่านละเลยสิ่งสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมทำให้การถ่ายทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านผิดเพี้ยนไปจากเดิม 2) ปัญหาด้านผู้รับการถ่ายทอด ได้แก่ ขาดผู้ที่มารับการถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างจริงจังผู้รับการถ่ายทอดรุ่นหลังไม่มีเวลาให้กับการฝึกหัด หรือฝึกซ้อมอย่างเต็มที่ประกอบกับขาดความอดทน มานะ พยายามทำให้การฝึกหัดไม่ได้ผลเท่าที่ควร หรือมักจะเลิกไปก่อนที่จะสามารถทำได้ และคนหนุ่มสาวในหมู่บ้านส่วนใหญ่ออกไปทำงานนอกท้องถิ่น ทำให้ละทิ้งศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของตนเองไป 3) ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความเจริญด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร

ขาดแคลนวัตถุดิบที่ใช้ผลิตงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านตลาดสินค้ารองรับผลผลิตทางอุตสาหกรรมมากกว่าผลผลิตจากแรงงานมือ ส่งผลทำให้มีการผลิตงานจักสานที่เป็นงานฝีมือเพื่อเป็นสินค้า น้อยลง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเป็นเนื้อหาในการเรียนการสอน และนำมาบูรณาการในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นอพื้นฐานหรือรากเหง้าของคนในท้องถิ่นจะต้องเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนรู้ในท้องถิ่นเน้นแนวคิด แนวปฏิบัติที่ชาวบ้านในท้องถิ่น เพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ให้มีความกินดีอยู่ดี และพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น และเป็นเครื่องมือในการจัดประสบการณ์ แก้ปัญหาให้สอดคล้องกับธรรมชาติและวิถีชีวิตของคนในชุมชน หรือวิถีชีวิตชาวบ้าน ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน

Robinson Michael (1992, p.288) ศึกษาเรื่อง ความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษา และการพัฒนาชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ในการจัดการศึกษาควรเปิด โอกาสให้ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาเพื่อที่จะแก้ปัญหาของชุมชน ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์จริง

Marie (1998 อ้างถึงในวิรัช มาลา, 2545, น. 51) ได้ศึกษาวิจัยธรรมชาติของความสัมพันธ์ ระหว่างการศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนและชุมชนของชาวนามิเบีย มีจุดประสงค์สนับสนุนงานประชาสัมพันธ์การศึกษาชุมชนพบว่ามีความร่วมมือ ระหว่างโรงเรียนและชุมชนรอบข้าง ซึ่งได้ช่วยเพิ่มคุณภาพและความสัมพันธ์ทางการศึกษาซึ่งก่อนชาวยุโรปเข้ามาติดต่อ นามิเบีย ชุมชนได้เป็นตัวแทนทางการศึกษาโดยตรงเป็นขั้นต้น คือ ฝึกให้คนหนุ่มสาวมีความรับผิดชอบช่วยเหลือชุมชน ในช่วงปี 1800 การศึกษาแบบยุโรปได้เริ่มมีบทบาท ทำให้บทบาททางการศึกษาในชุมชนจึงลดลง ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงวัฒนธรรมนามิเบีย (MBEC) ได้ร่วมมือกันกับผู้ลงทุนทางการศึกษา และค้นคว้า ซึ่งให้เห็นว่าการร่วมมือระหว่างผู้ลงทุน การศึกษาจะสามารถทำให้จุดประสงค์ทางการศึกษาของชาติ ประสบผลสำเร็จได้

Gold (อ้างถึงใน พาชวิญ ลออะสะอาด, 2544, น. 63) นักศึกษาปริญญาเอกแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ได้ทำการศึกษาสมรรถภาพในการจัดการความรู้ขององค์กร พบว่าสัญลักษณ์ของเศรษฐกิจแบบใหม่ คือความตระหนักในคุณค่าของทรัพย์สินแห่งความรู้ ซึ่งปรากฏมนตัวสารสนเทศขององค์กร การกระจายของผลิตภัณฑ์ และในสาขาองค์กร แม้ว่าการแข่งขันจะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับองค์กร ที่พัฒนาบนฐานการจัดการความรู้แต่เป็นเรื่องยาก ที่จะพัฒนาองค์กรภายใต้ระบบการจัดการความรู้ให้ประสบความสำเร็จได้ เนื่องจากความเป็นจริงองค์กรยังมีประวัติศาสตร์ และกระบวนการทำงานภายใต้ความสำเร็จ ของวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมอยู่ผล

การศึกษาประสิทธิผลการจัดการความรู้ จากกลุ่มตัวอย่างชี้ให้เห็นว่าการลงทุนพื้นฐาน ทางด้านเทคโนโลยีและการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมไปในทิศทางเดียวกัน เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการจัดการความรู้ในองค์กร

Satar Bawany (อ้างถึงใน วิมลศรี ชาญจารุจิตร, 2545, น.57-58) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ ในการจัดการความรู้ในประเทศสิงคโปร์ การศึกษาในเรื่องนี้มีแนวคิดมาจากการที่ผู้ศึกษามองว่าการจัดการความรู้ ตามแนวทางของตะวันตก ไม่สามารถนำมาประเทศสิงคโปร์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะความแตกต่าง ในด้านวัฒนธรรม และกระบวนการดำเนินการทางธุรกิจ จึงมีความต้องการที่จะศึกษา เพื่อค้นคว้ารวบรวมทดสอบเงื่อนไข หรือปัจจัยที่เหมาะสมกับลักษณะทางวัฒนธรรม และกระบวนการทางธุรกิจที่นำไปสู่ความสำเร็จ ในการจัดการความรู้ ในองค์กรซึ่งจากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ทำให้องค์กรตระหนักถึงความสำคัญและนำไปสู่การจัดการความรู้ให้ เป็นผลสำเร็จประกอบด้วย 14 ปัจจัย คือ ระบบบริหารจัดการภายในองค์กรที่เปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนะความเป็นผู้นำ และความมุ่งมั่นของผู้บริหารระดับสูง ในการที่จะดำเนินการจัดการความรู้ งบประมาณที่สนับสนุนความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ที่ขัดขวางการจัดการความรู้ คู่มือการปฏิบัติงานนโยบาย และกระบวนการปฏิบัติงานที่ส่งเสริมต่อการจัดการความรู้ รางวัล หรือผลตอบแทนการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ ภายในองค์กรความรู้ที่ได้รับจากลูกค้า การส่งเสริมให้พนักงานเกิดแนวคิดในการเปรียบเทียบขององค์กรอื่น ๆ ที่มีมาตรฐานดีกว่าหรือองค์กรที่ประสบความสำเร็จ

Saadon (อ้างถึงใน พาขวัญลอว์สะอาด, 2544, น. 63) ได้ทำการศึกษารอบแนวคิดของการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ในการวิจัย และการพัฒนาการเกษตร โดยการศึกษาพบว่าระบบการพัฒนาความรู้ในภาคเกษตร ได้มีการกระจายและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเกษตรให้กับชาวนา และผู้ประกอบการด้านการเกษตร โดยได้มีการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์และเก็บความรู้ที่ได้ไว้ในฐานข้อมูล หรือที่อยู่ในสมองของนักวิจัย หรือเก็บไว้ในส่วนใดส่วนหนึ่งของบุคลากรในองค์กร ความท้าทายดังกล่าวส่งผลต่อการค้นหา และประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาการเกษตร จากการศึกษาของงานวิจัยอธิบายได้ว่ารูปแบบของระบบการจัดการความรู้ ในการวิจัยภาคเกษตร และการพัฒนา เป็นวัตถุประสงค์ของการแก้ไขปรับปรุงการตอบสนองขององค์กรนวัตกรรมสมรรถนะ และประสิทธิผลองค์กรความสำคัญดังกล่าว ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานของการจัดการความรู้ และความสามารถที่จำเป็นในการดำเนินการ ในการจัดการความรู้องค์กรมีแนวคิดในการแนะนำ และการใช้เทคโนโลยี อย่างเช่นแผนที่ความรู้การค้นพบความรู้และบรรยายประสบการณ์บุคคล ที่ซึ่งมี

สภาพแวดล้อมของอินเทอร์เน็ตเข้ามาเกี่ยวข้อง และท้ายที่สุด ผลประโยชน์ของระบบการจัดการความรู้และเนื้อหาสาระ จะมีข้อมูลที่เก็บอย่างปลอดภัยและเก็บเหตุการณ์ที่สำคัญของแต่ละบุคคล

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพอสรุปประเด็นหลักในเรื่องการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการถ่ายทอดและเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านและการส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข มีความกระตือรือร้น มีส่วนร่วมในการเรียน เนื้อหาที่เรียนเข้าใจง่าย เห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ รวมถึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ เพื่อให้การศึกษาครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
- 3.4 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ จังหวัดกำแพงเพชร ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2 ห้องเรียนห้องเรียนละ 30 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ จำนวน 1 ห้อง นักเรียน 30 คน เลือกโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) โดยการวิธีจับฉลากได้ตัวอย่างการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 30 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

3.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง

3.2.2 แบบประเมินวัดความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ เมื่อจบการเรียนแต่ละแผนการเรียนรู้ จำนวน 5 ชุด

3.2.3 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2.4 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม โดยวิธีการสังเกต เมื่อจบการเรียนแต่ละแผนการเรียนรู้ จำนวน 5 ชุด

3.2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.3.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง

3.3.1.1 ศึกษาหนังสือเรียน แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต วารสาร เพื่อหาเนื้อหาที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

3.3.1.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ ในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยศึกษาสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Learning Outcomes) และเลือกหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกิจกรรมสถานการณ์เสมือนจริง ซึ่งพิจารณาเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และเนื้อหานั้นสามารถนำมาใช้กับกิจกรรมการเรียนรู้ความรู้เศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้

ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกเนื้อหาการเรียนรู้ทั้งหมด 5 เรื่อง ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกเนื้อหาการเรียนรู้ทั้งหมด 5 เรื่อง

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผลการเรียนที่คาดหวัง
1	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	สมุนไพรพื้นบ้าน	1. อธิบายความหมายและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์ 2. อธิบายความเป็นมาและหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ผลการเรียนที่คาดหวัง
			3. อธิบายความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อสังคมไทย
2	หลักแนวคิด/หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	เกษตรแบบผสมผสาน	1. อธิบายความสัมพันธ์ของคำว่าทรัพยากรมีจำนวนจำกัดความต้องการของมนุษย์มีไม่จำกัด ความขาดแคลน การเลือก และค่าเสียโอกาส
3	ทฤษฎีใหม่	เกษตรแบบผสมผสาน	1. อธิบายความสัมพันธ์ของคำว่าทรัพยากรมีจำนวนจำกัดความต้องการของมนุษย์มีไม่จำกัด ความขาดแคลน การเลือก และค่าเสียโอกาส 2. ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอุปสงค์และอุปทาน
4	การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	น้ำส้มควันไม้	1. อธิบายความสัมพันธ์ของคำว่าทรัพยากรมีจำนวนจำกัดความต้องการของมนุษย์มีไม่จำกัด ความขาดแคลน การเลือก และค่าเสียโอกาส
5	การพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ	เกษตรแบบผสมผสาน	ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในประเทศ

ทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้ มีกระบวนการการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีความรู้วิชาเศรษฐศาสตร์และความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การออกแบบการเรียนรู้ (Knowledge Management Designing) เป็นการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ กำหนดหน้าที่ บทบาทของนักเรียน และวิธีการเรียนรู้ให้ตรงตามเป้าหมาย 3) การสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จากความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit

Knowledge) เป็นการสร้างความรู้โดยให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าจากความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) จนได้ความรู้ที่มีอยู่ในตัวตนของนักเรียนเปลี่ยนเป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ตรงตามเป้าหมาย 4) การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ที่ตกผลึก (Knowledge Sharing for the New Body of Knowledge) เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้โดยการระดมความคิด (Brain Storming) ของสมาชิกในกลุ่มจนเกิดเป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เพื่อรายงานผลการเรียนรู้ และสรุปความรู้ไปในใบงาน 5) การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ (Systematic storing of Knowledge) เป็นการจัดเก็บข้อมูลการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ในรูปแบบแฟ้มงาน 6) การประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Applying) เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาประยุกต์และดัดแปลง โดยใช้ระยะเวลา 15 ชั่วโมง ด้วยการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์

3.3.1.3 ผู้วิจัยนำแผนการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 แผน ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา (Index of Item – Objective Congruence: IOC) ความเหมาะสมของเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล เพื่อนำแผนการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและให้บรรลุตามเป้าหมาย ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3.3.1.4 ผู้วิจัยนำแผนการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียน โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

3.3.2 แบบประเมินความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3.2.1 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เมื่อจบการเรียนแต่ละแผนการเรียนรู้ จำนวน 5 ชุด เป็นการวัดความสามารถการเรียนรู้ของนักเรียน ในแต่ละชุดประกอบด้วย การประเมินความสามารถ ตามกระบวนการการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีความรู้วิชาเศรษฐศาสตร์และความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การออกแบบการเรียนรู้ (Knowledge Management Designing) เป็นการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ กำหนดหน้าที่บทบาทของนักเรียน และวิธีการเรียนรู้ให้ตรงตามเป้าหมาย 3) การสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จากความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นการสร้างความรู้โดยให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าจากความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) จนได้ความรู้ที่มีอยู่ในตัวตนของนักเรียนเปลี่ยนเป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ตรงตามเป้าหมาย 4) การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ที่ตกผลึก

(Knowledge Sharing for the New Body of Knowledge) เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้โดยการระดมความคิด (Brain Storming) ของสมาชิกในกลุ่มจนเกิดเป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เพื่อรายงานผลการเรียนรู้ และสรุปความรู้ในใบงาน 5) การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ (Systematic storing of Knowledge) เป็นการจัดเก็บข้อมูลการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ในรูปแบบแฟ้มงาน 6) การประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Applying) เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาประยุกต์และคัดแปลง

3.3.2.2 ผู้วิจัย ได้นำแบบประเมินวัดความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.3.2.3 ผู้วิจัยได้นำ แบบประเมินวัดความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ ที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรง (IOC) ด้านเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา และความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อความตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อความไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3.3.2.4 แบบประเมินความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1.00

3.3.2.5 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่แก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.3.3 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3.3.1 ศึกษาเนื้อหาการเรียนตามสาระการเรียนรู้ที่ 3 และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของวิชาเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นแนวทาง ในการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3.3.2 สร้างคำถามของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ลักษณะคำถามเป็นปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยให้คะแนนตอบถูก 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความ

ถูกต้อง และความเหมาะสมเชิงทฤษฎี และนำไปปรับปรุงแก้ไข ในแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้กำหนด แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.3.3.3 ผู้วิจัย ได้นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.3.3.4 ผู้วิจัยได้นำ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรง (IOC) ด้านเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา และความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ให้คะแนน +1	หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์
ให้คะแนน 0	หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์
ให้คะแนน -1	หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3.3.3.5 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1.00

3.3.3.5 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่แก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.3.4 แบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม โดยวิธีการสังเกต

3.3.4.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม โดยวิธีการสังเกต เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม โดยวิธีการสังเกต ต่อพฤติกรรมกลุ่มของการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3.4.2 กำหนดประเด็นเกณฑ์ ในการให้คะแนน เนื้อหาที่จะวัด และเลือกรูปแบบเครื่องมือที่จะวัด

3.3.4.3 สร้างแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม โดยวิธีการสังเกต ต่อพฤติกรรมกลุ่มของการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยแบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม โดยวิธีการสังเกต 5 ด้าน ดังนี้ 1) การแบ่งหน้าที่กันอย่างเหมาะสม 2) ความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม 3) ความกล้าแสดงความคิดเห็น 4) การยอมรับความคิดเห็นภายในกลุ่ม และ 5) ความมีน้ำใจช่วยเหลือกัน ลักษณะของรูปแบบการวัดเป็นแบบใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีระดับคะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีคะแนนในระดับ มากที่สุด
4	หมายถึง	มีคะแนนในระดับ มาก
3	หมายถึง	มีคะแนนในระดับ ปานกลาง
2	หมายถึง	มีคะแนนในระดับ น้อย
1	หมายถึง	มีคะแนนในระดับ น้อยที่สุด

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 , น. 105 – 106)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีคะแนนในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีคะแนนในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีคะแนนในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีคะแนนในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีคะแนนในระดับ น้อยที่สุด

3.3.4.4 ผู้วิจัย ได้นำแบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม โดยวิธีการสังเกต ที่สร้างขึ้นให้
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.3.4.5 ผู้วิจัย ได้นำแบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม โดยวิธีการสังเกต ที่สร้างขึ้นไปให้
ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรง (IOC) ด้านเนื้อหา ความชัดเจน
ของภาษา และความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อความตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อความไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ใน
เกณฑ์ที่ยอมรับได้

3.3.4.6 แบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1.00

3.3.4.7 ผู้วิจัยนำแบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม ที่แก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.3.5 แบบสอบถามความพึงพอใจ

3.3.5.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ ต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียน วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3.5.2 กำหนดประเด็นเกณฑ์ ในการให้คะแนน เนื้อหาที่จะวัด และเลือกรูปแบบ เครื่องมือที่จะวัด

3.3.5.3 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ โดยการพัฒนาความสามารถใน การเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสอบถามความพึงพอใจในด้านกิจกรรม การเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้แบบภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านผู้สอน ลักษณะของรูปแบบการวัดเป็น แบบใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีระดับ คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีความระดับความพึงพอใจมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความระดับความพึงพอใจระดับ มาก
3	หมายถึง	มีความระดับความพึงพอใจระดับ ปานกลาง
2	หมายถึง	มีความระดับความพึงพอใจระดับ น้อย
1	หมายถึง	มีความระดับความพึงพอใจระดับ น้อยที่สุด

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 , น. 105 – 106)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ น้อยที่สุด

3.3.5.4 ผู้วิจัย ได้นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.3.5.5 ผู้วิจัย ได้นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรง (IOC) ด้านเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา และความ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อความตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อความไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3.3.5.6 แบบสอบถามความพึงพอใจ ต่อการเรียนรู้ โดยการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1.00

3.3.5.7 ผู้วิจัยนำแบบวัดความพึงพอใจที่แก้ไขแล้ว ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองสอนกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ โดยได้ดำเนินการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอน ต่อไปนี้

3.4.1 ชี้แจง และ อธิบายการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้นักเรียนเข้าใจ

3.4.2 ครูดำเนินการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 แผน จำนวน 15 ชั่วโมง

3.4.3 ครูทำแบบประเมินความสามารถนักเรียน โดยวิธีการสังเกต ต่อการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เมื่อจบการเรียนแต่ละแผนการเรียนรู้ จำนวน 5 ชุด

3.4.4 หลังจากทำการสอน จนครบทั้ง 5 แผน นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.4.5 ครูทำแบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม โดยวิธีการสังเกต ต่อการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เมื่อจบการเรียนแต่ละแผนการเรียนรู้ จำนวน 5 ชุด

3.4.6 นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.5.1 วิเคราะห์ การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.2 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.3 วิเคราะห์พฤติกรรมกลุ่ม ต่อการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.5.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจ ต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.6.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.6.1.1 ทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) ตามเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง IOC ระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
	R	แทน	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.6.1.2 หาค่าดัชนีความยาก (P) และค่าดัชนีอำนาจจำแนก (D)

หาค่าดัชนีความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เมื่อ	P	แทน	ค่าดัชนีความยากง่าย
	R	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำข้อนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ทำข้อสอบข้อนั้น

หาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เมื่อ	R	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	R_U	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มคะแนนสูง
	R_L	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มคะแนนต่ำ
	N_H	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมดในกลุ่มคะแนนสูงหรือกลุ่ม

คะแนนต่ำ

3.6.2 สถิติพื้นฐาน

3.6.2.1 ร้อยละ

		$\text{Percentage (\%)} = \frac{f}{N} \times 100$	
เมื่อ	f	แทน	ความถี่หรือจำนวนข้อมูลที่ต้องการหาร้อยละ
	N	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.6.2.2 ค่าเฉลี่ย

		$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$	
เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าตัวกลางเลขคณิต หรือค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทุกตัว
	N	แทน	จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง

3.6.2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

		$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{n - 1}}$	
เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนของแต่ละคน
	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	N	แทน	จำนวนคนทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน โดยการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4.2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4.3 ผลการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4.1 ผลการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 4.1 แสดงผลคะแนน/ร้อยละ ของการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามกลุ่มเรียน และแผนการเรียนรู้

กลุ่มที่	คะแนนของการประเมินความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 ครั้ง ครั้งละ 18 คะแนน					ผลรวมคะแนนการพัฒนาความสามารถฯ (รวม 90 คะแนน)	ร้อยละของคะแนนรวม	เกณฑ์ผ่านคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
	แผนที่ 1	แผนที่ 2	แผนที่ 3	แผนที่ 4	แผนที่ 5			
1	14	15	15	16	15	75	83.33	ผ่าน
2	14	14	16	13	15	72	80.00	ผ่าน
3	13	16	14	15	16	74	82.22	ผ่าน
4	13	13	16	13	16	72	78.89	ไม่ผ่าน
5	15	16	13	14	15	73	81.11	ผ่าน
6	16	16	15	13	16	76	84.44	ผ่าน

จากตารางที่ 4.1 แสดงคะแนน / ร้อยละ การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน เป็นรายกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน พบว่า ผลรวมคะแนนการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ (5 แผนการเรียนรู้) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80) จำนวน 5 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 83.33 ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 16.67

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กลุ่มที่	ขั้นตอน	คะแนนความสามารถในการเรียนวิชา เศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น					ค่าเฉลี่ยของ คะแนน	ค่าเฉลี่ยรวม ของ คะแนน / ร้อยละ	
		แผนที่ 1	แผนที่ 2	แผนที่ 3	แผนที่ 4	แผนที่ 5			
3	1. การเตรียมความพร้อม	คะแนน	2	3	2	3	3	2.60	2.47/ 82.22
		ร้อยละ	66.67	100	66.67	100	100	86.67	
	2. การออกแบบการเรียนรู้	คะแนน	2	3	3	3	2	2.60	
		ร้อยละ	66.67	100	100	100	66.67	86.67	
	3. การสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่ เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	คะแนน	2	3	3	3	3	2.80	
		ร้อยละ	66.67	100	100	100	100	93.33	
	4. การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิด ความรู้ที่ตกผลึก	คะแนน	3	2	2	2	3	2.40	
		ร้อยละ	100	66.67	66.67	66.67	100	80.00	
	5.การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ	คะแนน	2	2	2	2	3	2.20	
		ร้อยละ	66.67	66.67	66.67	66.67	100	73.33	
4	6. การประยุกต์ใช้ความรู้	คะแนน	2	3	2	2	2	2.20	2.37/ 78.89
		ร้อยละ	66.67	100	66.67	66.67	66.67	73.33	
	1. การเตรียมความพร้อม	คะแนน	2	2	3	3	3	2.60	
		ร้อยละ	66.67	66.67	100	100	100	86.67	
	2. การออกแบบการเรียนรู้	คะแนน	2	2	3	2	2	2.20	
		ร้อยละ	66.67	66.67	100	66.67	66.67	73.33	
	3. การสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่ เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	คะแนน	3	2	2	2	3	2.40	
		ร้อยละ	100	66.67	66.67	66.67	100	80.00	
	4. การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิด ความรู้ที่ตกผลึก	คะแนน	2	3	3	2	3	2.60	
		ร้อยละ	66.67	100	100	66.67	100	86.67	
5.การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ	คะแนน	2	2	3	2	2	2.20		
	ร้อยละ	66.67	66.67	100	66.67	66.67	73.33		
6. การประยุกต์ใช้ความรู้	คะแนน	2	2	2	2	3	2.20		
	ร้อยละ	66.67	66.67	66.67	66.67	100	73.33		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กลุ่มที่	ขั้นตอน	คะแนนความสามารถในการเรียนวิชา เศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น					ค่าเฉลี่ยของคะแนน	ค่าเฉลี่ยรวมของ คะแนน / ร้อยละ	
		แผนที่ 1	แผนที่ 2	แผนที่ 3	แผนที่ 4	แผนที่ 5			
5	1. การเตรียมความพร้อม	คะแนน	3	3	2	3	3	2.80	2.43/ 81.11
		ร้อยละ	100	100	66.67	100	100	93.33	
	2. การออกแบบการเรียนรู้	คะแนน	3	2	2	2	2	2.20	
		ร้อยละ	100	66.67	66.67	66.67	66.67	73.33	
	3. การสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่ เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	คะแนน	2	3	3	2	3	2.60	
		ร้อยละ	66.67	100	100	66.67	100	86.67	
	4. การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิด ความรู้ที่ตกผลึก	คะแนน	3	3	2	3	2	2.60	
		ร้อยละ	100	100	66.67	100	66.67	86.67	
	5.การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ	คะแนน	2	2	2	2	3	2.20	
		ร้อยละ	66.67	66.67	66.67	66.67	100	73.33	
6	6. การประยุกต์ใช้ความรู้	คะแนน	2	3	2	2	2	2.20	2.53/ 84.44
		ร้อยละ	66.67	100	66.67	66.67	66.67	73.33	
	1. การเตรียมความพร้อม	คะแนน	3	3	3	3	2	2.80	
		ร้อยละ	100	100	100	100	66.67	93.33	
	2. การออกแบบการเรียนรู้	คะแนน	3	3	2	2	3	2.60	
		ร้อยละ	100	100	66.67	66.67	100	86.67	
	3. การสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่ เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	คะแนน	3	3	3	2	3	2.80	
		ร้อยละ	100	100	100	66.67	100	93.33	
	4. การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิด ความรู้ที่ตกผลึก	คะแนน	2	2	3	2	3	2.40	
		ร้อยละ	66.67	66.67	100	66.67	100	80.00	
5.การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ	คะแนน	2	3	2	2	2	2.20		
	ร้อยละ	66.67	100	66.67	66.67	66.67	73.33		
6. การประยุกต์ใช้ความรู้	คะแนน	3	2	2	2	3	2.40		
	ร้อยละ	100	66.67	66.67	66.67	100	80.00		

4.2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 4.3 แสดงคะแนน ร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ลำดับ เลขที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เต็ม 30 คะแนน)	ค่าร้อยละผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	เกณฑ์ ผ่านคะแนน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
1	24	80.00	ผ่าน
2	25	83.33	ผ่าน
3	28	93.33	ผ่าน
4	25	83.33	ผ่าน
5	26	86.67	ผ่าน
6	29	96.67	ผ่าน
7	25	83.33	ผ่าน
8	21	70.00	ไม่ผ่าน
9	24	80.00	ผ่าน
10	27	90.00	ผ่าน
11	29	96.67	ผ่าน
12	28	93.33	ผ่าน
13	24	80.00	ผ่าน
14	22	73.33	ไม่ผ่าน
15	24	80.00	ผ่าน
16	24	80.00	ผ่าน
17	24	80.00	ผ่าน
18	26	86.67	ผ่าน
19	29	96.67	ผ่าน

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ลำดับ เลขที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เต็ม 30 คะแนน)	ค่าร้อยละผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน	เกณฑ์ผ่านคะแนน ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80
20	25	83.33	ผ่าน
21	26	86.67	ผ่าน
22	24	80.00	ผ่าน
23	23	76.67	ไม่ผ่าน
24	24	80.00	ผ่าน
25	29	96.67	ผ่าน
26	23	76.67	ไม่ผ่าน
27	26	86.67	ผ่าน
28	26	86.67	ผ่าน
29	25	83.33	ผ่าน
30	23	76.67	ไม่ผ่าน
ภาพรวม (ค่าเฉลี่ย)	25.27	84.22	ผ่าน

จากตารางที่ 4.3 แสดงคะแนน ร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน พบว่า นักเรียนมีคะแนนการสอบผ่านเกณฑ์ (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 มีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 เมื่อพิจารณาคะแนนสอบของนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 5 คน พบว่า มีคะแนนสอบอยู่ระหว่าง 70 – 76.67 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50)

4.3 ผลการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 4.4 แสดงคะแนนเฉลี่ย/ร้อยละ พฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นรายกลุ่ม

หัวข้อศึกษา พฤติกรรม กลุ่ม	กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2		กลุ่มที่ 3		กลุ่มที่ 4		กลุ่มที่ 5		กลุ่มที่ 6		คะแนนเฉลี่ย รวม	
	คะแนนเฉลี่ย	แปลค่า	คะแนนเฉลี่ย	แปลค่า	คะแนนเฉลี่ย	แปลค่า	คะแนนเฉลี่ย	แปลค่า	คะแนนเฉลี่ย	แปลค่า	คะแนนเฉลี่ย	แปลค่า	คะแนนเฉลี่ย	แปลค่า
1.การแบ่ง หน้าที่กัน อย่าง เหมาะสม	3.80	มาก	3.80	มาก	4.00	มาก	3.80	มาก	4.00	มาก	4.00	มาก	3.90	มาก
2.ความ รับผิดชอบต่อ งานกลุ่ม	4.00	มาก	3.80	มาก	3.80	มาก	3.80	มาก	3.80	มาก	4.00	มาก	3.87	มาก
3.ความกล้า แสดงความคิด เห็น	3.60	มาก	3.80	มาก	3.80	มาก	3.80	มาก	3.80	มาก	3.80	มาก	3.77	มาก
4.การยอมรับ ความคิดเห็น ภายในกลุ่ม	3.80	มาก	3.60	มาก	3.80	มาก	3.60	มาก	3.60	มาก	3.80	มาก	3.70	มาก
5.ความมีน้ำใจ ช่วยเหลือกัน	4.20	มาก	4.80	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	4.40	มาก	4.40	มาก	4.40	มาก	4.50	มาก
รวม	3.88	มาก	3.96	มาก	4.04	มาก	3.88	มาก	3.92	มาก	4.00	มาก	3.95	มาก

จากตารางที่ 4.2 แสดงคะแนนพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ภาพรวมนักเรียนทุกกลุ่มมีคะแนนพฤติกรรมกลุ่มระดับมาก(คะแนนเฉลี่ย = 3.94)

เมื่อพิจารณารายชื่อของพฤติกรรม พบว่า นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมกลุ่มในหัวข้อความมีน้ำใจช่วยเหลือกันในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย = 4.52) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ความมีน้ำใจช่วยเหลือกันมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย = 4.52) รองลงมา การแบ่งหน้าที่กันอย่างเหมาะสม (คะแนนเฉลี่ย = 3.90) ความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย = 3.86) ความกล้าแสดงความคิดเห็น (คะแนนเฉลี่ย = 3.76) การยอมรับความคิดเห็นภายในกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย = 3.70)

4.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 4.5 แสดงระดับผลคะแนนร้อยละ จากการทดสอบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.29	0.44	มาก
1. กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา	4.57	0.50	มากที่สุด
2. เวลาที่กำหนดกิจกรรมเหมาะสม	4.27	0.45	มาก
3. มีความยากง่ายของกิจกรรมเหมาะสมกับระดับผู้เรียน	4.37	0.49	มาก
4. เรียงลำดับกิจกรรมเหมาะสม	4.03	0.32	มาก
5. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย	4.43	0.50	มาก
6. ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน	4.03	0.32	มาก
7. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน	4.33	0.48	มาก
ด้านการเรียนรู้แบบภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.26	0.48	มาก
1. การเตรียมความพร้อมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.83	0.46	มาก

ตารางที่ 4.3 ต่อ

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
2. การออกแบบการเรียนรู้ โดยกำหนดหน้าที่ บทบาท และวิธีการ เรียนรู้ให้ตรงตามเป้าหมายการเรียนรู้	4.43	0.50	มาก
3. การสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.03	0.41	มาก
4. การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่	4.53	0.51	มากที่สุด
5. การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ โดยทำสมุดเล่มเล็ก	4.43	0.50	มาก
6. การประยุกต์ใช้ความรู้ โดยนำเสนอผลการเรียนรู้	4.20	0.48	มาก
7. ชั้นการอธิบายช่วยให้นักเรียนสรุปความรู้ได้ เข้าใจ ได้ดีขึ้น และ จดจำความรู้ได้ดียิ่งขึ้น	4.37	0.49	มาก
ด้านผู้สอน	4.56	0.52	มากที่สุด
1. ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้และเทคนิคให้นักเรียนเข้าใจอย่าง ชัดเจน	4.67	0.48	มากที่สุด
2. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	4.60	0.50	มากที่สุด
3. ครูมีการใช้สื่อการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม	4.43	0.57	มาก
4. ครูให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่นักเรียนได้อย่างชัดเจนและ ทั่วถึง	4.47	0.57	มาก
5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นในแต่ ละกิจกรรมการเรียนรู้	4.63	0.49	มากที่สุด
รวม	4.37	0.48	มาก

จากตารางที่ 4.6 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนา
ความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$,
S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้สอน มีความ

พึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.52) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.44) และ ด้านการเรียนรู้แบบภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ แต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

ด้านผู้สอน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ระดับมากที่สุด ได้แก่ ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้ และเทคนิคให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.48) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.49) และ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.50) ระดับมาก ได้แก่ ครูให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่นักเรียนได้อย่างชัดเจนและทั่วถึง ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = 0.57) และครูมีการใช้สื่อการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.57)

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ระดับมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.50) ระดับมาก ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.50) มีความยากง่ายของกิจกรรมเหมาะสมกับระดับผู้เรียน ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.49) นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.48) เวลาที่กำหนดกิจกรรมเหมาะสม ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.45) เรียงลำดับกิจกรรมเหมาะสม ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.32) และ ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.32)

ด้านกรเรียนรู้แบบภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ระดับมากที่สุด ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.51) ระดับมาก ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ โดยกำหนดหน้าที่ บทบาท และวิธีการเรียนรู้ให้ตรงตามเป้าหมายการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.50), การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ โดยทำสมุดเล่มเล็ก ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.50), การอธิบายช่วยให้นักเรียนสรุปความรู้ได้ เข้าใจได้ดีขึ้น และจดจำความรู้ได้ดียิ่งขึ้น ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.49) การประยุกต์ใช้ความรู้ โดยนำเสนอผลการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.48) การสร้างความรู้ เศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.41) และ การเตรียมความพร้อม การเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.83$, S.D. = 0.46)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ สรุปผลการศึกษาตามลำดับได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์จังหวัดกำแพงเพชร ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ จำนวน 1 ห้อง เลือกโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) โดยการวิธีจับฉลาก

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ รายวิชาเศรษฐศาสตร์ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ใช้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ ประกอบไปด้วยแผนการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ดังนี้

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หลักแนวคิด/หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ทฤษฎีใหม่
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ

3. ระยะเวลาในการทำวิจัย

ระยะเวลาในการทำวิจัย คือ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ใช้เวลา 5 แผน 15 ชั่วโมง

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ขั้นตอนการเรียนรู้ 6

ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ขั้นที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้
- ขั้นที่ 3 การสร้างความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ที่ตกผลึก
- ขั้นที่ 5 การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ
- ขั้นที่ 6 การประยุกต์ใช้ความรู้

- 2) ตัวแปรตาม ได้แก่

- 1) ความสามารถในการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) พฤติกรรมกลุ่มของนักเรียนในการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโดยภูมิปัญญา

ท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 แผน และ 3 ชั่วโมง
2. แบบประเมินวัดความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ เมื่อจบการเรียนแต่ละแผนการเรียนรู้ จำนวน 5 ชุด
3. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม โดยวิธีการสังเกต เมื่อจบการเรียนแต่ละแผนการเรียนรู้ จำนวน 5 ชุด
5. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาผลเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน

วังตะเคียนประชานุสรณ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ชี้แจง และ อธิบายการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้นักเรียน เข้าใจ
2. ดำเนินการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 แผน จำนวน 15 ชั่วโมง
3. หลังจากทำการสอน จนครบทั้ง 5 แผน นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ครูทำแบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม โดยวิธีการสังเกต ต่อการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เมื่อจบการเรียนแต่ละแผนการเรียนรู้ จำนวน 5 ชุด
5. นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)
3. วิเคราะห์พฤติกรรมกลุ่ม ต่อการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย (Mean)
4. วิเคราะห์ความพึงพอใจ ต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ สรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 ผลการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลรวมของคะแนนการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ (5 แผนการเรียนรู้) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80) จำนวน 5 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 83.33 ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 16.67

5.1.2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนการสอบผ่านเกณฑ์ (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 มีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 เมื่อพิจารณาคะแนนสอบของนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 5 คน พบว่า มีคะแนนสอบอยู่ระหว่าง 70 – 76.67 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50)

5.1.3 ผลการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ภาพรวมนักเรียนทุกกลุ่มมีคะแนนพฤติกรรมกลุ่มระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย = 3.94)

5.1.4 ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้รายวิชาความรู้เศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจกับการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจด้านผู้สอนในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. =

0.52) ส่วนด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.44) และ ด้านการเรียนรู้แบบภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.48) นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 ผลการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลรวมของคะแนนการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ (5 แผนการเรียนรู้) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80) จำนวน 5 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 83.33 ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 16.67 ผู้วิจัยขออภิปรายด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่งแผนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ที่เน้นกระบวนการร่วมกันของผู้สอน ผู้เรียน และปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เป็นสื่อจริงและสื่อประสบการณ์ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากเหตุการณ์ และได้ประสบการณ์จริง อันสอดคล้องกับมาตรา 23, 24, 59, และมาตรา 69 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยมุ่งเน้นการนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นและการนำเทคโนโลยี มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ให้มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย และสอดคล้องกับงานวิจัยของอุไร ปานะโปย, จุฑามาศ ไชยวงศ์ และพัชรี สายพาด (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานเรื่องการทำพริกถาบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานเรื่องการทำพริกถาบ มีพัฒนาการทั้งโดยภาพรวมและรายห้องมีคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนร้อยละ 73.70 อยู่ในเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด เมื่อพิจารณาเป็นรายห้อง/รายบุคคลพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 3/2 ทุกคนมีค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนหลังเรียนร้อยละ 76.85 และร้อยละ 73.70 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกชัย พุ่มดวง (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในชุมชน การทดลองในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำนวน 3 ศูนย์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 105 คนโดยทำการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนด้วยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่า ผู้เรียนทุกศูนย์ฯ

มีความรู้และเจตคติเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และพบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับมาก ประการที่สองตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นที่ว่าแผนการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน ผู้วิจัยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เป็นสื่อจริงและสื่อประสบการณ์ ที่ผู้เรียนสามารถ เรียนรู้ได้จากเหตุการณ์ และได้ประสบการณ์จริง อีกทั้งการคัดสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังคงปฏิบัติ อยู่และค่อนข้างจะลบลบเลือนไปแล้ว มาเข้าเป็นสื่อการเรียนรู้อย่างจริงจัง และมีการจัดกระบวนการ เรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ตามขั้นตอน มีการปฏิบัติฝึกฝน โดยการกำกับดูแลของครู ปราชญ์ ชุมชน และปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะและสามารถนำ ความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง (ปาริฉัตร ติลาเลอเกียรติ, 2554)

5.2.2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาความรู้เศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม ผ่าน เกณฑ์จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 มีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 เมื่อพิจารณาคะแนนสอบของนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 5 คน พบว่า มีคะแนนสอบอยู่ ระหว่าง 70 – 76.67 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50) ผู้วิจัยขออภิปรายด้วย เหตุผล คือ ผู้วิจัยได้สร้างแผนการเรียนการสอน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เกิดจากประสบการณ์ การพัฒนาการเรียนรู้ในท้องถิ่น ในชีวิต ของคนในชุมชน ที่ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์จนเกิดปัญหาและตกผลึกมาเป็นองค์ ความรู้ที่ประกอบขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง โดยไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์ เฉพาะ สาขาวิชา จึงจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหา การจัดการ การปรับตัวในการดำเนินชีวิต การเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยสามารถศึกษาได้อย่างเป็นเป็นรูปธรรม มากกว่านามธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ พูลจิต หล่ออินทร์ (2556, น 95-99) ได้ศึกษาผลการพัฒนา หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง วัฒนธรรมประเพณี ในท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนหนองเม็ก อำเภอหนองสองห้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้เรียนรู้ จากการใช้หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่องวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 35 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ 30 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ นักเรียนร้อยละ 80 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไปและมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เฉลี่ย 25.31 คิดเป็นร้อยละ 84.38 และมีเจตคติที่มีต่อวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น ทั้งในด้านการรับรู้ ด้านการตอบสนอง

ด้านการรู้คุณค่า ด้านการจัดระบบ และด้านลักษณะนิสัย โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ นางแสงบุญ เจริญธงไชย, นางสาวอาทิตย์า นันตะภูมิ และว่าที่ร้อยตรีหญิง ดร. อุไร ปานะ โปย (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน เรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้าใยบัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนจำนวน 38 คน คะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยรวม 26.74 และผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยรวม 43.32 ซึ่งสอดคล้องกับ นางสะไบทิพย์ ยาโน นางสาวอนงนาฎ ไบแสง นางรัตนา ประชาณุกุล นายสมหวัง ดวงปิ่น นายพิพัฒน์ แสงคำ (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน เรื่องสมุนไพรใกล้ตัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนจำนวน 44 คน ส่วนคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 45.32 และผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 69.91

5.2.3 ผลการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ภาพรวมนักเรียนทุกกลุ่มมีคะแนนพฤติกรรมกลุ่มระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย = 3.94) เมื่อพิจารณารายชื่อของพฤติกรรม พบว่า นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมกลุ่มในหัวข้อความมีน้ำใจช่วยเหลือกันในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย = 4.52) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ความมีน้ำใจช่วยเหลือกันมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย = 4.52) รองลงมา การแบ่งหน้าที่กันอย่างเหมาะสม (คะแนนเฉลี่ย = 3.90) ความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย = 3.86) ความกล้าแสดงความคิดเห็น (คะแนนเฉลี่ย = 3.76) การยอมรับความคิดเห็นภายในกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย = 3.70) ผู้วิจัยขออภิปรายด้วยเหตุผลดังนี้ ผู้วิจัย ได้จัดกระบวนการการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ กับภูมิปัญญาท้องถิ่น, ขั้นที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้, ขั้นที่ 3 การสร้างความรู้ กับภูมิปัญญาท้องถิ่น, ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ที่ตกผลึก, ขั้นที่ 5 การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ และ ขั้นที่ 6 การประยุกต์ใช้ความรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานกลุ่มมีการแสดงออกด้วยการพูดสื่อสาร และการแสดงความคิดเห็นในการช่วยเหลือในการทำงาน สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถาม ตอบ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้นั้น สมาชิกกลุ่มทุกคนยอมรับว่าผลงานกลุ่มหรือผลสำเร็จของกลุ่มทุกครั้งเป็นผลงานของทุกคน ทุกคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบเท่าเทียมกันต่อผลงานกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มจึงต้องมีส่วนร่วมในการคิดปฏิบัติ ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน ร่วมเสนอและปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ครูคอยติดตามดูแลการปฏิบัติงานของกลุ่ม คอยช่วยเหลือปรับและแก้ไขพฤติกรรมไม่เหมาะสม และกระตุ้นเสริม

กำลังใจให้ทุกคนร่วมกันคิดและปฏิบัติอย่างสนุกสนาน ซึ่งเป็นข้อสนับสนุนของพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ สุกัญญา สุนทร (2556) ได้กล่าวว่า กระบวนการทำงานกลุ่มเป็นการส่งเสริม การทำงานแบบร่วมมือ ที่ประกอบ 1) การกำหนดจุดหมายในการทำงาน เพื่อให้เกิดความชัดเจนและตรวจสอบดูว่าทุกคนเข้าใจตรงกันก่อนลงมือปฏิบัติงาน 2) การวางแผน คือ การคิดและตัดสินใจในปัจจุบันถึงสิ่งที่จะทำในอนาคตว่าจะทำอะไร อย่างไร เพื่อให้งานที่ต้องทำบรรลุผลความสำเร็จ 3) การปฏิบัติตามแผน ในขั้นนี้แต่ละคนของกลุ่มควรลงมือตามหน้าที่รับผิดชอบของตน มีการติดตามงาน การจูงใจให้เพื่อนร่วมงานมีกำลังใจในการทำงาน สร้างความร่วมมือร่วมใจให้ให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาค้าง ๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำงานแต่ละขั้นตอน 4) การประเมินผลและการปรับปรุงงาน เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทำงานกลุ่ม เพราะจะช่วยให้กลุ่มได้รับทราบว่าการดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายหรือไม่ นอกจากนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการทำงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ปานจิต วัชรรังสี (2548) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเทคนิคการแบ่งกลุ่ม ผลสัมฤทธิ์ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาค้างของโพลยา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรมพบว่าพฤติกรรมที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือความตั้งใจในการทำงานกลุ่มและการให้ความร่วมมือในการหาคำตอบและพูดสนับสนุนความคิดเห็นเพื่อนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำที่สุด

5.2.4 ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้รายวิชาความรู้เศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของการกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้สอน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.52) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.44) และ ด้านการเรียนรู้แบบภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ ผู้วิจัยขออภิปรายด้วยเหตุผลดังนี้ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จนั้น ต้องเริ่มต้นที่ตัวครูก่อน โดยครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้เตรียมการเรียนการสอน นำเสนอตัวอย่าง และแนะนำแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนได้เรียนอย่างสนุกสนาน ได้เห็นการปฏิบัติจริง และสบายใจ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยคอยติดตามดูแลการปฏิบัติงานของกลุ่มของผู้เรียน คอยช่วยเหลือปรับและแก้ไขพฤติกรรมไม่เหมาะสม และกระตุ้นเสริมกำลังใจให้ทุกคนร่วมกันคิดและปฏิบัติอย่างสนุกสนาน และนักเรียนมีการแสดงออกด้วยการพูดและการปฏิบัติในการช่วยเหลือในการทำงาน สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถาม

ตอบ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ อุไร ปานะโปย, จุฑามาศ ไชยวงศ์ และพัชรี สายพาด (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานเรื่องการทำพริกตาก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า 1) ด้านความรู้สึกรู้สึก พบว่า นักเรียนสนุก ได้เห็นการปฏิบัติจริง และสบายใจ คิดเป็นร้อยละ 32.94, 11.75 และ 10.59 ตามลำดับ 2) ด้านการมีส่วนร่วม พบว่านักเรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม ได้ร่วมสังเกตการทำ และได้ช่วยยกของคิดเป็นร้อยละ 34.15, 33.33 และ 11.38 ตามลำดับ 3) ด้านความรู้ พบว่านักเรียนได้ความรู้เรื่องการทำน้ำพริก เรียนแล้วเข้าใจ และได้รู้ส่วนผสมของน้ำพริก คิดเป็นร้อยละ 22.93, 18.47 และ 15.29 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ นางแสงบุญ เชิญธงไชย, นางสาวอาทิตย์ นันตะภูมิ และว่าที่ร้อยตรีหญิง ดร. อุไร ปานะโปย (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน เรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้าใยบัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานเรื่องหัตถกรรมพื้นบ้าน (การประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้าใยบัว) ด้านบรรยากาศสายการที่มีความดีสูงสุด คือ ได้ลงมือปฏิบัติจริง สนุกสนาน และตื่นตัวกับการเรียน ตามลำดับ ด้านการมีส่วนร่วมรายการที่มีความดีสูงสุดคือ ได้ทำดอกไม้ ได้ทำความสะอาด เก็บขยะหลังการทำงาน และช่วยอธิบายให้เพื่อน ตามลำดับ ด้านความรู้รายการที่มีความดีสูงสุดคือ ได้รู้จักชื่อของดอกไม้ต่างๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ในการประดิษฐ์ดอกไม้ และได้เรียนรู้ข้อควรระวังในการทำดอกไม้ประดิษฐ์ ตามลำดับ

5.3 ข้อค้นพบในการวิจัย

5.3.1 การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ปัญหาและเรียนรู้เศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการเรียนรู้โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีความรู้วิชาเศรษฐศาสตร์และความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การออกแบบการเรียนรู้ (Knowledge Management Designing) เป็นการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ กำหนดหน้าที่บทบาทของนักเรียนและวิธีการเรียนรู้ให้ตรงตามเป้าหมาย 3) การสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จากความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นการสร้างความรู้โดยให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าจากความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) จนได้ความรู้ที่มีอยู่ในตัวตนของนักเรียนเปลี่ยนเป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ตรงตามเป้าหมาย 4) การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ที่ตกผลึก (Knowledge

Sharing for the New Body of Knowledge) เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้โดยการระดมความคิด (Brain Storming) ของสมาชิกในกลุ่มจนเกิดเป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เพื่อรายงานผลการเรียนรู้ และสรุปความรู้ในใบงาน 5) การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ (Systematic storing of Knowledge) เป็นการจัดเก็บข้อมูลการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ในรูปแบบแฟ้มงาน 6) การประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Applying) เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาประยุกต์และดัดแปลง ทำให้แผนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ที่เน้นกระบวนการร่วมกันของผู้สอน ผู้เรียน และปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เป็นสื่อจริงและสื่อประสบการณ์ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากเหตุการณ์ และได้ประสบการณ์จริง

5.3.2 หลังการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80

5.3.3 การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการเรียนรู้ โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น มี 6 ขั้นตอน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานกลุ่มมีการแสดงออก ด้วยการพูดสื่อสาร และการแสดงควมมีน้ำใจในการช่วยเหลือในการทำงาน สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถาม ตอบ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

5.3.4 แนวทางให้นักเรียนได้เรียนอย่างสนุกสนาน ได้เห็นการปฏิบัติจริง และสบายใจ โดยผู้วิจัยคอยติดตามดูแลการปฏิบัติงานของกลุ่มของผู้เรียน คอยช่วยเหลือปรับและแก้ไขพฤติกรรมไม่เหมาะสม และกระตุ้นเสริมกำลังใจให้ทุกคนร่วมกันคิดและปฏิบัติอย่างสนุกสนาน และนักเรียนมีการแสดงออกด้วยการพูดและการปฏิบัติในการช่วยเหลือในการทำงาน ทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

5.4.1.1 การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ ผู้สอนควรเตรียมตัวและมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ จัดระยะเวลาในการเรียนการสอนอย่างรอบคอบ

5.4.1.2 จากการเรียนรู้โดยใช้การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ เรียนรู้อย่างเป็นระบบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนควรสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการกับรายวิชาอื่นได้

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.4.2.1 ควรศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.4.2.2 ควรมีการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฤตภัค ทองสุพิมพ์. (2553). การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปสุกร ในเขตเทศบาลนครปฐม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กรวิภา งามวุฒิวงศ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมภายในสำนักอำนวยการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (การค้นคว้าอิสระปริญญาโท) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กระทรวงศึกษาธิการ (2551). หลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ 2546.

กัลยา ภู่อทอง (2554). การพัฒนาผลการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์และความเข้าใจที่คงทน เรื่องสิ่งแวดล้อมรอบตัว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เกศรินทร์ ลอรักษา, ภัทรภร วงศ์แก้ว และพัชรา ช้างเนียม (2557). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นฐาน เรื่อง แม่กวงศึกษากับป่าชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

ชนคดี พิชัย, พิพัฒน์ แสงคา, กฤษณวัฒน์ ดาวแสง และพัชรา ช้างเนียม (2557). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นฐานเรื่อง ศาสนาพาสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ชุติมา สรรเสริญ (2560) การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ณัฐกมล วัชรวงษ์ทวี (2556) การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป สาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- คุณพล บุญชอบ (2557). การเปรียบเทียบการเรียนรู้โครงการ ระหว่างกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสานและกลุ่มปกติ รายวิชา วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางลี่วิทยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทัศนีย์ ทองไชย. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา (ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นลินี ย้อนเพชร (2556). ผลการเรียนรู้โอเลิร์นนิ่งด้วยเทคนิคแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ (STAD) วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องวิธีสับเปลี่ยนและวิธีจัดหมวดหมู่ ที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอู่ทอง (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นุชชรี สัจจ์ทอง (2555). การพัฒนาความสามารถฟังภาษาไทยเพื่อสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียตามแนวคิดของ WILLIAMA LITTLEWOOD (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นันทพร รอดผล. (2557). การพัฒนาผลการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประวี อ่อนสอาด (2556). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เรื่องการวัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มช่วยรายบุคคล (TAI) กับการสอนปกติ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประโรม กุ่ยสาคร. (2547). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะ เรื่องการคูณการหารโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปานจิต วัชรระงษ์. (2548). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พรรณนิการ์ สมัคร. (2557). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบ SQ3R (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พิพัฒน์ แสงคา, ประเวศน์ ศิริรินทร์กุล, สมนึก บุษดาคา, สมหวัง ดวงปิ่น, สะไบทิพย์ ยาโน และอนงนาฏ ไบแสง (2557). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นฐานเรื่อง รักร้อยแม่กวาง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

แพรวพรรณ จันทะแจ้ง, กร กาญจน์กนกพร, อรุณ น้าโชคชัยเจริญกุล และสมพงษ์ ขนมหวาน (2557). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐานเรื่อง วิถีชีวิตลุ่มน้ำกวาง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ภูมิศักดิ์ จอมธิ, พรทิพย์ สารทะวงษ์, ณัฐพงศ์ เตชะนัง และนวรรตน์ บุญเกิดไวย์ (2557). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นฐาน เรื่องทามาหากินถิ่นบ้านเรา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ร็อบบิน พี สตีเฟน, และแมรี โคลเตอร์(2550). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดเคชั่น อินโดไชน่า

วลัยลักษณ์ อริยสังเวทิน (2552). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา : ผ้าจกคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วรุจิรา วงษ์สามารถ. (2549). จิต ภูมิปัญญา กาละ และสุนทรียภาพ สู่การออกแบบสภาพแวดล้อมภายในศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.หัวตะพาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิมลสิริ รุจิภาสุพรพงศ์ (2550). การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษา การทำข้าวหลามในชุมชนพระงาม จังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สะไบทิพย์ ยาโน, อนงนาฏ ไบแสง, รัตนา ประชาณุกุล, สมหวัง ดวงปิ่น และพิพัฒน์ แสงคา (2557). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานเรื่องสมุนไพรใกล้ตัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

- สาคร ปั่นแอ. (2549). การพัฒนาผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการด้วยวิธีการสอนแบบ
ร่วมมือแบบกลุ่มช่วยเหลือเป็นรายบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนันทา แซมเพชร (2547). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุชาดา ปิติพร (2559). การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในวิชาภาษาไทย (สาระที่ 5 วรรณคดีวรรณกรรม)
โดยใช้กระบวนการกลุ่ม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต.
- สุทิน เรืองปานกัน. (2546). การพัฒนารายการวิดีโอทัศน์ วิชาการปลูกพืชสมุนไพร “เรื่องขมิ้นโดยภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น ” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรินทร์ภรณ์ ศรีอินทร์. (2554). การสำรวจ และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง. สืบค้น 15 ตุลาคม 2562, จาก
http://www3.rdi.ku.ac.th/exhibition/52/07-social/surinporn/social_00.html
- อุไร ปานะโปย, จุฑามาศ ไชยวงศ์ และพัชรี สายพาด (2557). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้
ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานเรื่องการทำพริกถาบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
(รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- อัมพร อารีวงศ์ และประภัสสร รัตนศิริ (2557). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็น
ฐานหน่วยสุขภาพดีชีวีมีสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (รายงานผลการวิจัย).
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- แสงบุญ เชิญธงไชย, อาทิตยา นันตะภูมิ และอุไร ปานะโปย (2557). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้
โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน เรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้าใยบัว
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราช
ภัฏเชียงใหม่

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แผนการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	รายวิชา เศรษฐศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่	๑	ภาคเรียนที่ ๒
หน่วยการเรียนรู้ที่	๑ เรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	เวลา ๓ ชั่วโมง
ผู้จัดทำแผนการสอน	นายเกียรติคุณ บุญศรีเจริญ	วันที่

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑ อธิบายความเป็นมา หลักการ และความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย

ตัวชี้วัด อธิบายความเป็นมา หลักการ และความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย

๒. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ประชาชนชาวไทย โดยเน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้

๓.๑ อธิบายความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทยได้

๓.๒ เห็นคุณค่าและความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย

๓.๓ นำความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทยมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

๔. สาระการเรียนรู้

• ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๑. ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒. ความเป็นมาของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๕ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. มีวินัย

๒. ใฝ่เรียนรู้

๓. อยู่อย่างพอเพียง

๖. กระบวนการจัดการเรียนรู้

๖.๑ ขั้นการเตรียมความพร้อมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น (๓๐ นาที)

๑. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

๒. ครูให้นักเรียนดูรูปภาพที่ครูนำมาให้ดู ดังนี้

ที่มา : จาก <https://aommoney.com>

ที่มา : จาก <https://ongkharakhospital.go.th>

ที่มา : จาก <https://siamrath.co.th/n/29456>

ที่มา : จาก <https://herbdeena.com>

๒.๑ ให้นักเรียนตอบคำถามหรือโจทย์ว่าสิ่งนี้คืออะไร (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ยารักษาโรค, ยาสมุนไพร, สวนสมุนไพร) แล้วที่บ้านนักเรียนมีการทำผลิตภัณฑ์เหล่านี้หรือใช้สินค้าเหล่านี้ หรือไม่

๒.๒ ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คืออะไร

๒.๓ นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๓. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบคละความสามารถโดยใช้คะแนนวิชาสังคมศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2562 แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยให้แต่ละกลุ่มไปศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ตามหัวข้อต่อไปนี้

- ความหมายและและค่าสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- คุณค่าและความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๕.๒ ขั้นการออกแบบการเรียนรู้ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มไปศึกษาค้นคว้าความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และคุณค่าและความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับความเกี่ยวข้องกับสมุนไพรมันได้ อย่างไร นักเรียนจะไปหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทางใดบ้าง

๒. ครูให้นักเรียนหาความรู้ โดยมีวิธีการดังนี้ ๑) ออกไปสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ๒) ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นจาก Website YouTube ๓) ลงพื้นที่หาความรู้ (วันหยุดเสาร์ หรือ อาทิตย์) ๔) ครูลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านและบันทึกคลิปเพื่อให้นักเรียนดูในเวลาเรียน

๕.๓ ขั้นการสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น (๖๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มเริ่มศึกษาเนื้อหาที่ได้รับตามวิธีการหาความรู้ ที่นักเรียนเลือก
๒. นักเรียนบันทึกความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ลงใบงาน เรื่อง ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และคุณค่าและความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับความเกี่ยวข้องกับสมุนไพรมันได้
๓. นักเรียนสรุปเรื่องที่ได้ไปศึกษา
๔. นักเรียนนำข้อมูลที่ได้อาจจากการศึกษาค้นคว้าจัดเป็นหมวดหมู่ในแบบบันทึกความรู้

๕.๔ ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ที่ตกผลึก (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนในกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้โดยการอภิปรายเรื่องที่ได้ศึกษาค้นคว้าในหัวข้อที่ได้รับมอบหมายให้ตกผลึก (เป็นประเด็นที่เห็นตรงกัน) ด้วยวิธีการระดมความคิด (Brain Storming) ในใบงาน

๕.๕ การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนในกลุ่มจัดเก็บผลการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ในรูปแบบสมุดเล่มเล็ก

๕.๖ ชั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ คุณค่าและความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับสมุนไพรมันบ้าน ของตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สามารถที่จะนำมาประยุกต์และปรับใช้ในโรงเรียนต่อไปได้

๖. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์

- ๖.๑ หนังสือเรียน เศรษฐศาสตร์ ม.๑
- ๖.๒ รูปภาพ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ยารักษาโรค,ยาสมุนไพรมันบ้าน, สวนสมุนไพรมันบ้าน
- ๖.๓ แบบประเมินความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ๖.๔ แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- ๖.๕ ใบงาน

๗. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

๑. แบบประเมินความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๒. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	รายวิชา เศรษฐศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่	๑	ภาคเรียนที่ ๒
หน่วยการเรียนรู้ที่	๑ เรื่อง หลักแนวคิด/หลักการของปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	เวลา ๓ ชั่วโมง
ผู้จัดทำแผนการสอน	นายเกียรติกุล บุญศรีเจริญ	วันที่

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑ อธิบายความเป็นมา หลักการ และความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย

ตัวชี้วัด อธิบายความเป็นมา หลักการ และความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย

๒. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้แก่ ระเบิดจากข้างใน องค์กรรวม ประชาพิจารณ์ ขาดทุนคือกำไร พออยู่พอกิน การพึ่งตนเอง เศรษฐกิจพอเพียง และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักการของโครงการตามพระราชดำริ ได้แก่ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การพัฒนาตามลำดับขั้น ตามลำดับความจำเป็น ประหยัด การพึ่งตนเอง ภูมิสังคม ความเรียบง่ายและประหยัด การส่งเสริมความรู้และเทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่เหมาะสม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้

- ๓.๑ อธิบายความหมายของแนวคิด / หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทยได้
- ๓.๒ เห็นความสำคัญและสนใจเรื่อง หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง
- ๓.๓ นำความรู้เรื่อง หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

๔. สารการเรียนรู้

- หลักแนวคิด/หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
  ๑. ความหมายของแนวคิด / หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
  ๒. หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
  ๓. โครงการตามพระราชดำริ

๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. มีวินัย	๒. ใฝ่เรียนรู้	๓. อยู่อย่าง
พอเพียง		

๖. กระบวนการจัดการเรียนรู้

- ๖.๑ ขั้นการเตรียมความพร้อมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น (๓๐ นาที)
  ๑. ครูแจ้งตัวชี้วัดขั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
  ๒. ครูให้นักเรียนดูรูปภาพที่ครูนำมาให้ดู ดังนี้

ที่มา : จาก <https://numismaticliteraryguild.org>

ที่มา : จาก <http://it2.sut.ac.th>

ที่มา : จาก <https://numismaticliteraryguild.org> ที่มา : จาก <https://www.thaiquote.org>

๒.๑ ให้นักเรียนตอบคำถามว่า สิ่งนี้คืออะไร (หลักการเศรษฐกิจพอเพียง, เกษตรผสมผสาน) แล้วที่บ้านนักเรียนมีการทำเกษตรผสมผสานเหล่านี้ หรือไม่

๒.๒ ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความหมายของแนวคิด / หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าหลักการเศรษฐกิจพอเพียงกับเกษตรผสมผสานเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างไร

๒.๓ นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของแนวคิด / หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับเกษตรผสมผสาน

๓. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบละความสามารรถ โดยใช้คะแนนวิชาสังคมศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2562 แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยให้สมาชิกในกลุ่มไปศึกษาเกี่ยวกับความหมายของแนวคิด / หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับเกษตรผสมผสาน ตามหัวข้อต่อไปนี้

- ความหมายของแนวคิด / หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับเกษตรผสมผสาน

- ความสำคัญและสนใจเรื่อง หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงกับเกษตรผสมผสาน

๕.๒ ขั้นการออกแบบการเรียนรู้ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มไปศึกษาค้นคว้าความหมายของแนวคิด / หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความสำคัญและสนใจเรื่อง หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง กับเกษตรผสมผสานได้อย่างไร จากแหล่งข้อมูลทางใดบ้าง

๒. ครูให้นักเรียนหาความรู้ โดยมีวิธีการดังนี้ ๑) ออกไปสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ๒) ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นจาก Website YouTube ๓) ลงพื้นที่หาความรู้ (วันหยุดเสาร์ หรือ อาทิตย์) ๔) ครูลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านและบันทึกคลิปเพื่อให้นักเรียนดูในเวลาเรียน

๕.๓ ขั้นการสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น (๖๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มเริ่มศึกษาเนื้อหาที่ได้รับตามวิธีการหาความรู้ ที่นักเรียนเลือก
 ๒. นักเรียนบันทึกความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ลงใบงาน เรื่อง ความหมายของแนวคิด / หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความสำคัญและสนใจเรื่อง หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง กับเกษตรผสมผสาน

๓ นักเรียนช่วยกันสรุปเป้าหมายในเรื่องที่ไปศึกษา

๔ นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจัดเป็นหมวดหมู่ในแบบบันทึก

ความรู้

๕.๔ ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ที่ตกผลึก (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนในกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้โดยการอภิปรายเรื่องที่ได้ศึกษาค้นคว้าในหัวข้อที่ได้รับมอบหมายให้ตกผลึก (เป็นประเด็นที่เห็นตรงกัน) ด้วยวิธีการระดมความคิด (Brain Storming) ในใบงาน

๕.๕ การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนในกลุ่มจัดเก็บผลการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ในรูปแบบสมุดเล่มเล็ก

๕.๖ ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนเค้าโครงเกี่ยวกับ ความหมายของแนวคิด / หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความสำคัญและสนใจเรื่อง หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง กับเกษตรผสมผสาน ของตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สามารถที่จะนำมาประยุกต์และปรับใช้ในโรงเรียนต่อไปได้

๖. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์

๖.๑ หนังสือเรียน เศรษฐศาสตร์ ม.๑

๖.๒ รูปภาพ หลักการเศรษฐกิจพอเพียง, เกษตรผสมผสาน

๖.๓ แบบประเมินวัดความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

๖.๔ แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

๖.๕ ใบงาน

๗. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

๑. แบบประเมินความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	รายวิชา เศรษฐศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่	๑	ภาคเรียนที่ ๒
หน่วยการเรียนรู้ที่	๑ เรื่อง ทฤษฎีใหม่	เวลา ๓ ชั่วโมง
ผู้จัดทำแผนการสอน	นายเกียรติคุณ บุญศรีเจริญ	วันที่

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑ อธิบายความเป็นมา หลักการ และความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย

ตัวชี้วัด อธิบายความเป็นมา หลักการ และความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย

๒. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

ทฤษฎีใหม่เป็นหลักในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรกรรมในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งแนวทางการดำเนินงานตามทฤษฎีใหม่มี 3 ชั้น คือ การผลิต การรวมพลังในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ และการติดต่อประสานงานเพื่อจัดหาทุนหรือแหล่งเงิน

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้

๓.๑ อธิบายความเป็นมาและแนวคิดทฤษฎีใหม่ได้

๓.๒ เห็นคุณค่าและความสำคัญของทฤษฎีใหม่

๓.๓ นำความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีใหม่มาปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

๔. สาระการเรียนรู้

• ทฤษฎีใหม่

๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. มีวินัย

๒. ใฝ่เรียนรู้

๓. อยู่อย่างพอเพียง

๖. กระบวนการจัดการเรียนรู้

๖.๑ ขั้นการเตรียมความพร้อมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น (๓๐ นาที)

๑. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

๒. ครูให้นักเรียนดูรูปภาพที่ครูนำมาให้ดู ดังนี้

ที่มา : จาก <https://www.77kaoded.com>

๒.๑ ให้นักเรียนตอบคำถามว่า สิ่งนี้คืออะไร (ทฤษฎีใหม่) แล้วที่บ้านนักเรียนมีการทำเกษตรผสมผสานตามทฤษฎีใหม่ หรือไม่

๒.๒ ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการทำเกษตรผสมผสานตามทฤษฎีใหม่ แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าการทำเกษตรผสมผสานตามทฤษฎีใหม่เป็นอย่างไร

๒.๓ นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับการทำเกษตรผสมผสานตามทฤษฎีใหม่

๓. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบละความสามารถ โดยใช้คะแนนวิชาสังคมศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2562 แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยให้สมาชิกในกลุ่มไปศึกษาเกี่ยวกับการทำเกษตรผสมผสานตามทฤษฎีใหม่ ตามหัวข้อต่อไปนี้

- การทำเกษตรผสมผสานตามทฤษฎีใหม่

๕.๒ ขั้นการออกแบบการเรียนรู้ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันออกแบบการเรียนรู้ว่าจะไปศึกษาค้นคว้าการทำเกษตรผสมผสานตามทฤษฎีใหม่ และความสำคัญของทฤษฎีใหม่ ได้อย่างไร จากแหล่งข้อมูลทางใดบ้าง
๒. ครูให้นักเรียนหาความรู้ โดยมีวิธีการดังนี้ ๑) ออกไปสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ๒) ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นจาก Website YouTube ๓) ลงพื้นที่หาความรู้ (วันหยุดเสาร์ หรือ อาทิตย์) ๔) ครูลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านและบันทึกคลิปเพื่อให้นักเรียนดูในเวลาเรียน

๕.๓ ขั้นการสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น (๖๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มเริ่มศึกษาเนื้อหาที่ได้รับตามวิธีการหาความรู้ ที่นักเรียนเลือก
๒. นักเรียนบันทึกความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ลงใบงาน เรื่อง การทำเกษตรผสมผสานตามทฤษฎีใหม่ และความสำคัญของทฤษฎีใหม่
๓. นักเรียนช่วยกันสรุปเป้าหมายในเรื่องที่ไปศึกษา
๔. นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจัดเป็นหมวดหมู่ในแบบบันทึก

ความรู้

๕.๔ ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ที่ตกผลึก (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนในกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้โดยการอภิปรายเรื่องที่ได้ศึกษาค้นคว้าในหัวข้อที่ได้รับมอบหมายให้ตกผลึก (เป็นประเด็นที่เห็นตรงกัน) ด้วยวิธีการระดมความคิด (Brain Storming) ในใบงาน

๕.๕ การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนในกลุ่มจัดเก็บผลการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ในรูปแบบสมุดเล่มเล็ก

๕.๖ ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การทำเกษตรผสมผสานตามทฤษฎีใหม่ และความสำคัญของทฤษฎีใหม่ของตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สามารถที่จะนำมาประยุกต์และปรับใช้ในโรงเรียนต่อไปได้

๖. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์

- ๖.๑ หนังสือเรียน เศรษฐศาสตร์ ม.๑
- ๖.๒ รูปภาพ ทฤษฎีใหม่
- ๖.๓ แบบประเมินความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ๖.๔ แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- ๖.๕ ใบงาน

๗. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

๑. แบบประเมินความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๒. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	รายวิชา เศรษฐศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่	๑	ภาคเรียนที่ ๒
หน่วยการเรียนรู้ที่	๑ เรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	เวลา ๓ ชั่วโมง
ผู้จัดทำแผนการสอน	นายเกียรติคุณ บุญศรีเจริญ	วันที่

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ ๑ อธิบายความเป็นมา หลักการ และความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ต่อสังคมไทย

มาตรฐาน ส ๓.๑ อธิบายความเป็นมา หลักการ และความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงต่อสังคมไทย

ตัวชี้วัด อธิบายความเป็นมา หลักการ และความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ต่อสังคมไทย

๒. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอาศัยหลักการพึ่งตนเอง 5 ด้าน ได้แก่ จิตใจ
สังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงมาประยุกต์ปฏิบัติทำได้ทั้งในระดับบุคคลและครอบครัว ระดับชุมชนและธุรกิจ และระดับสังคม
และประเทศ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการที่เน้นผลการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาที่
มุ่งสร้างความสมดุลใน 3 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การนำปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงมาเป็นพื้นฐานของวิถีปฏิบัติจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน และก่อให้เกิดสังคม
แห่งความพอเพียงได้ในที่สุด

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้

๓.๑ ระบุการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้

๓.๒ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ใน
การดำเนินชีวิต

๓.๓ นำความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

๔. สารการเรียนรู้

• การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๑. การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๒. การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประพศติปฏิบัติ

๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. มีวินัย

๒. ใฝ่เรียนรู้

๓. อยู่อย่างพอเพียง

๖. กระบวนการจัดการเรียนรู้

๖.๑ ขั้นการเตรียมความพร้อมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น (๓๐ นาที)

๑. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

๒. ครูให้นักเรียนดูรูปภาพที่ครูนำมาให้ดู ดังนี้

ที่มา : จาก <https://www.77kaoded.com>

ที่มา : จาก <https://www.thaiquote.org>

ที่มา : จาก <https://www.copyri.com>

ที่มา : จาก <https://www.copyri.com>

๒.๑ ให้นักเรียนตอบคำถามว่า สิ่งนี้คืออะไร (ทฤษฎีใหม่, เกษตรผสมผสาน, น้ำส้มควันไม้) แล้วที่บ้านนักเรียนมีการทำผลิตภัณฑ์เหล่านี้ หรือใช้สินค้าเหล่านี้หรือไม่

๒.๒ ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการระบุงการประยุกต์และความสำคัญการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าการระบุงการประยุกต์และความสำคัญการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒.๓ นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับการระบุงการประยุกต์และความสำคัญการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๓. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบละความสามารถ โดยใช้คะแนนวิชาสังคมศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2562 แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยให้สมาชิกในกลุ่มไปศึกษาเกี่ยวกับการระบุงการประยุกต์และความสำคัญการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหัวข้อต่อไปนี้

- การระบุงการประยุกต์และความสำคัญการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๕.๒ ขั้นการออกแบบการเรียนรู้ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันออกแบบการเรียนรู้ว่าจะไปศึกษาค้นคว้าการประยุกต์และความสำคัญการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างไร จากแหล่งข้อมูลทางใดบ้าง

๒. ครูให้นักเรียนหาความรู้ โดยมีวิธีการดังนี้ ๑) ออกไปสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ๒) ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นจาก Website YouTube ๓) ลงพื้นที่หาความรู้ (วันหยุดเสาร์ หรือ อาทิตย์) ๔) ครูลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านและบันทึกคลิปเพื่อให้นักเรียนดูในเวลาเรียน

๕.๓ ขั้นการสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น (๖๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มเริ่มศึกษาเนื้อหาที่ได้รับตามวิธีการหาความรู้ ที่นักเรียนเลือก
 ๒. นักเรียนบันทึกความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ลงใบงาน การประยุกต์และความสำคัญการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับความเกี่ยวข้องกับน้ำส้มควันไม้
 ๓. นักเรียนช่วยกันสรุปเป้าหมายในเรื่องที่ไปศึกษา
 ๔. นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจัดเป็นหมวดหมู่ในรูปแบบบันทึกความรู้

๕.๔ ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ที่ตกผลึก (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนในกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้โดยการอภิปรายเนื้อหาที่ได้ศึกษาค้นคว้าในหัวข้อที่ได้รับมอบหมายให้ตกผลึกด้วยวิธีการระดมความคิด (Brain Storming) และสรุปในรูปแบบใบงาน

๕.๕ การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนในกลุ่มจัดเก็บผลการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ในรูปแบบสมุดเล่มเล็ก

๕.๖ ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การระบุนุการประยุกต์และความสำคัญการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สามารถที่จะนำมาประยุกต์และปรับใช้ในโรงเรียนต่อไปได้

๖. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์

- ๖.๑ หนังสือเรียน เศรษฐศาสตร์ ม.๑
- ๖.๒ รูปภาพ ทฤษฎีใหม่, เกษตรผสมผสาน, น้ำส้มควันไม้
- ๖.๓ แบบประเมินความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ๖.๔ แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- ๖.๕ ใบงาน

๗. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

๑. แบบประเมินความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๒. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	รายวิชา เศรษฐศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่	๑	ภาคเรียนที่ ๒
หน่วยการเรียนรู้ที่	๑ เรื่อง การพึ่งพาอาศัยกันและ การแข่งขันกัน ทางเศรษฐกิจ	เวลา ๓ ชั่วโมง
ผู้จัดทำแผนการสอน	นายเกียรติกุล บุญศรีเจริญ	วันที่

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๒ เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

ตัวชี้วัด ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกันและกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในประเทศ

๒. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

กิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการพึ่งพากันทั้งในด้านการผลิต การบริโภค และการแลกเปลี่ยน ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการพึ่งพากันในชุมชนได้เป็นอย่างดี คือ การรวมกลุ่มสหกรณ์และเครือข่ายความร่วมมือ

การแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในประเทศจะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตและบริการของการประกอบธุรกิจ รูปแบบของการแข่งขันทางเศรษฐกิจแบ่งเป็น 2 แบบ คือ การแข่งขันด้านราคาและการแข่งขันที่ไม่ใช้ราคา การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมี 3 ลักษณะ คือ การเป็นผู้นำด้านราคา การสร้างความแตกต่าง และการเน้นกลุ่มเป้าหมาย ส่วนการสร้างความสามารถในการแข่งขันมี 5 ประการ คือ การรู้จักลูกค้าและความพอใจของลูกค้า การรู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง การสร้างนวัตกรรม การสร้างประสิทธิภาพ และการสร้างคุณภาพ

ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชนและปัญหาเศรษฐกิจในประเทศ ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชน ได้แก่ ปัญหาด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการสนับสนุนของภาครัฐ ส่วนปัญหาเศรษฐกิจในประเทศ ได้แก่ ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการผลิตและบริการ และด้านความยากจนและการกระจายรายได้

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้

- ๓.๑ อธิบายและยกตัวอย่างการพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจได้
- ๓.๒ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ
- ๓.๓ นำความรู้เกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

๔. สาระการเรียนรู้

- การพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ
  - ๑. การพึ่งพาอาศัยกัน
  - ๒. การแข่งขันทางเศรษฐกิจในประเทศ
  - ๓. ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย

๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- ๑. มีวินัย
- ๒. ใฝ่เรียนรู้
- ๓. อยู่อย่างพอเพียง

๖. กระบวนการจัดการเรียนรู้

- ๖.๑ ขั้นการเตรียมความพร้อมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น (๓๐ นาที)
  - ๑. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
  - ๒. ครูให้นักเรียนดูรูปภาพที่ครูนำมาให้ดู ดังนี้

ที่มา : จาก <http://www.trueplookpanya.com/learning/detail/30843-043430>

ที่มา : จาก <http://www.xn--22cap5dwcq3d9ac110f.com/archives/23329>

๒.๑ ให้นักเรียนตอบคำถามว่า สิ่งนี้คืออะไร (การลงแขกเกี่ยวข้าว, ตลาดขายของ) แล้วที่บ้าน หรือ ชุมชนของนักเรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจหรือไม่

๒.๒ ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจกับการลงแขกเกี่ยวข้าวและตลาดขายของ แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าคุณค่าและความสำคัญพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ กับการลงแขกเกี่ยวข้าวและตลาดขายของ

๒.๓ นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ กับการลงแขกเกี่ยวข้าวและตลาดขายของ

๓. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบคละความสามารถโดยใช้คะแนนวิชาสังคมศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2562 แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยให้สมาชิกในกลุ่มไปศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ ตามหัวข้อต่อไปนี้

- คุณค่าและความสำคัญพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ กับการลงแขกเกี่ยวข้าวและตลาดขายของ

๕.๒ ขั้นการออกแบบการเรียนรู้ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันออกแบบการเรียนรู้ว่าจะไปศึกษาค้นคว้าคุณค่าและความสำคัญพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ กับการลงแขกเกี่ยวข้าวและตลาดขายของ จากแหล่งข้อมูลทางใดบ้าง

๒. ครูให้นักเรียนหาความรู้ โดยมีวิธีการดังนี้ ๑) ออกไปสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ๒) ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นจาก Website YouTube ๓) ลงพื้นที่หาความรู้ (วันหยุดเสาร์ หรือ อาทิตย์) ๔) ครูลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านและบันทึกคลิปเพื่อให้นักเรียนดูในเวลาเรียน

๕.๓ ขั้นการสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น (๖๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มเริ่มศึกษาเนื้อหาที่ได้รับตามวิธีการหาความรู้ ที่นักเรียนเลือก
๒. นักเรียนบันทึกความรู้ที่ได้จากพื้นที่จากการไปสัมภาษณ์หรือจากการศึกษาค้นคว้า ลงใบงาน เรื่อง คุณค่าและความสำคัญพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ กับการลงแขกเกี่ยวข้าวและตลาดขายของ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
๓. นักเรียนช่วยกันสรุปเป้าหมายในเรื่องที่ไปศึกษา
๔. นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจัดเป็นหมวดหมู่ในแบบบันทึกความรู้

๕.๔ ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ที่ตกผลึก (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนในกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้โดยการอภิปรายเรื่องที่ได้ศึกษาค้นคว้าในหัวข้อที่ได้รับมอบหมายให้ตกผลึก (เป็นประเด็นที่เห็นตรงกัน) ด้วยวิธีการระดมความคิด (Brain Storming) ในใบงาน

๕.๕ การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนในกลุ่มจัดเก็บผลการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ในรูปแบบสมุดเล่มเล็ก

๕.๖ ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (๒๐ นาที)

๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ คุณค่าและความสำคัญพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลอ่างทอง อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร สามารถที่จะนำมาประยุกต์และปรับใช้ในโรงเรียนต่อไปได้

๖. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์

- ๖.๑ หนังสือเรียน เศรษฐศาสตร์ ม.๑
- ๖.๒ รูปภาพ การพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ
- ๖.๓ แบบประเมินวัดความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ๖.๔ แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- ๖.๕ ใบงาน

๗. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

๑. แบบประเมินวัดความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๒. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
๓. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๔. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาคผนวก ข

แบบประเมินความสามารถการเรียนรู้ จากการพัฒนาความสามารถใน
การเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์

โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการหาความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถการเรียนรู้
จากการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การประเมิน ความสามารถ	เกณฑ์การประเมิน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
การเตรียมความพร้อมการเรียนรู้ วิชาเศรษฐศาสตร์ กับภูมิปัญญา ท้องถิ่น	3 คะแนน เมื่อสามารถตอบความเชื่อมโยงของรูปภาพได้ 3 หัวข้อขึ้นไป และเกี่ยวข้องกับเนื้อหาทั้งหมด				
	2 คะแนน เมื่อสามารถตอบความเชื่อมโยงของรูปภาพได้ 2 หัวข้อขึ้นไป และครอบคลุมเนื้อหาส่วนใหญ่				
	1 คะแนน เมื่อสามารถตอบความเชื่อมโยงของรูปภาพได้ 1 หัวข้อขึ้นไป และครอบคลุมเนื้อหาบางส่วน				
	0 คะแนน เมื่อไม่สามารถตอบความเชื่อมโยงของรูปภาพได้ เลย				
การออกแบบการ เรียนรู้	3 คะแนน สามารถออกแบบการเรียนรู้ โดยกำหนดเป้าหมายใน การเรียนรู้ กำหนดหน้าที่บทบาทของนักเรียนใน กลุ่ม ได้ 80-100% ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				
	2 คะแนน สามารถออกแบบการเรียนรู้ โดยกำหนดเป้าหมายใน การเรียนรู้ กำหนดหน้าที่บทบาทของนักเรียนใน กลุ่ม ได้ 51-79% ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				
	1 คะแนน สามารถออกแบบการเรียนรู้ โดยกำหนดเป้าหมายใน การเรียนรู้ กำหนดหน้าที่บทบาทของนักเรียนใน กลุ่ม ได้ 1- 50% ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				

ตอนที่ 1 แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการหาความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถการเรียนรู้ จากการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

การประเมิน ความสามารถ	เกณฑ์การประเมิน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
การออกแบบการเรียนรู้	0 คะแนน ไม่สามารถออกแบบการเรียนรู้ โดยกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ กำหนดหน้าที่บทบาทของนักเรียนในกลุ่มได้ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				
	3 คะแนน สามารถค้นคว้าและสรุปได้ 80-100% ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				
การสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	2 คะแนน สามารถค้นคว้าและสรุปได้เป็นส่วนใหญ่ 51-79% ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				
	1 คะแนน สามารถค้นคว้าและสรุปได้บางส่วน ที่ 1- 50% ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				
	0 คะแนน ไม่สามารถค้นคว้าและสรุปได้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				
การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่	3 คะแนน สามารถอภิปรายเนื้อหาที่ได้ศึกษาค้นคว้าและอภิปรายได้ 80-100% ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				
	2 คะแนน สามารถอภิปรายเนื้อหาที่ได้ศึกษาค้นคว้าและอภิปรายได้ 51-79% ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				

ตอนที่ 1 แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการหาความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถการเรียนรู้จากการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

การประเมิน ความสามารถ	เกณฑ์การประเมิน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
การแลกเปลี่ยน ความรู้เพื่อให้เกิด องค์ความรู้ใหม่	1 คะแนน สามารถอภิปรายเนื้อหาที่ได้ศึกษาค้นคว้าและ อภิปรายได้ 1- 50% ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				
	0 คะแนน ไม่สามารถอภิปรายเนื้อหาที่ได้ศึกษาค้นคว้า และอภิปรายได้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				
การจัดเก็บความรู้ อย่างเป็นระบบ	3 คะแนน สามารถการจัดเก็บข้อมูลการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ในรูปแบบแฟ้มงานได้ 80-100% ตาม จุดประสงค์การเรียนรู้				
	2 คะแนน สามารถการจัดเก็บข้อมูลการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ในรูปแบบแฟ้มงานได้ 51-79% ตามจุดประสงค์ การเรียนรู้				
	1 คะแนน สามารถการจัดเก็บข้อมูลการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ในรูปแบบแฟ้มงานได้ 1- 50% ตามจุดประสงค์ การเรียนรู้				
	0 คะแนน ไม่สามารถการจัดเก็บข้อมูลการเรียนรู้ที่ สมบูรณ์ในรูปแบบแฟ้มงานได้ตามจุดประสงค์ การเรียนรู้				

ตอนที่ 1 แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการหาความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถการเรียนรู้จากการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

การประเมิน ความสามารถ	เกณฑ์การประเมิน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
การประยุกต์ใช้ ความรู้	3 คะแนน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาประยุกต์ และดัดแปลงมาใช้กับกรณีศึกษาตามโจทย์ ได้ 80-100% ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				
	2 คะแนน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาประยุกต์ และดัดแปลงใช้กับกรณีศึกษาตามโจทย์ ได้ 51-79% ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				
	1 คะแนน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาประยุกต์ และดัดแปลงใช้กับกรณีศึกษาตามโจทย์ ได้ 1- 50% ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				
	0 คะแนน ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มา ประยุกต์และดัดแปลงใช้กับกรณีศึกษาตาม โจทย์ ได้ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้				

ใบงาน

เรื่อง .....

ชื่อ - สกุล ..... กลุ่ม ..... ม. 1/1

คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกข้อมูลที่ได้ไปศึกษาค้นคว้าตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้นักเรียนตอบความเชื่อมโยงของรูปภาพที่กำหนด
2. การออกแบบการเรียนรู้ โดยกำหนดแหล่งเป้าหมายในการเรียนรู้ และกำหนดหน้าที่บทบาทของนักเรียนในกลุ่ม
3. สร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสรุปสิ่งที่ได้ค้นคว้ามาให้ตรงตามเป้าหมายของวัตถุประสงค์การเรียนรู้
4. ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้ค้นคว้าให้เกิดความรู้ที่ตกผลึกและบันทึกในรูปแบบใบบันทึกความรู้
5. กำหนดให้จัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ โดยจัดเก็บข้อมูลการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ในรูปแบบสมุดเล่มเล็ก
6. ให้ประยุกต์ใช้ความรู้ โดยการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ สามารถที่จะนำมาประยุกต์และปรับใช้ในโรงเรียนต่อไปได้

ภาคผนวก ค

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการพัฒนาความสามารถใน
การเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 1 แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการหาความสอดคล้องของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อสอบ	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
<p>ชุดหลังเรียน (Posttest)</p> <p>1. ความอ่อนแอของเศรษฐกิจไทยมีสาเหตุมาจาก ปัจจัยในด้านใดมากที่สุด</p> <p>ก. ความอ่อนแอทางวัฒนธรรม</p> <p>ข. การพึ่งพิงการส่งออกมากเกินไป</p> <p>ค. การกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ</p> <p>(ง.) ความนิยมสินค้าจากต่างประเทศ</p>				
<p>2. การสร้างความสมดุลของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเน้นให้เกิดกับสิ่งใดมากที่สุด</p> <p>ก. ความสมดุลระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม</p> <p>ข. ความสมดุลระหว่างสินค้าต่างประเทศกับสินค้าไทย</p> <p>ค. ความสมดุลระหว่างอุตสาหกรรมกับเกษตรกรรม</p> <p>(ง.) ความสมดุลของความเจริญทางเทคโนโลยีกับ ภูมิปัญญาไทย</p>				
<p>3. สาเหตุใดจึงต้องมีการประกาศใช้เศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>(ก.) สินค้าเกษตรมีราคาสูง</p> <p>ข. เศรษฐกิจมีการขยายตัวสูงขึ้น</p> <p>ค. ปริมาณสินค้าในการบริโภคมากเกินไป</p> <p>ง. เกิดภาวะขาดแคลนสินค้าอุปโภคบริโภค</p>				
<p>4. หลักการใดไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>ก. การพึ่งตนเองเป็นสำคัญ</p> <p>ข. การสร้างนิสัยนิยมไทย</p> <p>ค. การบริการดินและน้ำอย่างเหมาะสม</p> <p>(ง.) การลงทุนขนาดใหญ่เพื่อการผลิตสินค้า</p>				

ตอนที่ 1 แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการหาความสอดคล้องของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ข้อสอบ	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
5.แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้ประชาชน ดำเนินชีวิตในลักษณะใด ก. ดำเนินชีวิตในลักษณะพึ่งพิง ข. ดำเนินชีวิตอย่างเคร่งครัด (ค.) ดำเนินชีวิตทางสายกลางยึดความพอดี ง. ดำเนินชีวิตเพื่อสร้างความสะดวกสบายตนเอง				
6.ความพอเพียงทางเทคโนโลยีตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายว่าอย่างไร (ก.) การใช้เทคโนโลยีแบบผสมผสาน ข. การไม่ใช้เทคโนโลยีในการผลิต ค. การใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อการผลิต ง. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการผลิต				
7.ความพอเพียงด้านสังคมตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงสิ่งใด ก. สังคมเข้มแข็ง ข. สังคมมีหลากหลาย (ค.) คนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดี ง. คนในสังคมไม่ต้องการความช่วยเหลือจากใคร				
8.การสร้างความปลอดภัยด้านจิตใจของประชาชน หน่วยทางสังคมใดที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ในการสร้างความปลอดภัย ก. ศาสนา ข. การปกครอง ค. ทางการศึกษา (ง.) สถาบันครอบครัว				

ตอนที่ 1 แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการหาความสอดคล้องของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์การ
พัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ข้อสอบ	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
9.ข้อใดต่อไปนี้เป็นไม่ใช่หลักการพึ่งพาตนเองตาม แนวทางของ เศรษฐกิจพอเพียง ก. การพึ่งตนเองทางด้านสังคม ข. การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ ค. การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ ง. การพึ่งตนเองทางด้านการเมืองการปกครอง				
10.ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ดำเนินชีวิตแบบใด (ก.) ดำเนินชีวิตที่พอเพียง ข. ตามยถากรรม ค. ดำเนินชีวิตตามปกติ ง. ดำเนินชีวิตอย่างฟุ่มเฟือย				
11.การทดลองเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ครั้งแรกเกิดที่จังหวัดใด ก. จังหวัดกาฬสินธุ์ ข. จังหวัดฉะเชิงเซา (ค.) จังหวัดสระบุรี ง. จังหวัดสุราษฎร์ธานี				
12.เนื้อที่ในการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่จะควรมีเนื้อที่ ประมาณกี่ไร่ ก. ประมาณ 5 ไร่ (ข). ประมาณ 10 ไร่ ค. ประมาณ 20 ไร่ ง. ประมาณ 30 ไร่				

ตอนที่ 1 แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการหาความสอดคล้องของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ข้อสอบ	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
13. ทฤษฎีใหม่และการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียงมุ่งแก้ไขปัญหาในด้านใดในสังคมเป็นสำคัญ (ก.) ความยากจน ข. ปัญหาการก่อการร้าย ค. ปัญหาความขัดแย้งทางสังคม ง. ปัญหาความแตกแยกของประชาชน				
14. หลักการของทฤษฎีใหม่มีทั้งหมดจำนวนกี่ชั้น ก. 2 ชั้น (ข.) 3 ชั้น ค. 4 ชั้น ง. 5 ชั้น				
15. พื้นที่ส่วนที่ 2 ในทฤษฎีเน้นให้ประชาชนปลูกข้าวเพื่อวัตถุประสงค์ใด ก. ไว้จำหน่ายในท้องถิ่น ข. แลกเปลี่ยนกับสินค้าชนิดอื่น (ค.) เพื่อใช้บริโภคภายในครอบครัว ง. เพื่อส่งไปยังต่างประเทศเพื่อจำหน่าย				
16. ทฤษฎีใหม่ในขั้นที่ 2 เป็นการสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่ระดับใด ก. ระดับบุคคล ข. ระดับครอบครัว (ค.) ระดับสังคมหรือชุมชน ง. สร้างความเข้มแข็งให้กับญาติพี่น้อง				
17. ปัญหาเศรษฐกิจแบบฟองสบู่ของไทยมีสาเหตุมาจากปัจจัยใดมากที่สุด ก. การขยายตัวทางด้านเกษตรกรรม ข. การขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม ค. การขยายตัวของการลงทุนจากนักลงทุนต่างชาติ (ง.) การขยายตัวทางด้านการลงทุนด้าน อสังหาริมทรัพย์				

ตอนที่ 1 แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการหาความสอดคล้องของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการพัฒนาความสามารถการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบ POE ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ข้อสอบ	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
18. ก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจไทย รัฐบาลได้นำเงินบาทไปผูกยึดติดกับค่าเงินของประเทศใด ก. อังกฤษ ข. ฝรั่งเศส (ค.) สหรัฐอเมริกา ง. แคนาดา				
19. การแก้ปัญหาวิกฤติของไทยตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้ประชาชนหันมาประกอบอาชีพใด ก. รับจ้าง (ข.) การทำการเกษตร ค. การทำธุรกิจส่วนตัว ง. ลูกจ้างบริษัทเอกชน				
20. เป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือข้อใด ก. มุ่งแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจชาติ (ข.) เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ค. เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ง. มุ่งให้เกิดความสมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง				
21. การปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและครอบครัว ยกเว้น ข้อใด ก. มีความรับผิดชอบต่อสังคม ข. มีความพอประมาณในการใช้จ่าย (ค.) มีการวางแผนการบริหารจัดการประเทศ ง. ทำให้รู้จักใช้เหตุผลในการวางแผนและการปฏิบัติตน				

ตอนที่ 1 แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการหาความสอดคล้องของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ข้อสอบ	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
22. ดินชนิดใดเหมาะในการเพาะปลูกมากที่สุด ก. ดินเหนียว ข. ดินเหนียวปนตะกอน (ค.) ดินร่วน ง. ดินร่วนปนตะกอน				
23. ที่ดินเป็นกรดควรแก้ไขอย่างไร (ก.) ใช้น้ำขาวหว่าน ข. ระบายน้ำเข้าที่ดิน ค. การใส่ปุ๋ยพืชสด ง. การปลูกพืชหมุนเวียน				
24. คุณธรรมด้านใดที่มีความสำคัญกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด ก. เป็นคนมีศีลธรรม ข. มีความละเอียดรอบคอบ ค. เป็นผู้มีใจโอบอ้อมอารี (ง.) มีความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร				
25. หลักคิดในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ยกเว้นข้อใด ก. ความมีเหตุผล ข. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (ค.) ความขยันหมั่นเพียร ง. ใช้คุณธรรมนำความรู้				

ตอนที่ 1 แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการหาความสอดคล้องของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ข้อสอบ	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
26. ข้อใดเป็นการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ก.) รู้จักประหยัด ข. ยืมเงินเพื่อนและผ่อนใช้ทีหลัง ค. อดอาหารกลางวันเพื่อเก็บเงินใส่ออมสิน ง. ทำงานหลังเลิกเรียนเพื่อเก็บเงินไว้ซื้อสิ่งของที่อยากได้				
27. ข้อใดคือความหมายของการพึ่งตนเอง ก. มีความมั่นใจว่าตนเองเก่ง ข. มีความเอื้อเฟื้อต่อแม่ ค. ขอความช่วยเหลือเมื่อทำสิ่งนั้นไม่ได้ (ง.) พยายามทำทุกอย่างด้วยตนเองแม้จะทำได้ดี				
28. โครงการใดต่อไปไม่ใช่โครงการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก. โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ข. โครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ค.) โครงการส่งเสริมสินค้า OTOP ง. โครงการส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรม				
29. โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีประโยชน์และความสำคัญอย่างไร (ก.) สร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ข. สนับสนุนการศึกษา การจัดทำหลักสูตร ค. พัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา ง. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจและตระหนักในการเรียนรู้				

ตอนที่ 1 แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการหาความสอดคล้องของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ข้อสอบ	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
30. การกระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนมีความสำคัญอย่างไร ก. ส่งเสริมภาคเอกชนให้มีความเข้มแข็ง ข. สร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม ค. เสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน (ง.) เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกัน				

ภาคผนวก ง
แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม จากพัฒนาความสามารถใน
การเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์
โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม จากพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์

โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง ..... กลุ่มที่ .....

ตอนที่ 1 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนน

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน และให้คะแนนตามเกณฑ์
การประเมินตามสภาพจริง

เกณฑ์การให้คะแนน

5 หมายถึง ดีมาก

2 หมายถึง น้อย

4 หมายถึง ดี

1 หมายถึง น้อยมาก

3 หมายถึง ปานกลาง

รายงานประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. การแบ่งหน้าที่กันอย่างเหมาะสม						
2. ความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม						
3. ความกล้าแสดงความคิดเห็น						
4. การยอมรับความคิดเห็นภายในกลุ่ม						
5. ความมีน้ำใจช่วยเหลือกัน						

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

วันที่ .....

เกณฑ์แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม

รายงานการประเมิน	เกณฑ์ระดับคุณภาพ				
	5 (ดีมาก)	4 (ดี)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยมาก)
1. การแบ่งหน้าที่กัน อย่างเหมาะสม	สมาชิกในกลุ่ม ทุกคนมีหน้าที่ ทำงาน 90% - 100%	สมาชิกในกลุ่ม ทุกคนมีหน้าที่ ทำงาน 80%-89% ของ สมาชิกกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่ม ทุกคนมีหน้าที่ ทำงาน 60% - 79% ของ สมาชิกกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่มทุก คนมีหน้าที่ทำงาน 50% - 59% ของ สมาชิกกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่ม ทุกคนมีหน้าที่ ทำงาน ต่ำกว่า 50% ของ สมาชิกกลุ่ม
2. ความรับผิดชอบต่อ งานกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่ม รับผิดชอบต่อ งานกลุ่มที่ได้รับ มอบหมาย ถูกต้อง 90% - 100%	สมาชิกในกลุ่ม รับผิดชอบต่อ งานกลุ่มที่ได้รับ มอบหมาย ถูกต้อง 80%-89%	สมาชิกในกลุ่ม รับผิดชอบต่อ งานกลุ่มที่ได้รับ มอบหมาย ถูกต้อง 60% - 79%	สมาชิกในกลุ่ม รับผิดชอบต่องาน กลุ่มที่ได้รับ มอบหมายถูกต้อง 50% - 59%	สมาชิกในกลุ่ม รับผิดชอบต่อ งานกลุ่มที่ได้รับ มอบหมาย ถูกต้อง ต่ำกว่า 50%
3. ความกล้าแสดงออก ความคิดเห็น	มีความกล้า แสดงออก ความคิดเห็นมาก	มีความกล้า แสดงออก ความคิดเห็นอย่าง สม่ำเสมอ	มีความกล้า แสดงออก ความคิดเห็นบ่อยครั้ง	มีความกล้าแสดง ความคิดเห็นบ้าง	มีความกล้า แสดงออก ความคิดเห็นอย่าง น้อย
4. การยอมรับความ คิดเห็นภายในกลุ่ม	แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่ง กันและกัน อธิบายความรู้ และเปิดโอกาส ให้สมาชิกเสนอ ความคิดทุกครั้ง	แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่ง กันและกัน อธิบายความรู้ และเปิดโอกาส ให้สมาชิกเสนอ ความคิดอย่าง สม่ำเสมอ	แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่ง กันและกัน อธิบายความรู้ และเปิดโอกาส ให้สมาชิกเสนอ ความคิดอย่าง บ่อยครั้ง	แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นซึ่งกันและ กัน อธิบายความรู้ และเปิดโอกาสให้ สมาชิกเสนอ ความคิดบ้าง	แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่ง กันและกัน อธิบายความรู้ และเปิดโอกาส ให้สมาชิกเสนอ ความคิดน้อย
5. ความมีน้ำใจ ช่วยเหลือกัน	มีน้ำใจ ช่วยเหลือกัน อย่างสามัคคีทุก ครั้ง	มีน้ำใจ ช่วยเหลือกัน อย่างสามัคคี อย่างสม่ำเสมอ	มีน้ำใจ ช่วยเหลือกัน อย่างสามัคคี บ่อยครั้ง	มีน้ำใจช่วยเหลือ กันอย่างสามัคคี บ้าง	มีน้ำใจ ช่วยเหลือกัน อย่างสามัคคี น้อย

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน จากการพัฒนาความสามารถ
ในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 1 แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการหาความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจ
ของนักเรียน จากการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการประเมิน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้				
1. กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา				
2. เวลาที่กำหนดกิจกรรมเหมาะสม				
3. มีความยากง่ายของกิจกรรมเหมาะสมกับระดับผู้เรียน				
4. เรียงลำดับกิจกรรมเหมาะสม				
5. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย				
6. ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน				
7. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน				
ด้านการเรียนรู้แบบภูมิปัญญาท้องถิ่น				
1. การเตรียมความพร้อมการจัดความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น				
2. การออกแบบการเรียนรู้				
3. การสร้างความรู้เศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น				
4. การแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่				
5. การประยุกต์ใช้ความรู้				
6. ขั้นตอนอธิบายช่วยให้นักเรียนสรุปความรู้ได้ เข้าใจได้ดีขึ้น และจดจำความรู้ได้ดียิ่งขึ้น				
ด้านผู้สอน				
1. ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้และเทคนิคให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน				
2. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้				
3. ครูมีการใช้สื่อการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม				
4. ครูให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่นักเรียนได้อย่างชัดเจนและทั่วถึง				
5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้				

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

ประวัติการศึกษา

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

นายเกียรติคุณ บุญศรีเจริญ

ปี พ.ศ. 2544

ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.)

สาขาสหวิทยาการสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เจ้าหน้าที่ธุรการโรงเรียน

โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์

